

دهبید لند

دهبید - شهرک صنعتی دهبید - فاز ۱ و ۲
انبار اجسادن حکیمور - بند از پل آبیگ
انبار سنگ تهران - واحد ۹

سوزین سنگ دهبید

DEHBID LAND STONE

شماره تماس: ۰۲۱۳۳۳۳۳۳۳۳ - ۰۲۱۳۳۳۳۳۳۳۳

پروژه گسترده شهری، منطقه نو غرب تهران

تولید انواع سنگ های ساختمانی نما و کف

(تراورزین، مورب، صیقل، چینی، کواتریت، موزاییک)

در سایر های اسلب، تایل و طوایف با بهترین متد روز دنیا

انتخاب سنگکاری با پروژه های خصوصی و دولتی

در ایران و خارج از ایران

DEHBID LAND

پروج مسکونی زاگروس

ZAGROS

RESIDENTIAL TOWER

میدان خرمین تهران - ساحل غربی دریاچه چیتگر، پروژه اکسپوز

☎ 0214784 02144710097 14-23-02144735719

☎ 09121003623 09123011061 09123118190

ایمان جبهه
www.iranibooks.org

شماره ۲۷

فهرست

۰۶	بازار فلزات
۱۶	بازار بودجه
۲۲	بازار طلا
۲۴	بازار مسکن
۴۶	بازار ارز
۵۴	بازار سرمایه
۶۴	بازار پول
۸۰	بازار اقتصاد

صاحب امتیاز: حامد مهری

مدیر مسئول: شهرام پروین جهرمی

سردبیر: حامد مهری

مدیر اجرایی: رضا شعبان زاده

دبیر گروه اقتصادی: وحید پافشار

دبیر گروه عمران و معماری: روشنگ میرحسینی

هیات تحریریه: امیر اسماعیل تبریزی - شهرام پروین جهرمی - پرویز جعفری

رسول میر قادری - حمید پرهیزکار - رضا شعبان زاده

مشاوران: محمد قاسمی - فرخ مسلمی - علیرضا فراهانی - حامد آراسته - رضا ملک

حمیدرضا دادگر - شهرزاد معصومی - روح الله شمسی - مهدی یاسور عینی - وحید قاسمی

طراح گرافیک: سمانه اسلامی ثمرین

روابط عمومی: مهران جعفرشعار

آدرس: تهران، شهرک گلستان، بلوار امیرکبیر، خیابان گلفام، پلاک ۷، واحد ۳، تلفن: ۴۲۷۵۵۷۴۴
آدرس چاپخانه: تهران، میدان بهارستان، ابتدای خیابان ملت، برج بهارستان، طبقه همکف، واحد ۱۱۵
چاپخانه تندیس برتر تلفن: ۰۲۱-۲۸۴۲۹۶۳۹

بازار فلزات اساسی

بازار فلزات اساسی از نظر فیچ ریتینگ

موسسه فیچ ریتینگ، پیش‌بینی خود از نرخ محصولات فلزی و معدنی در سال جاری میلادی و سال آینده را بازنگری کرد، انتظار کاهش رشد اقتصادی دنیا و کاهش تقاضا و پویایی در بازارها عامل اصلی بازنگری در برآورد قبلی این موسسه بود. از این رو و با توجه به کاهش تقاضا و افزایش عدم قطعیت در بازارها اغلب برآوردها از کاهش نرخ مس، آلومینیوم، نیکل، روی، سنگ آهن و زغال سنگ کک‌شو در کوتاه‌مدت و میان‌مدت حکایت دارد.

این در حالی است که همچنان خوش‌بینی قیمتی نسبت به زغال سنگ حرارتی در کوتاه‌مدت و میان‌مدت وجود دارد و بحران انرژی در اروپا و رشد تقاضا برای زغال حرارتی عامل اصلی رشد نرخ این محصول برخلاف جریان غالب در بازار محصولات معدنی است. موسسه فیچ در گزارش جدید خود که در ماه سپتامبر منتشر کرد، میانگین نرخ فروش مس در سال جاری میلادی را برابر ۸ هزار و ۷۰۰ دلار به ازای هر تن ارزیابی کرد؛ این در حالی بود که پیش‌بینی قبلی این موسسه از نرخ فلز سرخ برای سال ۲۰۲۲ برابر ۹ هزار و ۵۰۰ دلار به‌ازای هر تن اعلام شده بود.

کاهش رشد اقتصادی دنیا و انتظار تضعیف نرخ مس در کوتاه‌مدت باعث شده است تا فلز سرخ برخلاف برآوردهای قبلی ظرف سال جاری میلادی در اوج باقی نماند. میانگین نرخ فروش مس در سال ۲۰۲۱ برابر ۹ هزار و ۳۲۲ دلار به ازای هر تن بود؛ در حالی که انتظار می‌رفت تبعات تورم بالا در دنیا و به‌خصوص آمریکا از بالا ماندن قیمت کامودیتی‌ها در سال جاری میلادی حمایت کند. افزایش چندمرحله‌ای نرخ بهره از سوی فدرال رزرو در سال جاری میلادی باعث شد تا از سویی تبعات تورمی تا حدی فروکش کند و از سوی دیگر، واهمه از بروز رکود اقتصادی در دنیا زمینه عقبگرد قیمتی در بازارهای کالایی را فراهم سازد. از طرف دیگر انجمن جهانی فولاد، میزان تولید فولاد در دنیا (۶۴ کشور مورد بررسی) را برای ماه اوت برابر ۱۵۰ میلیون و ۶۰۰ هزار تن اعلام کرد که این رقم نسبت به میزان تولید فولاد ظرف اوت سال ۲۰۲۱ کاهش ۰/۳ درصدی داشت.

اگرچه میزان تولید فولاد دنیا برای ماه اوت نسبت به مدت مشابه سال قبل همچنان کاهشی بود؛ اما بر میزان تولید فولاد در این ماه نسبت به ژوئیه برابر یک‌میلیون و ۳۰۰ هزار تن افزوده شده و به این ترتیب در فاز ماهانه،

بازار جهانی با افزایش عرضه فولاد مواجه شده است. افزایش فولادسازی در چین برای ماه اوت نسبت به ماه ژوئیه، مهم‌ترین دلیل بهبود داده‌های فولادسازی دنیا طی ماه گذشته میلادی نسبت به ژوئیه امسال بود.

ظرف هشت‌ماه ابتدایی امسال، یعنی از ژانویه تا اوت ۲۰۲۲ فولادسازان دنیا بالغ بر یک‌میلیارد و ۲۵۳ هزار و ۹۰۰ تن فولاد تولید کردند که این رقم نسبت به میزان تولید فولاد در دنیا در زمان مشابه سال قبل کاهش ۵/۱ درصدی داشت. بحران بدهی شرکت‌های سازنده مسکن در چین و کاهش ساخت‌وساز در بزرگ‌ترین اقتصاد کالامحور جهانی، تاکید دولت چین بر اجرای سیاست کرونا صفر و ادامه این رویه، جنگ در اروپای شرقی و اتخاذ سیاست انقباضی از سوی فدرال رزرو و تبعیت برخی بانک‌های مرکزی بزرگ دنیا از این تصمیم با ایجاد ذهنیت کاهش تقاضا برای فولاد در سطح جهانی ظرف سال جاری میلادی توانست به کاهش محسوس تولید فولاد منجر شود.

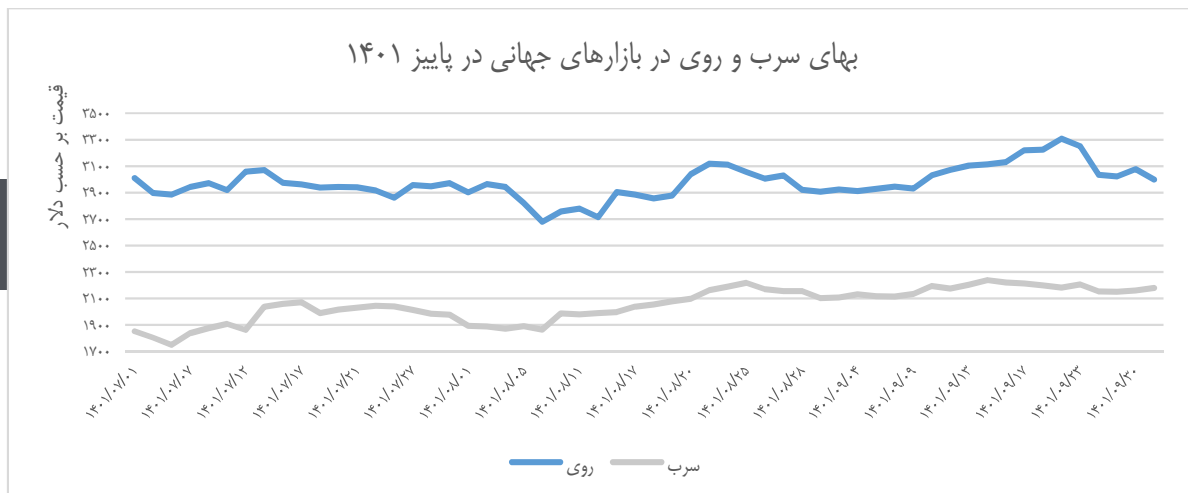
به این ترتیب، اگرچه ویروس کرونا نتوانست مانع رشد تولید فولاد در دنیا شود، واهمه از فرورفتن اقتصاد جهانی به فاز رکودی توانست از میزان تولید فولاد در دنیا بکاهد. در ایران نیز نوسانات ملایم و گاه شدید اقتصادی و چرخه‌های کسب‌وکاری رونق و رکود، در ذات اقتصاد بازار آزاد مبتنی بر سرمایه‌گذاری و کارآفرینی بخش خصوصی است که علل گوناگونی مانند تحول فناوری و نوآوری، خوش‌بینی و بدبینی به اقتصاد، شوک‌های قیمتی ناشی از جنگ و خشکسالی و از این قبیل برای آن شمرده می‌شود. با این حال، یکی از وظایف مهم دولت‌ها هموارسازی و ثبات اقتصادی با ابزارهای سیاستی گوناگون در اختیار است. به بیان دیگر، از هر دولتی انتظار می‌رود، با اجرای سیاست‌های اقتصادی مستحکم و قابل‌پیش‌بینی و فراهم کردن بستر رقابتی، محیط کسب‌وکار را تا حد ممکن برای فعالان بخش خصوصی، پیش‌بینی‌پذیر و قابل برنامه‌ریزی سازد تا مسیر حرکت اقتصاد در روال معین و پایداری قرار گیرد.

از بین چهار جزء تشکیل‌دهنده تولید در هر اقتصاد، شامل مصرف، سرمایه‌گذاری، مخارج دولت و صادرات، سرمایه‌گذاری از همه پرنوسان‌تر بوده و حساسیت بالایی به حدس و گمان، التهاب و نااطمینانی و حتی شایعه‌ها و روایت‌سازی‌ها از آینده اقتصاد از خود نشان می‌دهد.

در عین حال که نوسان در ذات هر اقتصادی نهفته است، با این حال انتظار می‌رود، روند حرکت متغیرهای اساسی اقتصاد، از قبیل تولید داخلی، سرمایه‌گذاری، صادرات و اشتغال روند رو به بالایی داشته باشد. همه متغیرهای اساسی در اقتصاد ایران هم طی ۱۰۰ سال گذشته با وجود تجربه‌کردن انواع تبوتاب‌ها، جنگ‌ها و انقلاب‌ها و سایر شوک‌های شدید، از روند افزایشی برخوردار بوده است. اما نرخ رشد این روند، به‌ویژه در دو دهه گذشته که در شرایط استثنایی پنجره فرصت جمعیتی قرار داشتیم، راضی‌کننده نبوده است و اگر به مرحله پایین توسعه‌یافتگی و پتانسیل‌ها و فرصت‌های بکر و دست‌نخورده موجود در ایران نگاه کنیم، حتی نشان‌دهنده شکست و عقب‌ماندگی در مقایسه با کشورهای رقیب است.

BASE METALS MARKET

BASIC METALS MARKET ACCORDING TO FITCH RATING

چین و اقداماتی در راستای کاهش گاز دی‌اکسید کربن، حجم عظیمی از ظرفیت تولید آلومینیوم در سال‌های اخیر به استان یون‌نان منتقل شد. در سال ۲۰۲۱، استان یون‌نان طبق الزام کمیسیون توسعه و اصلاحات ملی چین «NDRC» در اطلاعیه خود در مورد تعرفه‌های برق رده‌یک در صنعت آلومینیوم، سیاست تعرفه ترجیحی انرژی برق را که پیش‌تر وعده اجرای آن برای صنعت آلومینیوم داده شده بود، لغو کرد. با وجود این، حرکت برای کاهش انتشارات دی‌اکسید کربن و در راستای رسیدن به اهداف کربن صفر، استان

آلومینیوم

اندکی پس از سیاست سخت‌گیرانه سهمیه‌بندی برق در استان سیچوان، یون‌نان، یکی دیگر از قطب‌های تولید آلومینیوم نیز اخیراً از کمبود انرژی برق‌آبی رنج می‌برد که این موضوع نگرانی‌هایی را در مورد روند عرضه در این استان ایجاد کرده است. براساس اعلام موسسه «SMM»، آخرین نظرسنجی این موسسه نشان می‌دهد که اکثر واحدهای ذوب آلومینیوم در استان یون‌نان در حال حاضر به فعالیت عادی خود ادامه می‌دهند؛ اما نگرانی آنها در مورد منبع تامین انرژی در آینده است. در راستای اتخاذ سیاست‌های مطلوب متعدد از جانب دولت

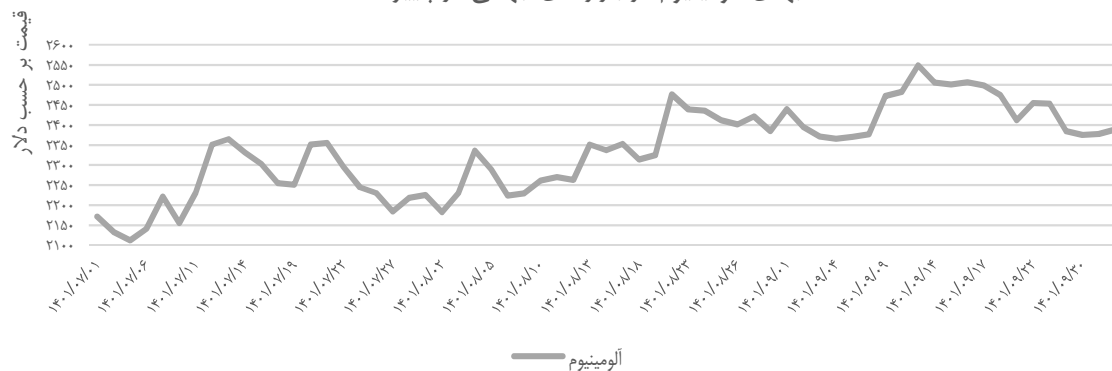

هفت‌نیروگاه از ۱۰ نیروگاه برق‌آبی برتر چین در استان یون‌نان قرار دارند. به علاوه این استان دارای سه‌نیروگاه برق‌آبی ۱۰ میلیون کیلوواتی و ۱۴ نیروگاه یک‌میلیون کیلوواتی است. ظرفیت نیروگاه‌های تولید برق احداث‌شده استان یون‌نان به ۱۰۰ میلیون کیلووات افزایش یافته است که با در نظر گرفتن ظرفیت تولید انرژی پاک این استان با میزان ۹۰ درصد، حدود ۶۰ درصد بالاتر از میانگین چین قرار می‌گیرد. ظرفیت روز چهارم نوامبر بهای معاملات آتی آلومینیوم در بورس فلزات آمریکا به ۲ هزار و ۳۵۵ دلار به ازای هر تن رسید و نسبت به هفته گذشته حدود ۱۰۰ دلار افزایش داشته است. البته بهای این فلز نسبت به رکورد قیمتی خود در ماه مارس گذشته حدود ۵۰ درصد کاهش داشته است. نگرانی‌ها از رکود اقتصادی و کاهش تولید دلیل اصلی این کاهش قیمت است. آلکوا، بزرگ‌ترین تولیدکننده آلومینیوم در آمریکا، به‌تازگی به سرمایه‌گذاران هشدار داده بهای بالای انرژی و هزینه بالای مواد خام و ریزش قیمتی آلومینیوم سبب شده حاشیه سود کاهش پیدا کند. سنتوری آلومینیوم، دومین تولیدکننده بزرگ، نیز اعلام کرد در ژوئن گذشته یکی از کارخانجات خود در آمریکا را تعطیل کرده است. البته عرضه آلومینیوم در جهان ممکن است به مخاطره بیفتد، چراکه بورس فلزات لندن به‌تازگی اعلام کرده آلومینیوم روسیه را با محدودیت‌هایی پذیرش می‌کند.

یون‌نان واحدهای ذوب را از مناطق دیگر چین جذب و آنها را به انتقال ظرفیت آلومینیوم به استان یون‌نان به دلیل فراوانی انرژی برق‌آبی پاک و ارزان‌تر خود تشویق کرد. طبق آخرین آمار دریافتی از موسسه «SMM»، ظرفیت تولید واحدهای ذوب آلومینیوم احداث‌شده در استان یون‌نان در حال حاضر تقریباً ۵ میلیون و ۶۳۰ هزار تن است که ۲۳ درصد نسبت به مدت مشابه سال گذشته افزایش یافته است و ۱۲/۷ درصد از کل ظرفیت واحدهای ذوب تولید آلومینیوم احداث‌شده چین را تشکیل می‌دهد. تا پایان ماه اوت، ظرفیت بهره‌برداری آلومینیوم در استان یون‌نان به ۵ میلیون و ۲۵۰ هزار تن رسید که ۹۴/۴ درصد نسبت به مدت مشابه سال گذشته افزایش داشت.

از آنجا که واحدهای ذوب بیشتری، مانند شرکت «Weiqiao Group»، ظرفیت خود را به استان یون‌نان منتقل خواهند کرد، به نظر می‌رسد ظرفیت تولید واحدهای ذوب آلومینیوم در این استان در آینده از ۹ میلیون تن فراتر برود و رتبه اول تولید آلومینیوم در چین را از آن خود کند. بر اساس داده‌های دریافتی از اداره انرژی استان یون‌نان، با بهره‌برداری از ۱۲ نیروگاه بزرگ برق‌آبی مانند نیروگاه‌های «Huang»، «Nuozhadu»، «Xiluodu»، «Baihetan»، «Wudongde»، «Guanyinyan»، «deng» و «Ludila»، ظرفیت تولید نیروگاه‌های برق‌آبی احداث‌شده در استان یون‌نان از ۳۴/۹۹ میلیون کیلووات به ۷۸/۲ میلیون کیلووات افزایش یافته است که از این لحاظ استان یون‌نان را به دومین استان چین با بیشترین ظرفیت تولید انرژی برق‌آبی تبدیل می‌کند.

بهای آلومینیوم در بازارهای جهانی در پاییز ۱۴۰۱

مس

COPPER

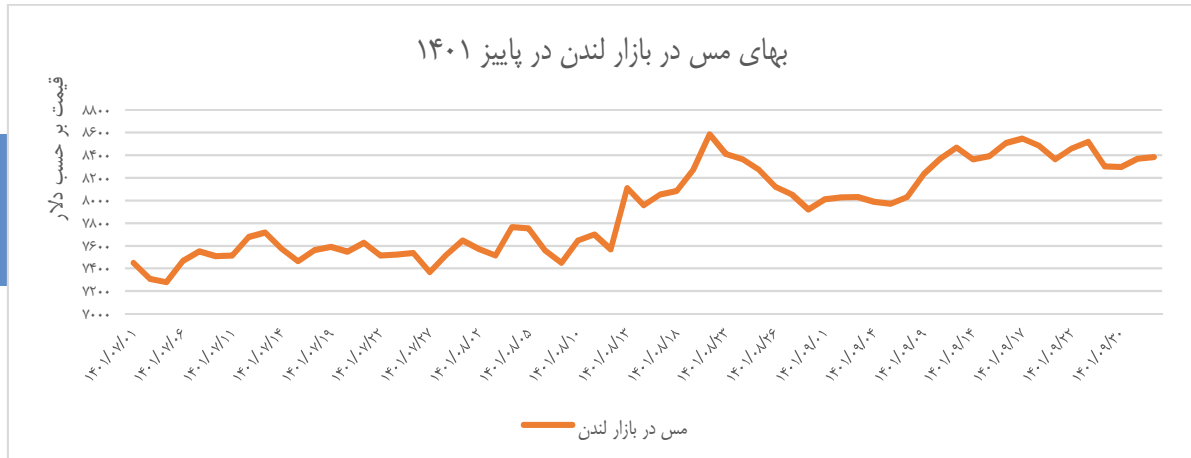
نوسان‌های نسبتاً شدید قیمت مس طی ۹ ماهه اول سال جاری سقف قیمتی ۱۰ هزار دلاری و کف قیمتی ۷ هزار دلاری را برای این کامودیتی ثبت کرده است. این تغییرات دلایل عمده‌ای دارد اما یکی از تاثیرگذارترین دلایل بالا رفتن قیمت، بازگشت تب تقاضا به بازار چین بود و مهم‌ترین دلیل سقوط قیمت، اختلال در فعالیت شرکت‌های ساختمانی چین و همچنین سیاست‌های پولی انقباضی غرب بوده است. زمانی که روسیه در اواخر فوریه به اوکراین حمله کرد، اوج قیمت‌ها در بورس فلزات جهانی مشاهده شد و قیمت مس در بورس فلزات لندن در سه‌ماهه به ۱۰۵۸۰ دلار در هر تن رسید. فلز قرمز از آن زمان تحت فشار گسترده‌ای قرار گرفت و قیمت آن در پایان معاملات در ۲۶ سپتامبر به ۷۳۴۱ دلار در هر تن رسید که نشان‌دهنده کاهش ۳۱ درصدی ارزش است. این فشار هم از سوی سیاست‌پولی اتخاذ شده در آمریکا و هم از کاهش تقاضا در چین به بازار مس وارد می‌شد.

واردات مس چین در ماه سپتامبر بیش از ۲۵ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافت. چین در ماه سپتامبر ۲۵/۶ درصد، بیشتر از ماه مشابه سال قبل مس وارد کرد و انتظار می‌رود تقاضا از هزینه‌های برنامه‌ریزی شده دولتی در زیرساخت‌ها برای جبران کند شدن اقتصاد بزرگ‌ترین مصرف‌کننده فلزات در جهان سود ببرد. آمارهای اداره کل گمرک امروز (دوشنبه) نشان داد که واردات مس در ماه سپتامبر به ۵۰۹۹۵۴/۱ تن رسیده است و این میزان نسبت به ۴۹۸۱۸۸/۶ تن در ماه اوت ۲/۴ درصد افزایش داشت. چین وعده اقدامات محرک جدیدی را برای احیای رشد کند اقتصادی خود ناشی از سیاست صفر کووید و بازار آشفته املاک داده است و امیدها را برای مصرف فلزات تقویت می‌کند. مرکز مالی شانگهای در ماه سپتامبر، برنامه‌های سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها به ارزش ۱/۸ تریلیون یوان (۲۴۸/۱۶ میلیارد دلار) را برای تحریک رشد اقتصادی پس از محدودیت‌های کووید-۱۹ در ماه آوریل و مه اعلام کرد. بر اساس گزارش رویترز، قیمت مس سه‌ماهه در بورس فلزات لندن در ماه سپتامبر به‌طور میانگین به ۷۵۶۰ دلار در هر تن رسید که پایین‌ترین قیمت از نوامبر ۲۰۲۰ است. انتشار شایعه‌هایی مبنی بر اینکه سیاستگذاران در چین قصد کاهش محدودیت‌های کرونایی را دارند سبب شده بازار فلز مس نیز افزایشی شود.

تولید کنسانتره مس جهان طی ۷ ماه ۲۰۲۲ میلادی به بیش از ۱۲/۴ میلیون تن رسید. قیمت جهانی مس نیز در ماه اخیر بین ۷۴۰۰ تا ۸ هزار دلار در تن دارای نوسان بود و در نهایت، روز گذشته حدود ۷۲۹۰ دلار در تن را طی ثبت کرد. به گزارش «کالاخبر» به نقل از سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، براساس تازه‌ترین گزارش گروه مطالعات بین‌المللی مس (ICSG)، معادن مس جهان از ابتدای ژانویه تا پایان ژوئیه ۲۰۲۲، حدود ۱۲ میلیون و ۴۷۳ هزار تن کنسانتره تولید کردند. این رقم در مدت مشابه سال ۲۰۲۱، ۱۲ میلیون و ۱۱۳ هزار تن بود که از افزایش ۳ درصدی تولید حکایت دارد. از این میزان، ۶ میلیون و ۲۶۱ هزار و ۲۰۰ تن مربوط به قاره «آمریکا»، ۲ میلیون و ۶۶۴ هزار تن مربوط به «آسیا»، یک میلیون و ۷۹۷ هزار و ۴۰۰ تن مربوط به «آفریقا»، یک میلیون و ۲۰۹ هزار و ۱۰۰ تن مربوط به «اروپا» و ۵۴۱ هزار و ۶۰۰ تن مربوط به «اقیانوسیه» بوده است. در همین مدت، ظرفیت معادن مس جهان به ۱۵ میلیون و ۷۶۳ هزار تن رسید که نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۲۲ (۱۵ میلیون و ۱۰ هزار تن)، حاکی از افزایش ۵۵ درصدی است. فعالان مس جهانی طی ۷ ماه ۲۰۲۲، حدود ۱۴ میلیون و ۷۹۷ هزار تن مس تصفیه شده تولید کردند. این رقم در مدت مشابه سال ۲۰۲۱، ۱۴ میلیون و ۳۷۷ هزار تن بود که نشان‌دهنده افزایش ۲/۹ درصدی است. ظرفیت تولید کارخانه‌های مس تصفیه شده در جهان طی ۷ ماه ۲۰۲۲، ۱۷ میلیون و ۸۸۹ هزار تن بود که در مقایسه با رقم مدت مشابه سال ۲۰۲۱ (۱۷ میلیون و ۴۸۵ هزار تن)، حدود ۲/۳ درصد افزایش یافت. بنا به این گزارش، قیمت جهانی مس در ماه اخیر میلادی (ژوئیه) نسبت به ماه قبل، رقم ۸ هزار دلار در تن را تجربه کرد؛ اما در نهایت به رقم حدود ۷۲۹۰ دلار در تن رسید. در نیمه مهرماه در حالی که فلز سرخ در بازارهای جهانی تحت تاثیر واژه‌ها از بروز رکود اقتصادی در جهان و ناامیدی از روند مصرف در چین ارزان می‌شود، سیگنال مثبت ارزی در بازار داخل به رونق معاملات کاتد مس در رینگ صنعتی بورس کالای ایران منجر شده است. شرکت ملی مس در سومین هفته از مهرماه به روال معمول خود ۴ هزار تن کاتد مس را در رینگ صنعتی بورس کالای ایران عرضه کرد. صنایع تکمیلی هم برای کسب سهم از این عرضه، تقاضایی برابر با ۵ هزار و ۱۶۰ تن را در این بازار به ثبت رساندند.

امیدواری نسبت به کاهش محدودیت‌ها و افزایش فعالیت کارخانجات موجب شد تقاضا برای کامودیتی‌ها از جمله فلز سرخ افزایش پیدا کند. همچنین انتشار داده‌های کار وزارت آمریکا نشان می‌دهد وضعیت اشتغال در ماه اکتبر کمی بهبود یافته است؛ اما سیاستگذاران فدرال رزرو اعلام کرده‌اند همچنان قصد افزایش نرخ بهره را داشته اما ممکن است میزان افزایش آن را کمی کاهش دهند. بررسی آمارهای کارخانجات فرآوری فلزاترآوری نشان می‌دهد تولید واحدهای ذوب مس در جهان طی ماه اکتبر به دلیل کاهش فعالیت شده‌اند. به تقاضای موثر و تعطیلی کارخانجات برای تعمیرات کاهش یافته است. واحدهای ذوب در تمام نواحی به جز آمریکای شمالی دچار کاهش فعالیت شده‌اند. به عقیده گای ولف، رئیس انالیتیکز، کاهش گردش مالی نتیجه طبیعی بازارهای نزولی است. همان‌طور که تولید کمتر به دلیل کمبود در زنجیره تامین در بازار فیزیکی است. ارث وان، شرکتی تخصصی در حوزه جمع‌آوری داده، اعلام کرد شاخص پراکندگی مس، معیاری برای فعالیت کارخانه‌های ذوب، از ۴۹ واحد در ماه سپتامبر به حدود ۴۷ واحد در ماه اکتبر کاهش پیدا کرده است.

شاخص پراکندگی در چین، بزرگ‌ترین تولیدکننده مس تصفیه‌شده در جهان، نیز برای پنجمین ماه متوالی کاهش یافته اعلام شد و به ۴۴/۳ واحد افت کرد. در گزارش این شرکت آمده است به نظر می‌رسد در چین، تنگنای عرضه قراضه بر نرخ بهره‌برداری کارخانجات و واحدهای ذوب تاثیر می‌گذارد. طبق اعلام دولت شیلی، تولید کل مس در این کشور، از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان مس در جهان، نیز طی ماه سپتامبر با ۴/۲۷ درصد کاهش به ۴۲۸ هزار و ۳۰۰ تن رسید. تولید شرکت دولتی کادلکو در شیلی در مقایسه با مدت مشابه در سال گذشته نیز حدود ۸ درصد کاهش داشته است.

فولاد و سنگ آهن

افزایش بوده است. نگرانی از سیاست‌های سختگیرانه چین برای مهار کووید-۱۹ و آشفتگی در بخش املاک این کشور همچنان بر بازار فولاد و سنگ آهن حکمفرمایی می‌کند. کمبود تقاضا موجب شد تا قیمت معاملات سنگ آهن در بورس دالیان چین و سنگاپور دومین زیان سه‌ماهه خود را نیز ثبت کند. همچنین جمعه گذشته، بهای محموله تیر آهن عیار ۶۳ درصد در چین نیز به ۹۸ دلار به‌زای هر تن رسید که کمترین میزان از ابتدای سال جاری است. با این حال، امید به حمایت از اقتصاد بیمار چین از طریق سیاست‌های مالی و افزایش تقاضای فولاد از سمت بازار ساخت‌وساز، تا حدودی از بازار فولاد حمایت می‌کند. در ایران نیز زمان سنتی رونق بازار آهن و فولاد در کشور رو به پایان است و بازارهای جهانی در رکود به سر می‌برند؛ اما واهمه از جهش قیمتی باعث شده است تا بازار آهن و فولاد در رینگ صنعتی بورس کالا و بازار آزاد رونق بگیرد. در واقع تبدیل ریل به کالا برای در امان ماندن از تبعات جهش ارزی، مهم‌ترین انگیزه خریداران شمش و میلگرد در بازار داخل است.

البته همچنان واهمه از تغییر جریان قیمتی در بازار شمش و مقاطع طولی فولادی با سیگنال رکود مصرفی در بازار داخل و جهانی وجود دارد و این موضوع مانع از آن می‌شود که برتری تقاضا نسبت به عرضه به رقابت قیمتی قابل‌ملاحظه‌ای میان خریداران منجر شود. به این ترتیب، اغلب محصولات در نرخ نزدیک به کف قیمت پایه معامله می‌شوند. در شرایطی که جریان نوسان نرخ ارز در بازار داخل سیگنال مثبت و قوی برای افزایش تقاضای سرمایه‌ای در بازار را رقم زده است، شیوه فعلی تعیین قیمت پایه شمش و محصولات فولادی می‌تواند به قیمت‌سازی در بازار و صعود غیرقابل کنترل قیمتی منجر شود.

به گزارش انجمن جهانی فولاد، تولید فولاد خام ۶۴ کشور عضو این انجمن در سپتامبر ۲۰۲۲ به ۱۵۰/۶ میلیون تن رسیده است که بر ۳ درصد کاهش نسبت به مدت مشابه سال گذشته دلالت دارد. براساس این گزارش، آفریقا ماه گذشته میلادی بالغ بر ۱/۳ میلیون تن فولاد خام تولید کرد که ۵/۳ درصد نسبت به سپتامبر سال ۲۰۲۱ رشد داشته است. روسیه و کشورهای مستقل مشترک‌المنافع، به‌اضافه اوکراین بیش از ۶/۹ میلیون تن فولاد تولید کردند که حدود ۲۲ درصد کاهش در تولید را نشان می‌دهد. اتحادیه اروپا نیز حدود ۳/۳ درصد کاهش تولید را ثبت کرده است. البته داده‌های این انجمن نشان می‌دهد که میانگین تولید روزانه فولاد خام از کارخانه‌های بزرگ فولاد در اواسط سپتامبر، در مقایسه با اوایل ماه، بیش از ۲ درصد افزایش یافته است؛ زیرا این صنعت برای افزایش رونق ساخت‌وسازها آماده می‌شود. بازار سنگ آهن و مقاطع طولی فولادی، با وجود حمایت‌های مالی دولت چین همچنان بی‌رونق است.

به‌نظر می‌رسد برنامه این کشور برای تحریک تقاضا و رشد اقتصادی که از ابتدای سال میلادی جاری و با کاهشی شدن بازارها آغاز شد، چندان موفق عمل نکرده است. رکود در بازار مسکن و سیاست‌های سختگیرانه برای مهار کرونا از عوامل موثر افت تقاضا در بازار فولاد بوده است.

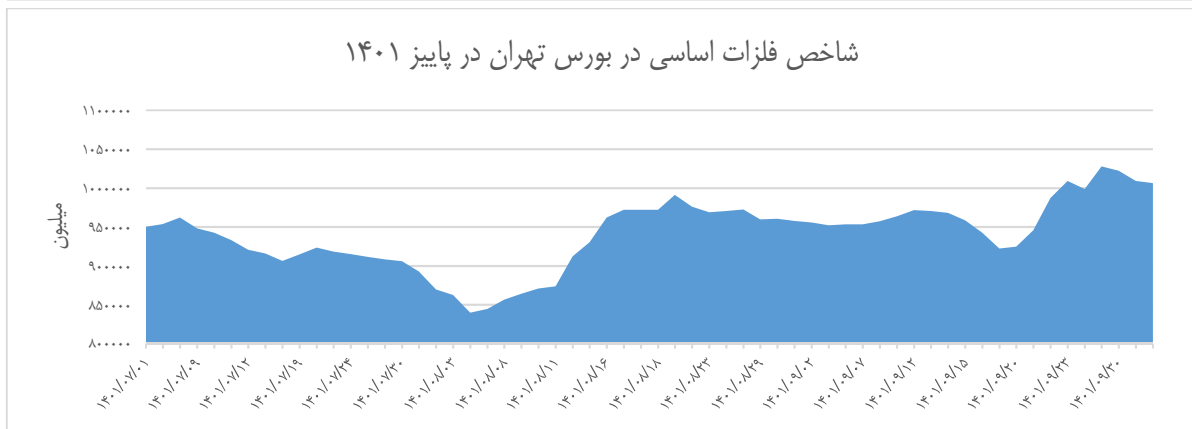
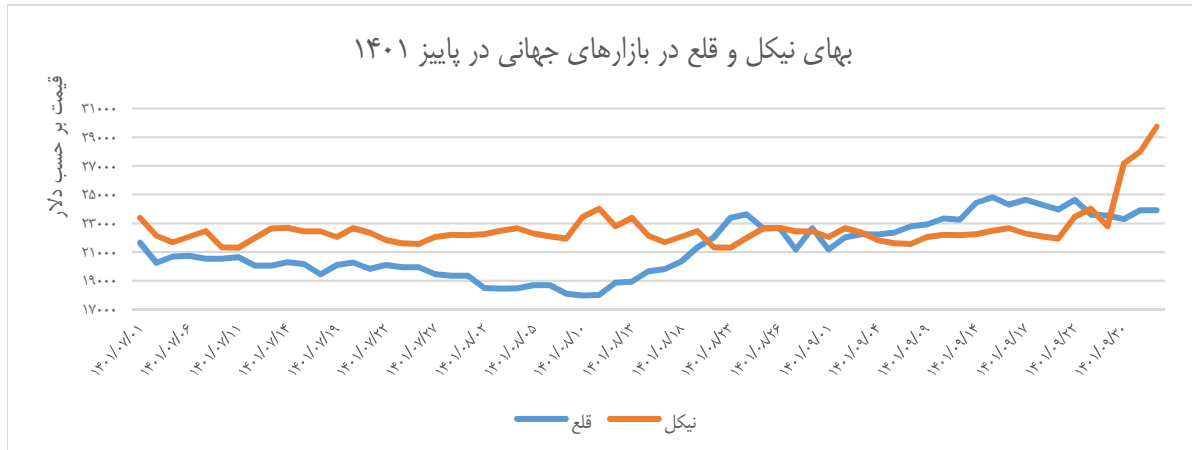
همچنین بررسی آمارها از افت شدید تولید فولاد در جهان خبر می‌دهد. بخشی از این افت نیز با کاهش تولید روسیه و اوکراین به دلیل درگیری در جنگ مرتبط بوده است. تولید فولاد در شرق آسیا اما ماه گذشته افزایش یافته است. امیدواری به رونق زیرساخت‌ها از طریق حمایت‌های مالی دولت چین و افزایش ساخت‌وساز املاک از عوامل این

شمش برای کسب سهم از آهن اسفنجی عرضه‌شده در بازار، با استقبال زیاد خریداران که عمدتاً واحدهای نوردی هستند روبه‌رو شد، به نحوی که ۴۲۵ هزار تن تقاضا در بازار به ثبت رسید. بازار محصولات فولادی صادراتی ترکیه مجدداً با کاهش تقاضا و افت نرخ مواجه شد و این موضوع زمینه کاهش بهای قراضه وارداتی به این کشور را مهیا کرد.

کاهش قیمت محصولات فولادی ظرف روز ۱۳ دسامبر تنها شامل حال فولادسازان ترکیه نبود و فولادسازان چینی نیز در این روز با غلبه سیگنال‌های کاهش روبه‌رو شدند. احتمال کاهش تقاضا برای فولاد در چین با توجه به روند افزایشی حاصل‌شده در تعداد مبتلایان به کرونا به تردید متقاضیان سنگ‌آهن منجر شد و این محصول تحویل بنادر شمالی چین بدون مشتری ماند. اما کاهش تولید زغال در معادن داخلی این کشور به دلیل افزایش تعداد مبتلایان باعث شد تا فولادسازان به‌سراغ زغال وارداتی از استرالیا بروند و این محصول در روز ۱۳ دسامبر، ۵۰ سنت گران شد.

واهمه فولادی‌ها از قطعی گاز و توقف تولید و رشد ۲۲ درصدی بهای آهن اسفنجی به اوج‌گیری تقاضا برای شمش فولاد در بازار فیزیکی بورس کالا و صعود میلگرد به کانال قیمتی ۱۷ هزار تومانی در بازار آزاد منجر شد. به این ترتیب به‌رغم فشار تقاضا در بازار داخلی محصولات نهایی و پایین ماندن بهای شمش صادراتی ایران، سیگنال صعود نرخ ارز، کاهش تولید در پی قطعی گاز و افزایش مستمر هزینه‌ها با توجه به رقابت تولیدکنندگان برای کسب سهم از عرضه محدود مواد اولیه باعث شد تا رینگ شمش فولاد در سومین هفته از آذرماه رونقی دوچندان به خود بگیرد و بازار آزاد مقاطع طویل فولادی نیز با افزایش تمایل به خرید مواجه شود. فولادسازان کشور ظرف سومین هفته از آذرماه، بالغ بر ۱۸۲ هزار تن شمش فولاد را با نرخی در بازه قیمت ۱۲ هزار و ۹۰۰ تا ۱۳ هزار و ۹۸۰ تومان در رینگ صنعتی بورس کالای ایران عرضه کردند. این عرضه‌ها در میانه خبر قطعی گاز صنایع کشور و کمبود عرضه هفتگی آهن اسفنجی به دلیل افت فشار این واحدها و رقابت حدود ۲۲ درصدی واحدهای تولیدکننده

لیتیوم

با نرخ ۷۳ هزار و ۹۲۵ دلار به ازای هر تن به فروش رفته است. قیمت لیتیوم برای ۲۴ ماه متوالی روند صعودی داشته است. بازار خودروهای برقی همچنان در حال گسترش است و فروش جهانی خودروهای الکتریکی برای اولین بار در سپتامبر به یک میلیون دستگاه رسیده است که این موضوع از رشد بهای این فلز حمایت می‌کند. دیزی جنینگز گری، تحلیلگر Mineral Intelligence معتقد است افزایش قیمت در بازار نقدی چین به انعقاد قراردادهای بلندمدت میان خودروسازان و تولیدکنندگان لیتیوم منتهی می‌شود. در حال حاضر فرمول تعیین قیمت در قراردادهای بلندمدت فروش لیتیوم در حال تغییر است. این تغییر باعث می‌شود تا تغییر در معاملات آتی با سرعت بیشتری در بازار فیزیکی منعکس شود. این موضوع بر هزینه خودروسازان برقی افزوده و آنها را در دستیابی به اهداف برقی‌سازی دچار چالش می‌کند.

بهای لیتیوم در چین رکورد تاریخی خود را شکست. افزایش تقاضا برای خودروهای الکتریکی و رکورد فروش یک میلیون خودروی الکتریکی در دنیا ظرف ماه سپتامبر، مهم‌ترین دلیل صعود بهای لیتیوم به‌عنوان یکی از کامودیتی‌های اصلی مصرفی در تولید باتری‌های خودروهای برقی بود. بر اساس گزارش Mineral Intelligence بهای کربنات لیتیوم در بازار چین ظرف هفته منتهی به روز جمعه ۱۴ اکتبر به ۷۴ هزار و ۴۷۵ دلار به ازای هر تن رسید که این رقم رکورد قیمتی تاریخی این محصول بود. بهای کربنات لیتیوم ظرف سال ۲۰۲۲ تقریباً دو برابر شده است. همچنین نرخ این محصول در بازه زمانی یک هفته‌ای رشد ۱/۷ درصدی داشته است. همچنین بر اساس گزارش موسسه Mineral Intelligence نرخ هیدروکسید لیتیوم که در باتری‌هایی با محتوای نیکل بالا استفاده می‌شود، امسال نزدیک به ۱۵۰ درصد افزایش یافته و ظرف هفته منتهی به روز جمعه ۱۴ اکتبر

این بازار احتمالاً و ج گیری تعداد مبتلایان به کرونا در چین با توجه به کاهش محدودیت کرونایی را پیش‌بینی و برآورد می‌کنند که تقاضا برای فولاد و محصولات فولادی در کوتاه‌مدت مختل شود. به این ترتیب، چشم‌انداز منفی تقاضا برای فولاد به کاهش نقدینگی در بازار سنگ‌آهن دریایی منجر شده است. در عین حال تقاضای فعلی موجود در این بازار عمدتاً بر محصولاتی با تحویل در اواخر ژانویه و پس از تعطیلات جشنواره بهار متمرکز شده است. شورای سرمایه‌گذاری جهانی پلاتین اعلام کرد که انتظار دارد در سال ۲۰۲۳ پس از مازاد زیاد در سال جاری، کسری فلز مورد استفاده در اگروز خودروها، صنعت و جواهرات وجود داشته باشد. این سازمان اظهار کرد: استفاده خودروسازان افزایش خواهد یافت و سرمایه‌گذاران از فروشندگان خالص به خریداران خالص تغییر خواهند کرد و تقاضا را در سال ۲۰۲۳ با ۱۹ درصد افزایش به ۷/۷۷ میلیون اونس افزایش خواهد داد که بیشترین میزان از سال ۲۰۲۰ است.

ابتدای سال بهای لیتیوم پیوسته در حال رشد بود و به‌تازگی رکورد تاریخی قیمتی آن شکسته شد. بهای این فلز از ابتدای سال میلادی جاری تاکنون حدود ۱۵۰ درصد رشد داشته است. استقبال از لیتیوم سبب شده است تا بسیاری از تحلیلگران نسبت به زنجیره تامین و عرضه کافی این فلز ابراز نگرانی کنند. خریدارانی همچون شرکت فورد نیز به دلیل افزایش اطمینان به دنبال عقد قراردادهای طولانی‌مدت با عرضه‌کنندگان فلز لیتیوم هستند. البته کاربرد فلزات باتری تنها به استفاده در خودروهای مصرفی محدود نمی‌شود، بلکه شرکت‌های بزرگی همچون کمپانی شل به دنبال الکتریکی کردن دستگاه‌های مورد استفاده در معادن نیز هستند؛ فرآیندی که از آن به نام معدن‌کاری دیجیتال یاد می‌کنند. بهای لیتیوم در سال میلادی جاری رشد روزافزونی را تجربه کرد. در اواسط نوامبر نیز سقف تاریخی قیمت این عنصر شکسته شد، سپس از سرعت رشد آن کم شده و در مسیر کاهشی قرار گرفت. خوش‌بینی نسبت به افزایش عرضه در سال آینده از عوامل کاهش قیمت این فلز بوده است. به عقیده برخی کارشناسان، طی سال ۲۰۲۳ معادن جدید لیتیوم به بهره‌برداری خواهد رسید که از التهاب این بازار می‌کاهد. البته برخی تحلیل‌گران نیز معتقدند حتی اگر عرضه افزایش پیدا کند، به دلیل افزایش روزافزون تقاضا همچنان قیمت‌ها بالا خواهد ماند. کاهش تمایل به خرید سنگ‌آهن دریایی در بنادر چین باعث شد تا بهای این محصول ظرف دومین روز از هفته نیز تغییر چندانی نداشته باشد و پلتس، شاخص قیمت سنگ‌آهن عیار ۶۲ درصد وارداتی به بنادر چین را با ثبت رشد روزانه ۵ سنت برابر ۱۱۰ دلار و ۳۰ سنت ارزیابی کرد. فعالان

این گزارش حاوی چند نکته قابل توجه است. با وجود آنکه از آغاز کار دولت مقامات اقتصادی توجه ویژه‌ای به مالیات خانه‌های خالی داشتند، با این حال براساس این گزارش مالیات خانه‌های خالی صفر بوده است. در طول یک سال گذشته تلاش‌های دولت موجب شده درآمدهای مالیاتی افزایش پیدا کند؛ اما در زمان مذکور درآمدهای محل واگذاری اموال مازاد دولتی حاصل نشده است. در سال ۱۴۰۰ حدود ۴۶ هزار میلیارد تومان بابت یارانه نقدی و غیرنقدی خانوارها پرداخت شده که معادل ۱۰۷ درصد بودجه مصوب بوده؛ بدیهی است که با تجمیع یارانه‌های

نقدی در سال جاری این مبلغ در سال آینده به صورت چشمگیری افزایش پیدا خواهد کرد. یکی از نکات قابل توجه در زمینه تحقق منابع بودجه ۱۴۰۰ این است

که تحقق منابع حاصل از نفت در دو ماهه ششم سال به صورت چشمگیری افزایش یافته است. علاوه بر درآمدهای نفتی، تحقق منابع صندوق توسعه ملی نیز از دو ماهه سوم تا دو ماهه ششم به صورت قابل توجهی افزایشی بوده که می‌تواند نشان‌دهنده مواجهه با کسری بودجه در ماه‌های میانی سال گذشته باشد.

بودجه ۱۴۰۲ گزارش تفریغ بودجه

گزارش تفریغ بودجه سال ۱۴۰۰ در بیست و ششم مهرماه در مجلس ارائه شد. که این گزارش نشان می‌دهد که کسری تراز عملیاتی دولت در سال گذشته به ۴۶۴ هزار میلیارد تومان رسیده و کسری محقق شده نیز حدود ۲۰۵ همت بوده است. موضوعی که تایید می‌کند در سال گذشته، درآمدها از هزینه‌ها عقب مانده است. نکته قابل توجه این است که عملکرد درآمدهای نفتی در دو ماه آخر سال گذشته، بیش از مجموع درآمدهای نفتی در ماه‌های قبل از آن بوده است. همچنین براساس گزارش رسمی، میزان مالیات بر خانه‌های خالی «صفر» گزارش شده است.

نمایندگان مجلس در ارزیابی از گزارش تفریغ بودجه ۱۴۰۰ تاکید کردند که دستگاه‌های دولتی به ماشین‌هایی برای بلعیدن بودجه

و اعتبار تبدیل شده‌اند و به همین دلیل برنامه‌ها در بودجه به اهداف خود دست نمی‌یابد. در عین حال ضروری است که نسبت به دستگاه‌های دولتی که طبق احکام بودجه عمل نکرده‌اند، برخوردهای لازم و قانونی انجام شود. میزان مصارف بودجه کل کشور نیز نسبت به قانون بودجه حدود ۹۳ درصد است. بررسی

بودجه ۱۴۰۲ از در پیچه دلار

بودجه ۱۴۰۲ تا ۱۵ آذر ماه باید به مجلس ارائه شود. با توجه به افزایش روزافزون نرخ ارز، تعیین نرخ دلار در بودجه بسیار حائز اهمیت است. بررسی‌های حاکی از این است که اگرچه برخی از نمایندگان تاکید دارند باید نرخ دلار در بودجه واقعی باشد، اما در مقابل برخی نمایندگان هم عنوان می‌کنند که نباید نرخ دلار در بودجه پالس منفی به بازار برای افزایش نرخ ارز بدهد. سه تن از نمایندگان مجلس تاکید کردند که نرخ دلار در بودجه سال آینده بیشتر از ۳۰ هزار تومان نخواهد بود.

دلار همچنان می‌تازد و دولت تاکنون موفق به مدیریت آن نشده است. با افزایش نرخ دلار این سوال به وجود می‌آید که قیمت دلار در بودجه سال ۱۴۰۲ چقدر خواهد بود؟ اگرچه برخی از شنیده‌ها در راهروهای پارلمان حکایت از افزایش احتمالی دلار به کانال ۴۰ هزار تومانی تا پایان سال جاری دارد، اما برخی نمایندگان عنوان می‌کنند که نباید با نرخ دلار در بودجه، پالس منفی به بازار برای افزایش نرخ دلار داد. اگرچه موعد قانونی ارائه بودجه ۱۵ آذرماه است، اما یکی از نمایندگان مجلس عنوان کرد که دولت اعلام کرده بودجه سال ۱۴۰۲ را اول آذرماه به مجلس ارسال می‌کند که البته به نظر نمی‌رسد زودتر از موعد قانونی یعنی ۱۵ آذرماه دولت بتواند بودجه را به مجلس ارائه کند.

در هفدهم آبان ماه با بررسی گزارش کمیسیون برنامه و بودجه و کمیسیون جهش و رونق تولید در خصوص عملکرد دستگاه‌های مسوول در اجرای بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ کل کشور در دستور کار مجلس قرار داشت. بر اساس بند «الف» تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱، به منظور رشد و پیشرفت استان‌های کشور از طریق ارتقای بهره‌وری و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها، تکمیل واحدهای نیمه‌تمام و ظرفیت‌های خالی بنگاه‌های تولیدی بر پایه آمایش سرزمین و همچنین حمایت از طرح‌های دانش‌بنیان و پیشران و بسط و عدالت سرزمینی ۱۵۹۲ هزار میلیارد ریال جهت ایجاد و افزایش تولید، اشتغال و کارآفرینی و ارتقای رشد اقتصادی اختصاص می‌یابد.

بخشی از منابع مالی برای اجرای این تبصره از تبصره ۱۴ در نظر گرفته شده که مربوط به منابع حاصل از اجرای هدفمندی یارانه‌هاست. اگرچه در قانون بودجه بر حمایت دولت از اشتغال تاکید شده اما هنوز تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ اجرایی نشده است و همین موضوع انتقاد مجلس را به دنبال داشت. انتقادهایی که منجر به این شده است تا نمایندگان به دنبال تحقیق و تفحص از سازمان برنامه و بودجه باشند. بودجه مهم‌ترین سند حکمرانی مالی سالانه بخش عمومی کشور است. این سند نحوه اولویت‌بندی اهداف حاکمیت را در یک سال پیش‌رو نشان می‌دهد. این سند سهم هر قسمت از منابع و مصارف را با توجه به اولویت، اهمیت و همچنین مأموریت‌های تعیین‌شده برای هر حوزه مشخص می‌کند و تخمین میزان اعتبار و شرایط آن در تقسیم منابع محدود کشور به بخش‌های مختلف نظیر سلامت، آموزش، فرهنگ، دفاع و دیگر موضوع‌های مختلف در بودجه سالانه کشور مشخص می‌شود.

یکی از مهم‌ترین چالش‌های بودجه که نظام سیاست‌گذاری مالی کشور را مختل کرده است، افزایش هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر شامل هزینه‌های جبران خدمت کارکنان، بازپرداخت بدهی‌های دولت در قالب اوراق یا بدهی به نهادهای عمومی غیردولتی مانند صندوق‌های بازنشستگی است که بخش عمده منابع بودجه را بلعیده و سهمی برای سایر کارکردهای بودجه که در شرایط کنونی اقتصاد اهمیت ویژه‌ای دارد، باقی نگذاشته است.

به نظر می‌رسد مهم‌ترین مأموریت اصلاح ساختار بودجه در کشور، تغییر مسیر نظام بودجه‌ریزی از وضعیت کنونی به وضعیتی است که در آن ضمن ارتقای کیفیت ارائه خدمات عمومی دولت، امکان سیاست‌گذاری مالی فعال از طریق منابع درآمدی پایدار برای دولت مهیا باشد و بتواند به معنای واقعی میان اهداف مختلف خود برای برنامه‌های هدف‌گذاری شده در سند برنامه اولویت‌بندی کند. بر این اساس در زمینه تدوین بودجه، به جای رویکرد هزینه‌محور و دستگامی، باید نگاه خروجی‌محور و برنامه‌ای حاکم باشد. مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی، مهم‌ترین پیشنهادها برای اصلاح نظام بودجه‌ریزی و چابک‌سازی بودجه سال آینده را ارائه کرده است. براساس پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس در خصوص تحول در تدوین بودجه، در تدوین لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ لازم است تا ضمن تبیین دقیق وضعیت اقتصاد کشور و چشم‌انداز سال‌های پیش‌رو، نقش بودجه به عنوان سیاست مالی دولت درباره وضعیت اقتصادی کشور مشخص شود. به این منظور باید جهت‌گیری‌های اصلی بودجه با توجه به شرایط اقتصاد کلان تعیین شده و در اسناد تقدیمی به مجلس ارتباط آنها توضیح داده شود.

همچنین تدوین لایحه نیز منطبق بر جهت‌گیری‌های تعیین‌شده انجام شود. در سال‌های گذشته ارتباط مشخصی میان محتوای بخشنامه بودجه، شرایط اقتصاد کلان و لایحه دولت وجود نداشت که این موضوع باعث سردرگمی فعالان اقتصادی و تضعیف ارتباط بودجه با اقتصاد کلان شده بود.

در سال‌های اخیر تحقق برخی ردیف‌های منابع عمومی فاصله زیادی با رقم مندرج در قانون بودجه داشته‌است. در برخی سال‌ها نظیر ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ دولت با ارسال اصلاحیه بودجه به شورای عالی هماهنگی اقتصادی قوا، بخشی از این عدم‌تحقق را جبران کرده‌است. در سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ نیز تخصیص کمتر از مصوب مصارف عمومی بخشی از این عدم‌تحقق را برطرف کرده‌است، اما از آنجایی که بودجه‌عمومی برنامه مالی دولت برای سال پیش‌روست، عدم‌دقت در تدوین آن به انتقال مساله کسری بودجه به طول سال منجر شده و علاوه‌بر ایجاد ناطمینانی در فضای اقتصادی، اجرای برنامه سالانه دستگاه‌ها و استان‌ها را مخدوش می‌کند، بنابراین لازم است این ردیف‌های مشخص با دقت بیشتری برآورد شوند و در صورت احتمال عدم‌تحقق، از محل آنها هزینه‌ای به بودجه‌افزوده نشود.

در سال‌های اخیر مخارج دولت برای برخی سیاست‌های مهم با کم‌برآوردی همراه بوده که موجب ایجاد کسری بودجه طی سال و از دست رفتن انضباط مالی شده‌است. مثلاً در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ مخارج لازم برای سیاست‌های جایگزین ارز ترجیحی با کم‌برآوردی بسیار زیادی همراه بود؛ به طوری که سیاست فعلی اتخاذ شده بیش از دوبرابر مخارج درج شده در لایحه بودجه هزینه دارد. خرید تضمینی گندم نیز از جمله سیاست‌های مهم دولت است که معمولاً در قوانین بودجه سنواتی هزینه دقیق آن پیش‌بینی نمی‌شود و بخشی از بار مالی آن به نظام بانکی منتقل می‌شود. هزینه مهم دیگر که در بودجه‌های سنواتی کم‌برآوردی می‌شود، تعهدات دولت در قبال سازمان تامین اجتماعی است. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ برای تعهدات دولت به تامین اجتماعی ۵ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده بود، در حالی که رقم این تعهد از محل سهم ۳ درصد دولت و سایر تعهدات قانونی بسیار بیشتر از این رقم است. برای بازپرداخت بدهی‌های دولت به تامین اجتماعی نیز در لایحه بودجه رقمی درج نشده بود؛ از این رو باید هزینه‌های دولت با دقت بیشتری برآورد شده و در لایحه بودجه درج شود.

بررسی تجربه بودجه‌ریزی کشورهای موفق در این حوزه نشان می‌دهد که این کشورها یا براساس بودجه‌ریزی برنامه‌ای عمل می‌کرده‌اند یا در سال‌های اخیر به سمت تحقق آن حرکت کرده‌اند. برنامه‌محور کردن بودجه به این دلیل دارای اهمیت است که می‌تواند پرداختی هزینه‌ها را به خروجی مشخص، تعریف شده و قابل ارزیابی پیوند بزند و بستر لازم برای اتصال بودجه و برنامه را ایجاد کند. در حال حاضر بودجه دستگاه‌های اجرایی با رویکرد تامین هزینه پرداخت می‌شود و در انتهای سال، معیاری مشخص از آنچه دستگاه باید در ازای بودجه دریافتی در طول سال انجام می‌داده است، در دسترس نیست.

THE BUD- GET 1402

این مساله نظارت بر بودجه را تنها به نظارت مالی تقلیل داده و مجلس و دولت در واقع نظارتی بر خروجی و نتایج بودجه پرداختی ندارند.

برای رسیدن به این مقصود، مرکز پژوهش‌های مجلس پیشنهاد می‌کند که دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به‌صورت آزمایشی بودجه چند دستگاه اصلی منتخب را به‌صورت برنامه‌ای به مجلس ارائه کند. لازمه این کار تحلیل دقیق وظایف و برنامه‌های دستگاه‌ها و زیرمجموعه آنهاست. بدین منظور باید حداقل توضیحات و اعتبار لازم برنامه‌های دستگاه‌های اصلی منتخب به تفکیک فصول هزینه‌های هفتگانه، با خروجی‌های مشخص تعریف و شاخص‌های قابل‌ارزیابی برای هر برنامه ارائه شود.

همچنین برنامه‌ها باید براساس اسناد بالادستی با وظایف ذاتی دستگاه تعریف شده‌باشند و از ذکر برنامه‌های کلی و غیردقیق خودداری شود. دستگاه‌های اصلی انتخاب‌شده نیز بهتر است سهم حقوق و دستمزد از کل بودجه دریافتی‌شان به نسبت سایرین کمتر باشد تا فضای مالی برای برنامه‌ریزی در آن وجود داشته باشد.

شورای نگهبان از مصوبه مجلس برای بررسی دو مرحله‌ای لایحه بودجه ایراد گرفت. این در حالی است که بر اساس آنچه معاون پارلمانی رئیس‌جمهور اعلام کرده است هفته آینده لایحه بودجه ۱۴۰۲ تقدیم مجلس می‌شود.

باتوجه به تعطیلی مجلس در هفته جاری، رفع ایرادات این طرح به پیش از ارائه بودجه سال آینده نمی‌رسد. بر اساس آنچه نمایندگان مجلس اعلام کرده‌اند لایحه بودجه ۱۴۰۲ باید به‌صورت جامع ارائه شود و این لایحه در مجلس به‌صورت یک‌مرحله‌ای بررسی می‌شود.

در این خصوص هادی طحان‌نظیف، سخنگوی شورای نگهبان نظر این شورا را درباره طرح اصلاح مواد ۱۸۰ و ۱۸۲ قانون آیین‌نامه داخلی مجلس اعلام و این مصوبه مجلس را مغایر با قانون اساسی دانست. او گفت: «این طرح اشکالات و ابهاماتی داشت و حکم مذکور در بندهای الف و ب مصوبه مجلس با اصل ۹۴ قانون اساسی مغایر شناخته شد. ایراد بعدی به این طرح رعایت نشدن مهلت‌های قانونی بررسی لایحه بودجه توسط شورای نگهبان بود.

همچنین تاکیداتی درباره تدوین بودجه در این طرح وجود داشت که محل ایراد بود، مشخص نبود کدام دستگاه‌های سیاستگذار مدنظر مجلس بود ضمن آنکه ایرادات دیگری هم وجود داشت.

«این در حالی است که نمایندگان مجلس هفته گذشته ایرادات شورای نگهبان به طرح اصلاح ماده ۱۸۰ و ۱۸۲ قانون آیین‌نامه داخلی مجلس را رفع کردند. اما آن‌طور که سخنگوی شورای نگهبان اعلام کرده برخی ایرادات رفع شده و برخی ایرادات مثل زمان‌بندی شورای نگهبان هنوز باقی است. بنابراین باتوجه به رد مصوبه مجلس از سوی شورای نگهبان لایحه بودجه ۱۴۰۲ همچون سال‌های گذشته و به صورت یک‌مرحله‌ای بررسی خواهد شد. بر این اساس احسان خاندوزی، وزیر اقتصاد با حضور در یک نشست خبری درباره مسائلی مانند میزان تحقق بودجه عمومی سال جاری، نوسانات ارزی و مشارکت اقتصادی با چین صحبت کرد.

با وجود آنکه پرسش خبرنگاران چند روز پیش از نشست مذکور در اختیار روابط عمومی نهاد ریاست‌جمهوری قرار گرفته بود، احسان خاندوزی در پاسخ به این پرسش مبنی بر چرایی انتفاع قابل توجه دولت از مسیر واریز مابه‌التفاوت قیمت عرضه و فروش خودرو در بورس کالا به خزانه دولت اظهار بی‌اطلاعی کرد. سخنگوی اقتصادی دولت در جریان نشست به واریز ۱۱ هزار میلیارد تومان از صندوق توسعه ملی به حساب خزانه دولت با موافقت رهبری اشاره کرد و گفت: «با موافقتی که رهبر معظم انقلاب انجام دادند، تا روز گذشته که اعداد و ارقام خزانه‌داری کل کشور را اخذ کردم، ۱۱ هزار میلیارد تومان از صندوق توسعه ملی به حساب خزانه دولت واریز شده و طبق تخصیصی که سازمان برنامه و بودجه به وزارت اقتصاد ارسال کرده است، صرف عقب‌افتادگی طرح‌های عمرانی خواهد شد که در نوبت دریافت تخصیص اعتبار از خزانه‌داری بودند و همچنین جا دارد از رهبری به دلیل موافقت دیگری نیز تشکر کنم و آن هم اجازه تهاثر نفت برای پیشبرد پروژه‌های ریلی و ترانزیتی کشور است.»

بازار طلا و فلزات گرانبها شاخص ارزی از سکه جاماند

۳۲ هزار تومانی کمک شایانی کرد. در نهایت قیمت هر برگ اسکناس دلار غیررسمی در سی‌امین روز مهر ۱۴۰۱ با افزایش قیمت ۱۶۰ تومانی نسبت به نرخ روز پیشین خود به رقم ۳۲ هزار و ۷۶۰ تومان رسید. در ماهی که گذشت نرخ شاخص بازدهی ماهانه سکه از نرخ رشد دلار پیشی گرفت و با حدود ۴/۶ درصد رشد از رقم ۱۴ میلیون و ۳۴۰ هزار تومان در ۳۱ شهریور ماه به رقم ۱۵ میلیون تومان در ۳۰ مهر ماه رسید. گفتنی است که عمده فعالیت این قطعه فلز گرانبها در ماه اخیر نوسان قیمتی در مرز ۲ کانال ۱۴ و ۱۵ میلیون تومانی بود.

قیمت شاخص ارزی در طول نخستین ماه پاییز ۱۴۰۱ حدود ۳/۹۳ درصد رشد را ثبت کرد. این در حالی است که قیمت این ارز در ماهی که گذشت قله تاریخی خود را نیز فتح کرد و مجدد از آن فاصله گرفت. به صورت کلی روند قیمت دلار غیررسمی از ابتدای مهر ماه شامل ۴ بازه متفاوت بوده است که برآیند این تحرکات به رشد تقریباً چهار واحدی این ارز انجامید. به عقیده تحلیلگران، نهاد بازساز بانک مرکزی از دهه دوم مهر ماه با پررنگ کردن حضور خود در معاملات بازار مانعی جدی در برابر قله نوردی دلار شد و به ثبات نسبی نرخ این ارز در محدوده نیمه دوم کانال

بازار طلا در ابعاد جهانی

رونمایی کرد. بسته‌ای که شاید بتواند در هفته جاری، از شدت تب بازارها بکاهد و آرامش را به بازار بازگرداند. علی صالح‌آبادی، رئیس کل بانک مرکزی سیاست‌های جدید را «عرضه گواهی سکه بهار آزادی»، «ورود بخش خصوصی برای کمک به عرضه سکه» و «حذف مالیات بر سود سپرده اشخاص حقوقی از بودجه ۱۴۰۱» معرفی کرد. همچنین به گفته رئیس کل، در حال حاضر عرضه ارز فراتر از تقاضا است و مشکلی در تامین اسکناس و حواله وجود ندارد. سیاستگذار با ارائه این بسته، از احتمال کاهش التهاب بازارها خبر داد؛ باید دید این ابزارها در هفته جاری می‌تواند نوسان قیمت‌ها را کاهش دهد؟

با شروع دومین هفته از آبان و با افزایش رکود در بازارهای آمریکا اونس طلای جهانی بار دیگر با رشد ۲/۱ درصدی خود، حمایت کانال ۱۷۰۰ دلاری را به دست آورد. اما سوال این است که چه عواملی سبب شد طلا در مسیر صعودی قرار گیرد؟ در پاسخ به این سوال باید علاوه بر اثر افزایش دوباره نرخ بهره، افزایش نرخ بیکاری، کاهش مشاغل جدید و همچنین کاهش ۰/۷ درصدی شاخص دلار جهانی در روزهای اخیر، به احتمال افزایش پیروزی جمهوری خواهان و تغییر رویکردهای اقتصادی در روزهای اخیر که سبب افزایش تقاضای طلا شده است، اشاره کرد.

تحولات بازارهای جهانی حاکی از آن است که طلا روند کاهشی به خود گرفته است و بیت‌کوین با کمی نوسان همچنان به روند معاملاتی خود در کانال ۱۹ هزار دلار ادامه می‌دهد. این موضوع نشان می‌دهد که نوسانات بازارهای جهانی بر اساس پیش‌بینی تحلیل‌گران پیش‌رفته است. بر این اساس فلز زرد که در ساعات پایانی ۲۱ اکتبر روند صعودی به خود گرفته بود، روز گذشته را نزولی آغاز کرد. همچنین شیب نزولی طلا به بازار رمزارزها نیز سرایت کرد و سبب شد بازار بیت‌کوین و اتریوم روند کاهشی به خود بگیرند.

اما چه عواملی سبب شده بازارهای مذکور روز گذشته را با کاهش آغاز کنند؟ در پاسخ به این سوال باید به افزایش شاخص دلار و افت اندک بازدهی اوراق خزانه‌داری در روز گذشته اشاره کرد. باید توجه داشت که صعود شاخص دلار و همچنین افت بازدهی اوراق قرضه دولتی دور از انتظار نبود. در میانه پاییز تب بازار ارز و سکه بالا رفت؛ به شکلی که در یک هفته بیش از ۵ درصد به ارزش دلار آزاد افزوده شد تا به محدوده ۳۵ هزار تومان نزدیک شود. متناسب با این روند قیمت سکه نیز بالا رفت و به سطح ۱۶ میلیون تومان رسید. در واکنش به نوسانات دلار و سکه، بانک مرکزی به‌عنوان سیاستگذار، از یک بسته سیاستی چند وجهی

رئیس فدرال رزرو در سخنرانی جکسون هول نیز بر این امر تاکید کرد و افزود: دستیابی به تورم ۲ درصدی مستلزم درک سرمایه‌گذاران و خانوارها از رکودهای کوتاه‌مدت در بازارهای جهانی است.

این امر سبب شد پاول در نشست بعدی خود نرخ بهره را افزایش دهد. اثر نرخ‌های سیاستی در بازارهای جهانی سبب شد دلار جهانی تقویت شود و بازار رمزارزها و طلا را قربانی خود کند. تداوم سیاست‌های انقباضی علاوه بر بازارهای جهانی سبب شد نرخ‌های برابری سایر ارزها در مقابل دلار نیز روند کاهشی به خود بگیرند. اثر نرخ بهره بر تقویت دلار جهانی در نهایت سبب شد تا شاخص ارز آمریکایی بار دیگر کانال ۱۱۴ واحدی را پس از ۲۰ سال تجربه کند. در مقابل شیب صعودی شاخص دلار، طلا در مسیر نزولی قرار گرفت و حمایت ۱۷۰۰ دلار را از دست داد و با انتشار گزارش تورم آمریکا در ماه سپتامبر نیز با نرخ ۸/۲ درصد و تورم هسته با ۶/۵ درصد که نشان‌دهنده سطوح قیمتی بالا در میان خانوارها بود، فدرال رزرو را بار دیگر به افزایش نرخ بهره تشویق کرد.

گزارش بازارهای جهانی حاکی از آن است که طلا روند معاملاتی خود را در پایان هفته سوم آبان ماه با رشد ۴/۲ درصدی آغاز کرد و در حوالی کانال ۱۸۰۰ دلار در حال نوسان است. طبق گزارش تحلیل‌گران بازار طلا، فلز زرد برای پنجمین روز متوالی به مسیر صعودی خود ادامه داد و در ساعت ۱۵ سه‌شنبه به وقت تهران قیمت ۱۷۸۰ دلار را در بازار به ثبت رساند. آمارها نشان می‌دهد که همزمان با افت شاخص دلار جهانی در روزهای اخیر طلا تقویت شده است. برخی از تحلیل‌گران معتقدند که با تداوم روند نزولی شاخص دلار در روزهای آتی، طلا حمایت کانال ۱۸۰۰ دلار را به دست خواهد آورد.

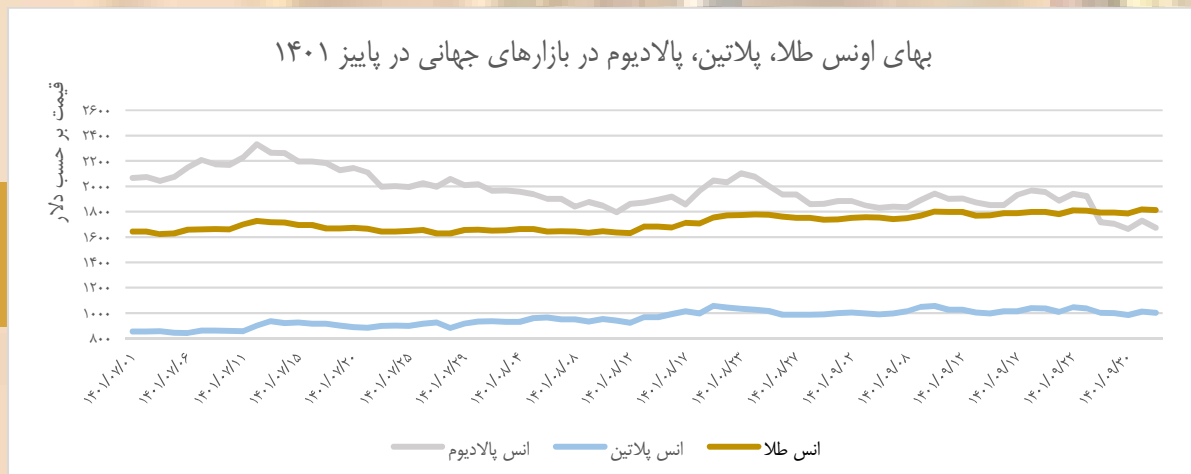
در مقابل شیب صعودی فلز زرد، بازار رمزارزها روز گذشته برای دومین روز از هفته معاملاتی جدید در وضعیت قرمز قرار گرفت. بر این اساس بیت‌کوین، محبوب‌ترین رمزارز در میان سرمایه‌گذاران، با افت ۸/۲ درصدی خود نسبت به روزهای اخیر از کانال ۲۱ هزار دلاری خارج شد و به ۱۹ هزار دلار تنزل یافت. در این میان موج منفی رکود به اتریوم نیز سرایت کرد و این امر سبب شد تا این ارز دیجیتال با افت ۱۱/۶ درصدی به زیر ۱۵۰۰ دلار سقوط کند.

طلا آخرین ساعات روند معاملاتی خود در هفته گذشته را در مسیر صعودی به پایان رساند. فلز زرد پس از اتفاقات اخیر در بازارهای جهانی از جمله سقوط بازار رمزارزها در پی ورشکستگی FTX و افت شاخص دلار ناشی از عقب‌نشینی احتمالی فدرال رزرو از سیاست‌های خود در ماه‌های آتی، پس از گذشت ۷۵ روز بار دیگر با رشد ۲/۵ درصدی خود در آخرین ساعات پایانی بازارها به سقف کانال ۱۸۰۰ دلاری نزدیک شد.

این امر سبب شد قبل از شروع هفته معاملاتی جدید، پیش‌بینی برخی تحلیلگران در ارتباط با حرکت بازارها در آغاز روز دوشنبه مورد بررسی قرار گیرد. گزارش‌ها از بازگشت طلا به حوالی کانال قیمتی سابق خود در روزهای اخیر حکایت دارد. این فلز گران‌بها پس از فتح کانال ۱۸۰۰ دلاری، با تشدید سیاست‌های انقباضی توسط فدرال رزرو در مسیر نزولی قرار گرفت و به زیر ۱۶۰۰ دلار سقوط کرد. در این میان باید به نقش فدرال رزرو در سقوط طلا در ماه‌های اخیر اشاره کرد.

این نهاد برای مهار تورم در سال‌های اخیر از افزایش نرخ بهره به عنوان سلاح ضدتورمی بهره گرفت تا بتواند هدف اصلی جرمی پاول، رئیس بانک مرکزی مبنی بر تورم ۲ درصدی را محقق سازد. به دنبال این موضوع

بهای اونس طلا، پلاتین، پالادیوم در بازارهای جهانی در پاییز ۱۴۰۱

پلاتین

شورای سرمایه‌گذاری جهانی پلاتین اعلام کرد که قطعی برق و تعمیر و نگهداری در معادن آفریقای جنوبی به‌عنوان تولیدکننده برتر، عرضه را محدود و سال آینده کسری ۳۰۳ هزار اونس ایجاد می‌کند. این سازمان همچنین اعلام کرد که بازار امسال ۸۰۴ هزار اونس مازاد عرضه خواهد داشت که کمتر از ۹۷۴ هزار اونس مازادی است که در آخرین گزارش سه‌ماه خود در سپتامبر پیش‌بینی کرده بود. تقاضای صنعت خودرو با افزایش تولید خودرو و مقررات سخت‌گیرانه‌تر که نیاز به فلز بیشتری در سیستم‌های آگزوز برای خنثی‌کردن آلاینده‌ها دارد، افزایش می‌یابد. شورای سرمایه‌گذاری جهانی پلاتین گفت: تولیدکنندگان همچنین برای صرفه‌جویی در هزینه، پالادیوم را با پلاتین ارزان‌تر جایگزین می‌کنند، به طوری که این جایگزینی ۳۴۰ هزار اونس تقاضای پلاتین در سال جاری و اندکی بیش از ۵۰۰ هزار اونس در سال ۲۰۲۳ را شامل می‌شود. شورای سرمایه‌گذاری جهانی پلاتین گفت: خرید شمش و سکه پلاتین در سال آینده با افزایش خرید در ژاپن ۴۹ درصد افزایش خواهد یافت، در حالی که خروج فلز از صندوق‌ها و مبادلات معامله‌شده در بورس باید به میزان قابل‌توجهی کاهش یابد. به گفته این سازمان، تقاضا از سوی صنعت دومین و بالاترین رکورد در سال ۲۰۲۳ خواهد بود؛ زیرا استفاده از شیشه‌سازان ۵۲ درصد افزایش یافته است. شورای سرمایه‌گذاری جهانی پلاتین عنوان کرد که به‌رغم عرضه بیش از حد، دسترسی به پلاتین محدود بوده؛ زیرا چین ۲/۵ میلیون اونس از اوایل سال ۲۰۲۱ وارد کرده است.

پالادیوم

بررسی‌های یک موسسه پژوهشی در دانشگاه رایس (Rice University) که نتایج آن در مجله نیچر منتشر شده، نشان می‌دهد تغییر مسیر صنعت خودرو از تولید خودروهای برقی به هیدروژنی، مساله نیاز شدید جهان به استخراج خاک‌های کمیاب و گران را کم کرده و تخریب محیط‌زیست را کاهش خواهد داد. نائومی هالاس و پیترو نوردلندر؛ نویسندگان این مطالعه عنوان کرده‌اند که بهترین کاتالیزورهای حرارتی که در خودروهای الکتریکی مورد استفاده قرار می‌گیرند، از پلاتین و فلزات گرانبها مانند پالادیوم، رودیم و روتنیوم ساخته می‌شوند. از آن سو، امکان استفاده از نانوذرات فلزی فعال شده با نور (پلاسمونیک) برای سرعت بخشیدن به واکنش‌ها در این کاتالیزورها وجود دارد، اما بهترین انواع کاتالیزور معمولاً با فلزات گرانبها مانند نقره و طلا ساخته می‌شوند که هزینه زیادی برای خودروسازان داشته و فشار بالایی هم به محیط‌زیست وارد می‌کند. کار جدید محققان نشان می‌دهد که فلزات واسطه مانند آهن وقتی در معرض منابع فوتون LED قرار می‌گیرند، می‌توانند به فوتوکاتالیست‌های پلاسمونیک کارآمد تبدیل شوند. از نظر محققان، این کشف راه را برای هیدروژن پایدار و کم‌هزینه هموار می‌کند که می‌توان آن را به جای کارخانه‌های متمرکز عظیم، به صورت محلی تولید کرد.

Coin

Coin Certificate

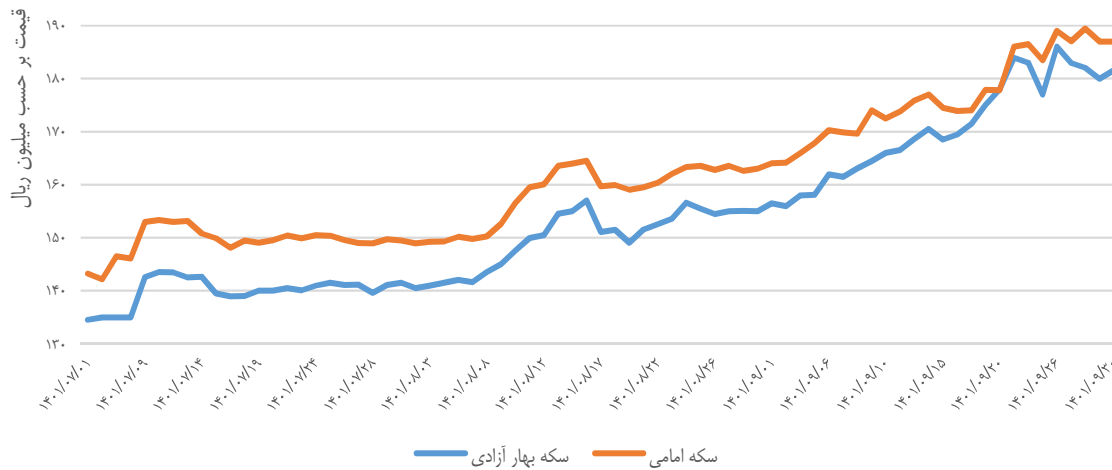
خواهند بود. اوراق سکه بانک مرکزی معاف از مالیات بوده و همه اشخاص حقیقی می‌توانند حداکثر معادل ۱۰۰ سکه تمام بهار آزادی طرح جدید خریداری کنند. همچنین صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا نیز این امکان را دارند که بدون محدودیت از این اوراق به‌عنوان دارایی پایه خریداری کنند. این اوراق ۶ ماهه منتشر شده و معاملات ثانویه اوراق سکه بانک مرکزی در بستر معاملات بورس کالا و همانند معاملات اوراق گواهی سکه انجام می‌شود. صدور این اوراق به‌عنوان رقیبی جدید برای دارایی‌های بر پایه سکه طلا از جمله سکه فیزیکی، اوراق سکه و صندوق‌های سرمایه‌گذاری بر پایه طلا، عزمی جدی از سوی بانک مرکزی برای مدیریت تقاضا در بازار فیزیکی سکه در کشور است. اما موفقیت این ابزار جدید پیشنهادی از سوی بانک مرکزی بستگی به اعتماد مردم به این ابزار جدید و استقبال از آن دارد. بررسی روند معاملات اوراق گواهی سکه و سکه در بازار فیزیکی ظرف روز سه‌شنبه ۱۷ آبان از افت بهای این دارایی‌ها حکایت دارد. البته افت نرخ در بازار گواهی سکه شتابان‌تر از عقبگرد قیمتی در بازار سکه فیزیکی بود. بخشی از این افت نرخ متأثر از تضعیف بهای دلار در بازار آزاد و بخشی ناشی از خبر انتشار این اوراق از روز سه‌شنبه ۱۷ آبان و امکان معامله ثانویه و مستمر آن در بستر معاملات بورس کالا بود.

گواهی سکه عقب‌ماند

خبر انتشار اوراق سلف موازی استاندارد سکه از سوی بانک مرکزی در روز سه‌شنبه ۱۷ آبان و امکان معامله پیوسته آن برای دارندگان این اوراق از روز چهارشنبه ۱۸ آبان از بستر بورس کالای ایران به عقبگرد بهای گواهی‌های سکه در بازار مالی بورس کالا و خروج نقدینگی از بازار مشتقه منجر شد. قرار گرفتن فعالان بازار فیزیکی سکه و معامله‌گران گواهی سپرده سکه در بازار مالی بورس کالا در فاز احتیاطی، در نتیجه توسعه ابزارهای بر پایه طلا به‌عنوان دارایی امن در زمان تورم و بحران اقتصادی و کاهش هجوم سرمایه‌های سرگردان به دارایی‌های محدود فعلی در بازار سرمایه کشور بود. استمرار این روبه‌کاهش نرخ کاملاً وابسته به استقبال سرمایه‌گذاران از این دارایی جدید است. مقایسه اوراق سکه بانک مرکزی و گواهی سپرده سکه نشان از آن دارد که گواهی سکه فاقد سررسید، بدون محدودیت در میزان خرید، دارای پشتوانه در بانک و قابل تحویل در هر زمانی بوده و این ویژگی‌ها باعث برتری آن نسبت به اوراق سکه بانک مرکزی می‌شود.

بانک مرکزی از عرضه اولیه اوراق سکه بهار آزادی در روز سه‌شنبه ۱۷ آبان در بورس کالای ایران خبر داد. این اوراق از روز ۱۸ آبان قابل‌معامله به شکل مستمر

بهای سکه بهار آزادی و امامی در بازارهای داخلی در پاییز ۱۴۰۱

آذرماه آتشین برای اونس

با شروع اولین هفته از آذر ماه دلار جهانی در مسیر صعودی قرار گرفت که این موضوع سبب شد الاکلنگ شاخص دلار و بازارهای جهانی از جمله طلا و بیت‌کوین بار دیگر به حرکت درآید؛ زیرا با بالا رفتن دلار جهانی، بازار رمززارها و فلز زرد در مسیر کاهش قرار گرفتند. بر این اساس طلا و بیت‌کوین با بازگشایی بازارها در روز گذشته، روند معاملاتی خود را در وضعیت قرمز آغاز کردند. با افزایش سیاست‌های انقباضی، شاخص دلار واکنش مثبت خود را با افزایش ۲/۴ درصدی و صعود به کانال ۱۰۷ واحدی نشان داد و توانست برای بار دیگر بازار طلا را قربانی خود کند. فلز زرد که به دنبال کاهش تورم و احتمال کناره‌گیری جرمی پاول از سیاست‌های انقباضی به حوالی کانال ۱۸۰۰ دلار راه پیدا کرده بود، با سخنرانی «والر» یکی از اعضای هیات‌مدیره فدرال رزرو در روزهای اخیر، در مسیر نزولی قرار گرفت و از قیمت ۱۷۸۶ دلار به قیمت ۱۷۴۰ دلار در ساعت مذکور رسید. همچنین بازارهای پریسک بیت‌کوین و اتریوم نیز پس از نخستین ضربه خود در هفته گذشته که ناشی از ورشکستگی FTX و سقوط ارزش توکن‌های این صرافی بود، ضربه دوم خود را از سیاست‌های انقباضی فدرال رزرو و به دنبال آن صعود شاخص دلار متحمل شد. آمارها نشان می‌دهد که روند معاملاتی رمززارها مطابق با پیش‌بینی تحلیل‌گران به مسیر نزولی خود ادامه داده است، همچنین آنها معتقدند که با توجه به عوامل مذکور، بیت‌کوین به عنوان مهم‌ترین ارز دیجیتال در جهان به کانال ۱۲ هزار دلاری و اتریوم نیز به کانال ۸۰۰ هزار دلاری در روزهای آتی سقوط خواهد کرد. پس از پیش‌بینی‌ها بیت‌کوین با افت ۵/۵ درصدی و اتریوم نیز با افت ۹ درصدی خود به ترتیب به کانال ۱۶ هزار دلاری و ۱۱۲۰ دلاری راه پیدا کرد. شیب صعودی شاخص دلار در نهایت سبب شد نرخ برابری دلار به یورو نیز تقویت شود.

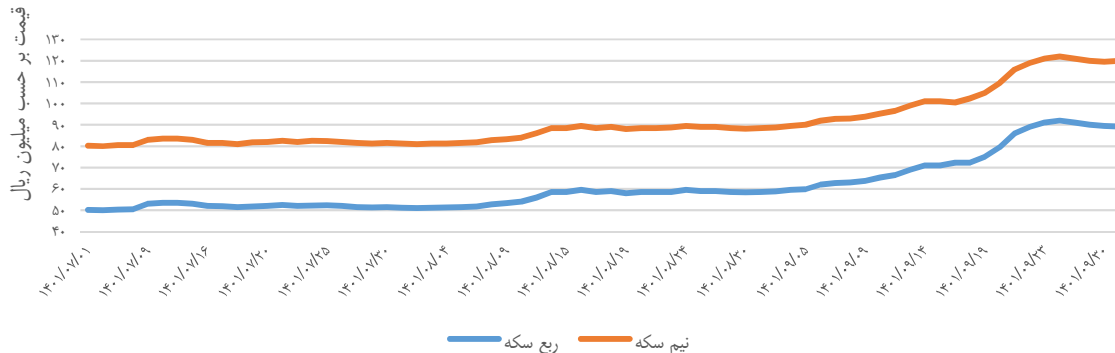
نوسانات سکه در بازار ملتهب

در هفته‌های اخیر، قیمت ارز و سکه با نوسان روبه‌رو شد و تقاضا برای خرید در این دو بازار افزایش یافته است. بانک مرکزی متناسب با شرایط به دنبال متنوع‌سازی سبد خرید است تا بتواند هجوم تقاضا به این دو بازار را مهار کند. یکی از ابزارهای جدید برای کنترل ریسک بازار، انتشار اوراق سکه از سوی بانک مرکزی است. این ابزار از نگاه کارشناسان ویژگی‌هایی دارد که می‌تواند بخشی از تقاضای سرمایه‌گذاری بازار را به خود جذب کند. سررسید اوراق سکه ۶ ماه پس از عرضه است. قیمت آن نیز، بر اساس میانگین موزن قیمت‌های پایانی گواهی‌های سپرده سکه و اوراق سکه محاسبه می‌شود. همچنین در فاز اول قرار بود که این اوراق ریالی باشد و سکه‌ای در سررسید تحویل داده نشود؛ اما این موضوع با ابهام فقهی روبه‌رو شد و در نتیجه با اصلاحاتی که صورت گرفت، قرار شد دارندگان این اوراق بتوانند سکه فیزیکی را در زمان سررسید، دریافت کنند. درخصوص انتشار این اوراق، چند نکته مهم وجود دارد که باید به آنها توجه کرد. نخست اینکه این ابزار باعث می‌شود تا سیاستگذار بتواند با ریال در بازار مداخله کند که پیش از این چنین ابزاری را در اختیار نداشت. از سوی دیگر، با شیفیت تقاضای سفته‌بازی به تعمیق بازار نیز کمک خواهد کرد. اما نکته قابل توجه این است که

سیاستگذار باید برنامه‌ای برای کنترل انتظارات تورمی در ماه‌های آتی داشته باشد. عملی شدن توافق هسته‌ای و کنترل متغیرهای پولی در نیمسال پیش‌رو می‌تواند باعث کنترل انتظارات تورمی و افت تسویه ریالی اوراق سکه در زمان سررسید شود. اطلاعات اولیه منتشرشده از سوی بورس تهران نشان می‌دهد که در اولین روز از عرضه اوراق سکه بانک مرکزی قیمت هر سکه به شکل اوراق ۱۵ میلیون و ۸۷۵ هزار تومان تعیین شد. ارزش مجموع این معاملات به ۱۲ میلیارد و ۳۳۵ میلیون تومان رسیده است. انتظار می‌رود با شروع معاملات ثانویه و آشنایی معامله‌گران حجم این بازار افزایش یابد. همین‌طور نزدیکی قیمت کشف‌شده با قیمت نقدی سکه حکایت از آن دارد که صادرکننده اعتبار کافی برای تسویه اوراق را از منظر خریداران دارد. این معاملات کاهشی شدن بهای گواهی سکه در بورس کالا را به دنبال داشت که از توجه معامله‌گران به بازار جدید اوراق سکه حکایت دارد. در نهمین روز از آذر ماه نرخ سکه طلا در معاملات بازار تهران در مرز دو کانال قیمتی ۱۶ و ۱۷ میلیون تومانی به نوسان پرداخت. این در حالی است که عمده معاملات این فلز گرانبها در بازار روز گذشته در سطوح قیمتی انتهای کانال ۱۶ میلیون تومانی صورت پذیرفت و کشتش قیمتی سکه به سمت کانال پایین‌تر بود.

بهای نیم سکه و ربع سکه در بازارهای داخلی در پاییز ۱۴۰۱

پنج‌شنبه ۱۰ آذر با حدود ۷۱۵ تومان افزایش نسبت به نرخ روز چهارشنبه به رقم ۳۴ هزار و ۵۹۹ تومان رسید. در نیمه آذر نرخ سکه طلا در معاملات بازار تهران دچار نوسانات افزایشی شد و با حدود ۷۰ هزار تومان افزایش نسبت به نرخ روز شنبه به رقم ۱۷ میلیون و ۴۶۰ هزار تومان رسید. به عقیده تحلیلگران بازار افزایش تمایل معامله‌گران جهانی به خرید طلا و به تبع آن افزایش نرخ جهانی اونس طلا، در کنار کوچ معامله‌گران دلاری به بازار سکه را می‌توان به عنوان ۲ عامل فشار به فلز زرد و پیشروی نرخ سکه در بازار تهران دانست. روز یکشنبه نرخ شاخص ارزی در معاملات بازار متشکل ایران نیز دچار نوسانات افزایشی شد. در اولین روز از هفته چهارم آذر برخلاف کشیده شدن ترمز افزایش نرخ سکه در بازار تهران، قیمت دلار در معاملات بازار متشکل ارزی کشور افزایشی بود. در روزهای اخیر نرخ سکه طلا در بازار تهران روند افزایشی جدیدی را شروع کرده بود که دیروز سه‌شنبه ۲۲ آذر ماه این روند متوقف شد و نرخ فلز زرد در پله سوم کانال ۱۸ میلیون تومانی به فعالیت خود پایان داد. این در حالی است که روز گذشته نرخ شاخص ارزی در معاملات بازار متشکل مجدداً دچار افزایش قیمت بود و به سطوح قیمتی انتهایی کانال ۳۵ هزار تومانی نزدیک شد.

در آخرین روز از آذر ماه نرخ سکه طلا ضرب امامی در میانه‌های نیمه دوم کانال ۱۸ میلیون تومانی به نوسان پرداخت. این در حالی است که به عقیده بسیاری از فعالان بازار، قیمت این کالای سرمایه‌ای پتانسیل تغییر کانال و ورود به سطوح قیمتی بازه ۱۹ میلیون تومانی را داشته و عدم افزایش قیمت مجدد نرخ سکه را ناشی از افزایش انتظارات مثبت ناشی از سفر نمایندگان اژانس انرژی اتمی به تهران در روزهای گذشته می‌دانند.

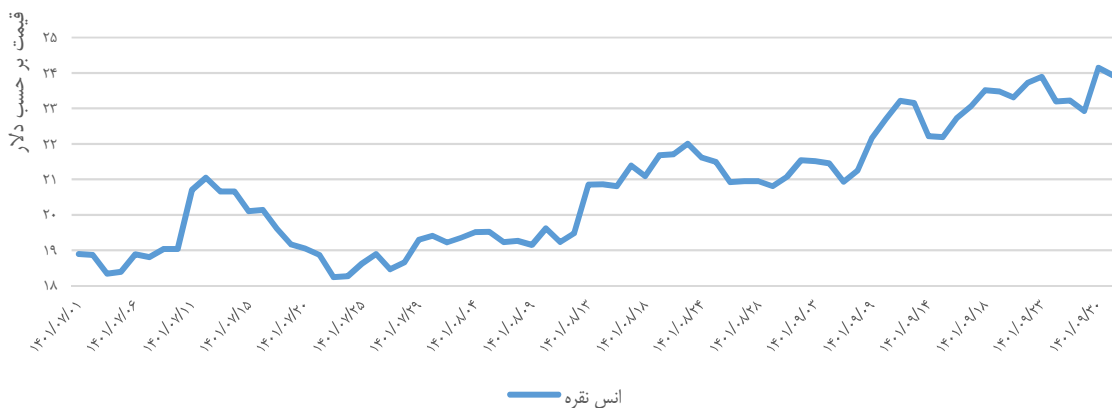
به عقیده کارشناسان بازار تهران دلیل تمایلات کاهش قیمت سکه طلا کاهش قیمت ارز در معاملات آزاد روز گذشته بوده است. در نهایت قیمت هر قطعه سکه طلا ضرب امامی در معاملات عصر روز گذشته با حدود ۱۰ هزار تومان کاهش نسبت به نرخ روز سه‌شنبه به رقم ۱۶ میلیون و ۹۹۰ هزار تومان رسید. روز چهارشنبه فعالیت بازار متشکل ارزی برخلاف روند قیمت سکه حاوی نوسانات افزایشی بود. البته گفتنی است که قیمت هر برگ دلار بازار متشکل مدت نسبتاً طولانی است که در بازه قیمتی نیمه دوم کانال ۳۳ هزار تومانی در حال نوسان بوده و به نوعی در ثبات است. در نهایت قیمت هر برگ از ارز مذکور در ساعات پایانی بازار متشکل روز گذشته با حدود ۱۷۴ تومان افزایش نسبت به نرخ روز سه‌شنبه به رقم ۳۳ هزار و ۸۸۴ تومان رسید. این در حالی است که سیگنال‌های منتشر شده از سوی نهاد بازارساز در روزهای اخیر حاکی از وضعیت مطلوب ذخایر ارزی کشور در ماه‌های آتی است. در سیزدهمین روز از آذر و با افزایش شدن بهای جهانی اونس طلا، نرخ سکه در بازار تهران دچار نوسانات افزایشی شد. این در حالی است که روند هفتگی این کالای سرمایه‌ای حاکی از تعدیل نرخ سکه پس از کاهش نرخ ارز در معاملات بازار آزاد در هفته گذشته است. در نهایت قیمت هر قطعه سکه طلا ضرب امامی در پایان معاملات روز پنج‌شنبه با حدود ۳۵۰ هزار تومان افزایش نسبت به نرخ روز چهارشنبه به رقم ۱۷ میلیون و ۳۴۰ هزار تومان رسید. این در حالی است که هر قطعه نیم و ربع سکه نیز در روز پنج‌شنبه به ترتیب در کانال‌های ۹ و ۶ میلیون تومانی معامله شد. از سوی دیگر قیمت ارز در معاملات بازار متشکل کشور نیز در روز پنج‌شنبه دچار نوسانات افزایشی شد. در همین راستا نرخ هر برگ دلار رسمی در واپسین معاملات روز

صعود گواهی سکه

حمایت سیگنال‌های بنیادی از دارایی‌های بر پایه طلا در بازار مالی و مشتقه بورس کالای ایران، زمینه جهش دیگر در ارزش معاملات این بازار را رقم زد؛ به نحوی که گواهی سکه با ثبت رشد ۳ تا ۴ درصدی رکوردهای جدید قیمتی را در کانال ۱۷۸ و ۱۷۹ هزار تومانی به ثبت رساند. ایجاد جریان رشد نرخ در بازار آزاد ارز ظرف ساعات ابتدایی بازگشایی بازارها در روز شنبه ۱۹ آذر، در شرایطی که معاملات هر اونس طلای جهانی ظرف روز جمعه نهم دسامبر در مرز ۱۸۰۰ دلاری شدن بسته شد، زمینه صعود دارایی‌های بر پایه طلا در بازار مالی بورس کالای ایران و سکه در بازار فیزیکی را فراهم کرد. معامله سکه فیزیکی با حباب ۱۲/۵ درصد و فروش گواهی سکه با نرخ حدود ۰/۵ درصد بالاتر از معادل آن در بازار فیزیکی، بیانگر انتظار فعالان بازار طلا از جهش دیگر نرخ ارز در کشور است.

بهای اونس نقره در بازارهای جهانی در پاییز ۱۴۰۱

پیش‌بینی افزایش بیش از پیش نقره

برای مثال، تولیدکنندگان پنل‌ها به میزان زیادی این فلز را احتکار می‌کنند.

تقاضا در هند در سال جاری دو برابر شده است، زیرا مصرف‌کنندگان با استفاده از قیمت پایین تلاش کردند تا ذخایر خود را که در سال ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ کاهش یافته‌اند، دوباره پر کنند. از طرفی گفته می‌شود تولید نقره استخراج شده در سال جاری میلادی با یک درصد افزایش نسبت به سال گذشته به ۸۳۰

میلیون اونس برسد. بر اساس اعلام این موسسه، از آنجا که چندین پروژه جدید در مکزیک فعال شده‌اند، تولید نقره در این کشور به میزان چشمگیری افزایش خواهد یافت. قیمت نقره در سال جاری تقریباً ۱۰ درصد کاهش یافت و به ۲۱ دلار در هر اونس رسید که دلیل این کاهش هم تا حد زیادی به فروش از سوی سرمایه‌گذاران در واکنش به تقویت دلار آمریکا و افزایش ارزش اوراق قرضه خزانه‌داری آمریکا برمی‌گردد.

بنا بر پیش‌بینی کارشناسان، بانک مرکزی آمریکا همچنان نرخ بهره را افزایش خواهد داد و این امر هزینه‌های نگهداری فلزهای گران‌بها را که دارایی‌های بدون بهره هستند، بالا می‌برد و این عامل و عوامل ذکر شده در بالا، بر قیمت نقره فشار کاهشی وارد خواهد کرد. فیلیپ نیومن، مدیر موسسه سرمایه‌گذاری «Metals Focus» که در تهیه آمار موسسه نقره همکاری کرده است در مورد این گزارش گفت، تقاضا در سال آینده کاهش پیدا می‌کند و هند تا سال ۲۰۲۳ همچنان به ذخیره‌سازی مجدد ادامه خواهد داد، اما در مقطعی از این اقدام دست می‌کشد.

موسسه نقره اعلام کرد تقاضا برای نقره تا پایان سال افزایش می‌یابد و در نتیجه بیشترین شکاف عرضه و تقاضا برای این فلز گران‌بها در چند دهه گذشته رقم خواهد خورد. گزارش موسسه نقره (سیلور اینستیتیو) نشان داد، جهان در آستانه مواجهه با کمبود شدید عرضه نقره قرار دارد. این آژانس که به رصد بازار نقره در جهان می‌پردازد در آمریکا مستقر است. بر اساس این گزارش که روی وبسایت رسمی این موسسه منتشر شد، انتظار می‌رود، تقاضا برای نقره در جهان از سوی مصرف‌کنندگان صنعتی، تولیدکنندگان جواهرات و لوازم‌خانگی و سرمایه‌گذاران خرد تا پایان سال ۲۰۲۲ با افزایش ۱۶ درصدی نسبت به سال گذشته به رکورد بی‌سابقه ۱/۲۱ میلیارد اونس برسد. از این‌رو، پیش‌بینی می‌شود، بازار نقره امسال هم برای دومین سال با کسری مواجه شود که رقم آن ۱۹۴ میلیون اونس خواهد بود که ۴ برابر سطح مشاهده شده در سال ۲۰۲۱ (۴۸ میلیون اونس) است. بر اساس این گزارش، ذخایر نقره در مخازن لندن و نیویورک که توسط COMEX و انجمن بازار شمش لندن (LBMA) ردیابی می‌شوند، تاکنون حدود ۳۷۰ میلیون اونس یا ۲۵ درصد کاهش داشته است. این آژانس خاطر نشان کرد یکی از عوامل اصلی افزایش تقاضا برای نقره، افزایش مصرف خودروسازان است که در وسایل نقلیه از قطعات الکترونیکی بیشتر استفاده می‌کنند. همچنین از دیگر عوامل تاثیرگذار بر تقاضا برای نقره در جهان، استفاده گسترده از فناوری جی‌سی ۵ و حرکت جهان به سوی استفاده از انرژی‌های پاک است.

بازار مسکن در پاییز ۱۴۰۱ وام جعاله یا وام تعمیرات

گروهی از بانک‌ها از بوجه ویژه، نوعی تسهیلات با اسم‌رمز «وام تعمیرات» پرداخت می‌کنند. دو شرط لحاظ‌شده برای این وام، مخاطبان (متقاضیان) را صرفاً از جنس افراد دارا تعریف کرده است. ظاهر تسهیلات، وام خرید مسکن است؛ اما این وام ملکی به‌گونه‌ای است که عمده دریافت‌کنندگان، برای سرمایه‌گذاری در مسیر ملک‌اندوزی یا سایر بازارهای دارایی استفاده می‌کنند. این وام که در واقع تنها به مشتریان دارا، برخوردار از مسکن و حساب بانکی قابل توجه به‌صورت کوتاه مدت پرداخت می‌شود، وام خرید و ساخت مسکن با هدف پاسخ به نیاز سکونت‌خانه‌اولی‌ها و گروه‌های فاقد مسکن نیست، بلکه وامی است که دریافت‌کننده آن در نهایت این وام را صرف سرمایه‌گذاری در بازارهای اقتصادی مانند ارز، سهام، طلا یا سپرده‌گذاری در بازار پول برای کسب سود می‌کند یا از آن برای خرید خانه دیگری برای سرمایه‌گذاری استفاده می‌کند.

بازار ساخت‌وساز در آینده پیش رو

بازار مسکن، از عوامل تعیین‌کننده سود سازنده‌ها از فعالیت‌های ساختمانی است. هر چه تورم و سطح قیمت در بازار معاملات زمین کمتر از بازار معاملات مسکن باشد، سازنده‌ها سود بیشتری از فعالیت‌های ساختمانی و ساخت‌وساز به دست خواهند آورد و برعکس زمانی که فاصله این دو نسبت کاهش یافته یا نسبت قیمت زمین به قیمت مسکن افزایش می‌یابد، چراغ خطر حاشیه سود ساخت‌وساز برای سازنده‌ها روشن خواهد شد. رکود بی‌سابقه تولید مسکن با انتشار گزارش جدید مرکز آمار تأیید شد. بهار ۱۴۰۱، بازار سرمایه‌گذاری ساختمانی در پایتخت با سقوط تاریخی روبه‌رو شد؛ به طوری که تیراژ ماهانه خانه‌سازی به کمترین میزان ۱۸ سال اخیر رسید. این کمای عرضه، محصول «بیراهه سیاست‌گذاری» در این بخش و همچنین غفلت سیاستگذار اقتصادی است که «بستر فعالیت غیرمولد» در بخش مسکن را امن گذاشته تا تبعات آن باعث «نامنی فعالیت مولد» (ساخت‌وساز) شود. داده‌های رسمی از وضعیت کشوری خانه‌سازی، شرایط سایر شهرها را نیز مشابه تهران توصیف می‌کند. در اولین فصل سال، فقط ۹۰ هزار واحد مسکونی جدید در کل کشور احداث شد که با وعده «یک میلیون مسکن در سال» بسیار فاصله دارد. بررسی‌ها درباره منشأ رکود بزرگ مسکن‌سازی در کشور حاکی است، سرمایه‌گذاران با دیوارهای متعددی برای بازگشت به بازار ساخت‌وساز روبه‌رو هستند. یکی از سخت‌ترین موانع رونق، «نبود قدرت خرید» متقاضیان مسکن است که برای رفع آن، اصلاحات سیاستی لازم است.

نسبت قیمت زمین به مسکن در مناطق شهری کشور که سال ۹۹ به بالای عدد یک رسیده بود، کاهش پیدا کرده است. برگشت قیمت زمین مسکونی به پایین سطح قیمت خانه در شهرها این سوال را به وجود آورده که «آیا بازار ساخت‌وساز برای سازنده‌ها مناسب شده است؟» بررسی‌ها نشان می‌دهد، پاسخ منفی است. سرمایه‌گذاران در حال حاضر با ۶ دیوار برای بازگشت به بازار ساخت‌وساز روبه‌رو هستند که مهم‌ترین آنها، «نبود قدرت خرید» و «نامعادل‌ه قیمت ساخت و قیمت فروش» است. با استناد به تازه‌ترین آمارهای رسمی درباره وضعیت بازار مسکن و زمین در شهرها در حالی نشان‌دهنده دو رویداد تازه در بازار املاک کشوری است که در عین حال، نتایج این بررسی‌ها، واقعیت‌های دیگری را در ارتباط با بازار زمین و همچنین موانع خروج از رکود ساختمانی در شهرها، فراتر از آمار اعلام‌شده، نمایان می‌کند.

در شرایطی که براساس آمارهای رسمی، در سال ۱۴۰۰ هم سطح متوسط قیمت و هم تورم نقطه‌به‌نقطه در بازار معاملات زمین‌های مسکونی نسبت به متوسط قیمت و تورم بازار معاملات خرید خانه و آپارتمان، (برخلاف سال‌های قبل)، کمتر بوده است اما، ارزان‌تر بودن زمین نسبت به مسکن، نتوانسته است به عنوان عاملی محرک برای رشد فعالیت‌های ساختمانی در شهرهای کشور، منجر به ترغیب سازنده‌ها به ساخت‌وساز و حرکت این بازار در مسیر خروج از رکود شود. نسبت قیمت زمین به مسکن به عنوان یکی از معیارها و داماسنج‌های مهم

۹۵ و ۹۶ بین ۵۱ تا ۵۵ درصد بود؛ اما پس از چند نوبت سکتور در معاملات این گروه سنی از آپارتمان‌ها، در نیمه سال ۱۴۰۱ این سهم به ۲۸/۴ درصد کاهش یافته است. با این وصف دهه پایانی قرن شمسی گذشته را می‌توان دهه سکتورهای مکرر معاملات آپارتمان نوساز و تازه‌ساز در شهر تهران توصیف کرد. درباره علت این سکتورهای مکرر دلایل مختلفی وجود دارد که ریشه همه آنها پدیده «ملاکی» در بازار مسکن ناشی از انتظارات تورمی و جهش قیمت در این بازار است. اما در نیمه سال جاری، دو علت اصلی را می‌توان در این رابطه تشریح کرد. علت اول مساله رکود یا به تعبیر دقیق‌تر «ابر رکود ساختمانی» است که دست‌کم در پنج سال اخیر با شدت بسیار زیادی در تهران حاکم بوده است. طبعاً کمبود ساخت‌وساز در چند سال اخیر به کاهش عرضه واحدهای مسکونی نوساز در بازار فروش مسکن پایتخت منجر شده است. علت دوم سکتور مکرر معاملات آپارتمان‌های نوساز در شهریور ماه «بن‌بست محاسباتی، اقتصادی و ذهنی سرمایه‌گذاران ساختمانی» در ماجرای چگونگی ایجاد ارتباط معنادار بین هزینه ساخت و قیمت فروش واحدهای تکمیل شده است.

از طرفی سقوط فروش «نوساز»ها در بازار مسکن تهران، رکورد جدید زد. ماه گذشته سهم این گروه از فایل‌های ملکی در معاملات مسکن به کمترین میزان طی حداقل ۵ سال گذشته رسید. بررسی‌ها در این‌باره حاکی است، آپارتمان‌های تازه‌ساز، به دو علت به «کمباب»های بازار ملک در پایتخت تبدیل شده‌اند. سکتورهای مکرر این گروه از معاملات مسکن، به دلیل اثرگذاری بالای این فایل‌ها در روند کشف قیمت در بازار می‌تواند مسیر کاهش قیمت را سخت کند و به نوعی باعث شارژ تورم ملکی شود. روند فروش نوسازها و رشد قیمت اثرمتقابل بر هم دارند. سهم نوسازها از معاملات مسکن پایتخت پس از جهش سال ۹۷ در مسیر کاهش تدریجی قرار گرفته و این مسیر همچنان ادامه دارد؛ طوری که اگرچه در مرداد ماه این سهم در تهران با رسیدن به کف تاریخی رکورد زد، اما طی یک ماه بعد این سهم بار دیگر معادل نیم واحد درصد کاهش یافته و این یعنی روند افت معاملات نوسازها همچنان ادامه دارد و هنوز متوقف نشده است. اوایل دهه ۹۰ سهم نوسازها از معاملات ماهانه مسکن در تهران نزدیک ۵۹ درصد و پیش از دوره اخیر جهش قیمت یعنی در سال‌های

متغیرهای مختلف اثرگذار بر انتظارات تورمی و نیز افزایش تقاضای سرمایه‌ای در بازار مسکن، میزان تورم ملکی به مراتب بیشتر بود. تورم نقطه‌ای زمین در مناطق پرمعامله تهران بر اساس برآوردهای غیررسمی بین ۳۰ تا ۳۵ درصد است و تورم مسکن نیز در ۱۴۰۱ بر اساس وضعیت فعلی متغیرهای موثر بر این بازار، همین حدود برآورد می‌شود. بر این اساس برآورد سازنده‌ها از تورم مسکن ۱۴۰۲ رقمی بین تورم ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ خواهد بود. حتی برخی از سازنده‌ها در اینکه بتوانند واحدهای نوساز خود را سال آینده با رشد ۱۴ درصدی قیمت نسبت به قیمت مهرماه امسال بفروشند، تشکیک می‌کنند؛ موضوعی که به نوعی نشان‌دهنده خوش‌بینی نسبی حاکم بر فعالان بازار درباره آتیه مسکن در ۱۴۰۲ است. این گمانه قیمتی نشان می‌دهد سرعت رشد تورم مسکن در پایتخت طی سال آینده پایین پیش‌بینی می‌شود و هنوز امید به کاهش موثر و پایدار انتظارات تورمی در بازار مسکن به واسطه احیای برجام وجود دارد.

سرمایه‌گذاران ساختمانی در نهایت برآوردی از آینده قیمت‌ها در بازار زمین و مسکن ارائه می‌کنند که منعکس‌کننده اولین گمانه جدی از ناحیه فعالان بازار مسکن درباره میزان تورم در بازار مسکن ۱۴۰۲ است. گروهی از سازنده‌ها که در حال حاضر مشغول ساخت و ساز هستند و پروژه مسکونی آنها در سال آینده آماده عرضه می‌شود، قیمت‌هایی را که برای فروش پس از تکمیل واحدها پیش‌بینی کرده‌اند نشان می‌دهد در سال آینده حول و حوش ۱۴ درصد افزایش قیمت نسبت به سطح کنونی قیمت واحدهای نوساز حال حاضر است.

با این وصف احتمالاً سال آینده وضعیتی بین آنچه در سال پساجهش (۱۴۰۰) و سال جاری رخ داد، محقق می‌شود یا دست‌کم انتظار فعالان ساختمانی این است که ۱۴۰۲ وضعیتی میانه داشته باشد. بازدهی مسکن در سال ۱۴۰۰ حدود ۱۰ درصد و میانگین تورم ماهانه مسکن در پایتخت طی آن سال نزدیک یک درصد بود. اما امسال تحت تاثیر

وام مسکن و تأمین مالی خرید

بانک‌ها در فصل اول از «تأمین مالی مسکن ۱۴۰۱» ناکام ماندند. قرار بود حداقل ۲۰ درصد از کل تسهیلات شبکه بانکی، نصیب بخش مسکن شود، اما در بهار امسال فقط ۲/۵ درصد از کل تسهیلات پرداخت شده به بخش‌های مختلف، وارد بازارهای ساخت‌وساز و خرید خانه شد. «نه» بانک‌ها به شارژ مالی مسکن ناشی از «تکلیف بدون پشتوانه» است. بررسی‌ها درباره منشأ «فقر تسهیلات مسکن» نشان می‌دهد، بانک‌ها برای وام‌دهی به بازار مسکن با عدم تعادل بین منابع (سپرده‌های کوتاه‌مدت) و مصارف (تسهیلات حداقل ۱۰ ساله) روبه‌رو هستند.

تازه‌ترین گزارش رسمی از حجم تسهیلات‌دهی شبکه بانکی به بخش مسکن در بهار ۱۴۰۱ حکایت از نمره تک بانک‌ها در این حوزه دارد. در حالی که برابر قانون شبکه بانکی باید سالانه ۳۶۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات در بخش مسکن پرداخت کند و با این وصف برش سه‌ماهه بهار برای تحقق این هدف، پرداخت ۹۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات است، عملکرد شبکه بانکی در اولین فصل سال جاری معادل ۳۱ هزار میلیارد تومان گزارش شده است.

ضمن بررسی علت ناکامی در تحقق این هدف مالی در سه‌ماه نخست امسال، به این سوال پاسخ می‌دهد که آیا این «نه» بانک‌ها به رونق مسکن اختیاری است یا اجباری. با وجود اینکه بانک مرکزی چندی است از انتشار گزارش رسمی سهم بخش‌های مختلف اقتصادی از تسهیلات بانکی که پیش‌تر به صورت ماهانه منتشر می‌شد سر باز می‌زند، اما کارنامه عملکرد شبکه بانکی در سه‌ماه نخست امسال که به تازگی توسط مرکز آمار با عنوان «گزارش فصلی اقتصاد ایران در بهار ۱۴۰۱» منتشر شده، تصویری از فاصله زیاد آنچه محقق شده با آنچه در برنامه‌ریزی‌های قانونی پیش‌بینی شده است را به نمایش می‌گذارد.

در اوج نیاز خانه‌اولی‌ها به وام کارآمد، بخش قابل توجهی از «اعتبارات بخش مسکن و ساختمان» در قالب «تسهیلات کلان» به تولید بستنی، دستمال کاغذی، میل، خودرو و نفت و پتروشیمی اختصاص یافت. بهار امسال کل تسهیلاتی که در قالب وام‌های ساخت و خرید مسکن به این بخش رسید، ۳۱ هزار میلیارد تومان بود؛ اما حداقل ۱۰ هزار میلیارد تومان از منابع بانکی مخصوص تسهیلات مسکن، به شارژ جاهای دیگر اختصاص یافت.

مدیران بانکی برای تأمین مالی مسکن با سه‌ماهه روبه‌رو هستند که نتیجه‌اش، برد دو گروه فرعی و باخت سه گروه اصلی دیگر شده است.

بازار جهانی مسکن

Global housing market

موضوع رکود مسکن در ابعاد جهانی نیز حایز اهمیت است اکونومیست رکود ناشی از افت قیمت مسکن در حداقل ۹ کشور ثروتمند را به مثابه توفان وحشت، واقعیتی گریزناپذیر عنوان کرده که ۶ عارضه اقتصادی و اجتماعی از جمله برای بازار کار، معیشت خانوارها و رشد اقتصادی دارد. اما مهم‌ترین تهدید این رکود که با «افزایش نرخ بهره» شکل گرفته، خطر «وسوسه دولت‌ها برای عقب‌نشینی از مسیر درست» است. در دهه گذشته، متقاضیان خرید مسکن با مقدار کمی سرمایه، امکان خانه‌دار شدن داشتند؛ اما قیمت‌ها سال‌هاست که در حال افزایش است و سپس در همه‌گیری به طرز عجیبی رشد یافته است؛ با توجه به این شرایط امروز بازار مسکن، اگر ثروت شما وابسته به بازار ملک و مستغلات است، وقت آن رسیده است که نگران ثروت خود شوید. اکونومیست معتقد است که قیمت مسکن اکنون در ۹ کشور با اقتصاد ثروتمند در حال کاهش است. افت قیمت در آمریکا تاکنون اندک بوده است؛ اما در بسیاری از کشورها بازار مسکن با افت چشمگیرتری مواجه بوده است. در کانادا، قیمت آپارتمان‌ها ۹ درصد نسبت به ماه فوریه کاهش یافته است. از آنجاکه تورم و رکود اقتصادی جهان را فراگرفته است، احتمال اصلاحات در بازار جهانی مسکن وجود دارد. حتی آژانس‌های املاک نیز از شرایط فعلی ناراضی و نسبت به آینده این بازار ناامید شده‌اند. وضعیت بازار جهانی مسکن و مستغلات رکود را تشدید می‌کند، توان مالی عده‌ای از مردم را کاهش می‌دهد و در واقع توفانی سیاسی به راه می‌اندازد. علت بحران فعلی در بازار مسکن افزایش نرخ بهره است؛ در آمریکا نرخ وام مسکن ۳۰ ساله به ۶/۹۲ درصد رسیده است، این رقم بالاترین نرخ وام مسکن از آوریل ۲۰۰۲ به حساب می‌آید.

راهکارهای تامین مالی مسکن

با توجه به اینکه تسهیلات‌دهی در بخش مسکن برای بانک‌های دولتی و تجاری فاقد توجیه و صرفه اقتصادی است، سیاستگذار باید با اتخاذ سه راهکار کلیدی ضمن فراهم کردن زمینه کمک به تامین مالی پروژه‌های انبوه‌سازی مسکن، بانک‌ها را به مشارکت در تسهیلات‌دهی در این بخش ترغیب کند. با اذعان به اینکه تسهیلات‌دهی در بخش مسکن برای بانک‌ها به لحاظ اقتصادی توجیه‌پذیر نیست، در حال حاضر قیمت تمام‌شده پول برای بانک‌ها بالاست و به این رقم هزینه امور اداری نیز افزوده می‌شود. به این ترتیب در نهایت هزینه تامین منابع برای بانک‌ها رقم قابل توجهی است که با نرخ سود بانکی تناسبی ندارد. وی افزود: نه تنها این ناهمخوانی در نرخ سود بانکی با هزینه تمام‌شده تامین پول مساله‌ساز است، بلکه عدم تطابق سررسیدها نیز موضوع دیگری است که بانک‌ها نمی‌توانند بدون توجه به آن، به فعالیت‌های اقتصادی مختلف ورود کنند. در حال حاضر سررسید منابع بانک‌ها که عمدتاً از محل سپرده‌هاست، کوتاه‌مدت و با نرخ بازدهی پایین است. این در حالی است که ماهیت تسهیلات مسکن (سررسید مصارف) بلندمدت است.

عسگری‌پور با بیان اینکه به‌طور کلی ترازنامه بانک‌ها به میزان «تعهدات» بسیار حساس است، یک سمت ترازنامه شامل سرمایه بانک و سپرده مشتریان است که این سپرده‌ها ماهیت کوتاه‌مدت دارند و سود علی‌الحساب قابل توجهی به آنها پرداخت می‌شود، اما سمت راست ترازنامه مجموعه‌ای از تسهیلات قید می‌شود که ماهیت آنها طولانی‌مدت‌تر است. طبعاً در چنین شرایطی شبکه بانکی ناگزیر است با حساسیت بالا، تصمیم بهینه اتخاذ کند.

راهکارهای سه‌گانه برای تقویت تامین مالی پروژه‌های مسکن‌سازی دولتی، در وهله اول دولت باید با روی آوردن به ابزارهای متنوع تامین مالی، وابستگی خود به تسهیلات بانکی را که خود وابسته به منابع حاصل از سپرده‌های بانکی است، کاهش دهد. یکی از این ابزارها صندوق‌های زمین و ساختمان است که می‌تواند توسط دولت به کار گرفته شود. در مجموع هر نوع ابزاری که وابستگی به منابع سپرده بانکی را برای تامین مالی بخش مسکن آن هم در ابعاد بزرگ‌مقیاس کاهش دهد، می‌تواند برای دولت راهگشا باشد.

بیندیشد. این در حالی است که بررسی‌های کارشناسی نشان می‌دهد دست‌کم به دو علت، ساخت مسکن نه تنها پاسخ مناسبی برای صورت‌مساله «مسکن» در پایتخت نیست، بلکه پیامد مهم آن به شکل بحران ترافیکی با ابعادی به مراتب وسیع‌تر از آنچه اکنون شهروندان با آن مواجه هستند، بروز پیدا خواهد کرد.

آمارهای رسمی مرکز آمار و داده‌نمای شهرداری تهران نشان می‌دهد در سال ۹۹ پس از چند سال رکود، تعداد واحدهای مسکونی در تهران ۲ درصد بیشتر از خانوارهای ساکن در این شهر است. در صورتی که آمار خانه‌های دوم و خالی که از آنها به عنوان خانه‌های منجمد تعبیر می‌شود، به این رقم اضافه شود، حدود ۱۰ درصد مازاد عرضه مسکن نسبت به تعداد خانوارها در پایتخت وجود دارد. با این حال کمبود عرضه در پایتخت مشهود است و این موضوع به نبود ابزارهای موثر مالیاتی که مانع از جریان ملاکی شود، بازمی‌گردد. شرایط پرنوسان اقتصادی در سال‌های ۹۷ به بعد سبب شد طی این مدت سهم زیادی از معاملات مسکن به خریدهای سرمایه‌ای اختصاص پیدا کند و به این ترتیب تعداد زیادی از خانه‌های معامله شده خالی و بی‌استفاده مانده است. این عدم‌عرضه ناشی از افزایش خریدهای سرمایه‌ای بخت اول تهرانی‌ها در برابر پاسخ نامناسب به مشکل تامین مسکن پایتخت‌نشین‌ها بود. در واقع هر چه عرضه در سال‌های گذشته بیشتر شد، تعداد خریدهای سرمایه‌ای در بازار مسکن نیز افزایش پیدا کرد و به دنبال احتکاری که ملاکان به راه انداختند، زمینه تشدید تورم ملکی در تهران ایجاد شد.

البته استفاده از این ابزارها نیز نباید به صورت مقطعی مورد توجه قرار گیرد، بلکه باید یک سیاست پایدار و همیشگی باشد که در بعد کلان دنبال می‌شود. در این صورت اعتماد متقاضیان مسکن نیز به بهره‌گیری از ظرفیت این ابزار برای خانه‌دار شدن جلب خواهد شد و آثار مطلوب آن در بعد کمک به خرید مسکن به متقاضیان در میان‌مدت مشهود می‌شود.

از سوی دیگر عملیات ساختمان‌سازی روی زمین‌های ذخیره پایتخت که توسط قرارگاه مسکن آغاز شده است، نه تنها «بحران تامین مسکن» به‌عنوان «مساله اول تهرانی‌ها» را حل نمی‌کند که پیامد آن، در آینده نزدیک «ترافیک» را چند برابر می‌کند. زمین‌های ذخیره مطابق اسناد بالادست شهر، امکان ساخت‌وساز ندارد چون «ظرف جمعیتی و ترافیکی پایتخت» که باید تا ۱۴۰۴ تکمیل می‌شود، هم‌اکنون به خاطر «اضافه‌سازی» ناشی از فروش تراکم، «لبریز» شده است. به این ترتیب، مسکن‌سازی شهرداری بحران ترافیک را از وضع موجود - ازدحام در خیابان‌های اصلی و فرعی - در آینده نزدیک به کوچه‌ها خواهد کشاند.

طراحی جواب اشتباه برای صورت‌مساله فقر مسکن در پایتخت از سوی مدیریت شهری، موجب باخت دوم تهرانی‌ها به این نوع سیاستگذاری شده است. شهرداری تهران با ایجاد تشکیلاتی موسوم به «قرارگاه مسکن» تلاش می‌کند برای حل مشکل تامین مسکن پایتخت‌نشین‌ها چاره‌ای

گزارش تحولات بازار مسکن در پاییز

طی مهر ماه ۵ هزار و ۴۰۰ فقره معامله آپارتمان مسکونی در شهر تهران ثبت شده که نسبت به شهریور افت ۱۰/۲ درصدی داشته است. این حجم از معاملات حتی نسبت به ماه مشابه پارسال که بازار به واسطه اخبار امیدوارکننده از احتمال احیای برجام و رفع تحریم‌ها در حالت نیمه‌خاموش قرار داشت و متقاضیان خرید در انتظار کاهش قیمت بازار را موقتاً ترک کرده بودند هم یک درصد کمتر است. به این ترتیب مهرماه امسال را می‌توان خزان معاملات مسکن توصیف کرد. اما نکته قابل تامل درباره تحولات اخیر بازار مسکن تهران در این ماجرا نهفته است که با وجود این ریزش قابل توجه در تعداد معاملات مسکن یک ماهه، قیمت آن گونه که انتظار می‌رفت افت نکرده است. میانگین قیمت هر مترمربع آپارتمان مسکونی در معاملات مهرماه ۴۳ میلیون و ۷۲۰ هزار تومان بوده که نسبت به مدت ماه قبل از آن فقط ۱/۲ درصد معادل ۶۰۰ هزار تومان افزایش یافته است. اگرچه میزان تورم ماهانه مسکن در مهرماه تفاوتی نسبت به این رقم در شهریور ماه ندارد و عملاً سرعت رشد قیمت مسکن بدون تغییر باقی مانده است، اما این افزایش جزئی در حالی رخ داده که حجم معاملات افت چشمگیری داشته است. به‌طور معمول در ماه‌هایی که تقاضای خرید در بازار مسکن به حداقل می‌رسد و این موضوع به شکل کاهش حجم معاملات در تحولات بازار منعکس می‌شود، قیمت نیز با افت همراه می‌شود یا دست‌کم بدون تغییر باقی می‌ماند. به عنوان مثال حجم معاملات در مهرماه امسال و پارسال در یک سطح است اما پارسال با رسیدن این حجم به کف (حول و حوش پنج‌هزار واحد)، میانگین قیمت مسکن نه تنها افزایش نیافت بلکه معادل ۰/۲ درصد نسبت به ماه قبل از آن کاهش پیدا کرد. به این ترتیب آنچه در بازار مسکن پایتخت طی مهر ماه گذشته را می‌توان به یک «دوگانه» تعبیر کرد؛ دوگانه‌ای که طی آن عملاً قیمت در حالی افزایش پیدا کرده که معاملات به دلیل کاهش تقاضای موثر در بازار مسکن ریزش ۱۰ درصدی داشته و به کف حدود ۵ هزار واحدی بازگشته است. در اولین ماه پاییز سرعت رشد ماهانه اجاره‌بهای مسکن به‌رغم عبور بازار اجاره از فصل اصلی نقل و انتقالات، رکورد زد. میانگین مبلغ اجاره آپارتمان هم در تهران و هم در سایر شهرهای کشور، مهر ماه امسال ۷ درصد نسبت به شهریور افزایش پیدا کرد؛ به‌طوری‌که این میزان رشد ماهانه دست‌کم از سال ۹۲ تاکنون که ارقام نوسان هزینه اجاره‌نشینی به ثبت رسیده، بی‌سابقه است. حتی سال گذشته که رشد سالانه اجاره‌بها رکورد تاریخی زد، تغییرات ماهانه زیر ۵ درصد بود. بررسی‌ها درباره علت «پاییز داغ اجاره‌بها» نشان می‌دهد، سه نیروی محرک باعث این رویداد شده‌است.

Market Housing In Autumn

بعد از عرضه آپارتمان تحت مالکیت فرد به بازار اجاره به تازگی در برخی از محلات و مناطق مصرفی شهر تهران رصد می‌شود. در حالی که در سایر محله‌های شهر نیز به صورت محدود نمونه‌هایی از این تقاضای جدید ملکی مشاهده می‌شود. به دنبال ورود این تقاضا به بازار اجاره نسل دوم مستاجراولی‌ها در بازار اجاره شکل گرفته است. نسل اول مستاجراولی‌های بازار مسکن افرادی هستند که به عنوان خانوار جدید (خانوار تک‌نفره یا خانوار دونفره تازه تشکیل شده بعد از ازدواج)، وارد بازار مسکن شده و برای اجاره آپارتمان اقدام می‌کنند.

این افراد عمدتاً کسانی هستند که به دلیل ناتوانی در تامین هزینه خرید آپارتمان و ورود به بازار معاملات خرید مسکن به عنوان خانه‌اولی، به بازار اجاره وارد شده و تا زمانی که توانایی مالی برای خرید مسکن به دست آورند در این بازار باقی می‌مانند. این افراد معمولاً پس از کسب توانایی مالی برای خرید مسکن در نهایت با خرید آپارتمان از بازار استیجارج خارج می‌شوند. به تازگی اما، شکل‌گیری طیف جدیدی از تقاضا در بازار اجاره مسکن رصد می‌شود که نقطه اشتراک آنها با خانوارهای تازه تشکیل متقاضی اجاره مسکن، ورود برای بار اول به بازار اجاره به عنوان مستاجر اولی است.

تغییرات اجاره‌بها تابعی از تورم عمومی و تورم مسکن است و عمدتاً میان این دو نرخ نوسان می‌کند. ماه گذشته با توجه به معامله اجاره آپارتمان‌هایی که عمده آنها از شهر یور فایل شده بودند، سطح بسیار بالای تورم عمومی تابستان و همچنین صعود نیمسال اول قیمت آپارتمان، اثر افزایشی بر مبالغ اجاره گذاشت. در کنار این دو عامل، التهاب یک متغیر بیرونی نیز رفتار موجرها را تحت تاثیر قرار داد. ورود نسل جدید مستاجراولی‌ها به بازار مسکن پایتخت رصد شد. این تقاضای جدید به دنبال شارژ تقاضا در بازار اجاره به واسطه ناتوان شدن تقاضای تبدیل به احسن مسکن و در پی جهش‌های مکرر قیمت فروش آپارتمان در پایتخت، ایجاد شده است. تازه‌ترین بررسی‌ها از بازار معاملات مسکن شهر تهران نشان‌دهنده ظهور نسل تازه‌ای از مستاجران در بازار است که برای نخستین بار به این بازار ورود کرده‌اند. این مستاجرها البته یک تفاوت عمده با نسل اول مستاجراولی‌ها در این بازار دارند که منجر به شکل‌گیری نسل جدیدی از تقاضا در این بازار از ناحیه افرادی شده است که برای نخستین بار به این بازار ورود کرده و در جست‌وجوی واحد اجاره‌ای هستند. این تقاضا به دنبال شیفت تقاضای تبدیل به احسن آپارتمان به تقاضای رهن آپارتمان با مشخصات بهتر در بازار ملک

آپارتمان مسکونی در پایتخت در معاملات آبان ماه با رشد ماهانه ۶/۸ درصدی همراه شد و به ۴۶ میلیون و ۷۰۰ هزار تومان رسید. در ماهی که گذشت همچنین آلام تغییر جهت تورم واقعی مسکن به صدا درآمد که نیازمند توجه و اقدام فوری سیاستگذار است. آبان امسال پس از ۱۶ ماه افت پیاپی قیمت واقعی مسکن (قیمت مسکن در نسبت با تورم عمومی) این روند متوقف شد و تورم نقطه‌ای مسکن از تورم عمومی در این ماه پیشی گرفت. نتیجه این روند تورم نزدیک به ۷ درصدی مسکن در آبان ماه نسبت به یک ماه قبل از آن بود که سبب شد میانگین قیمت هر مترمربع آپارتمان مسکونی در معاملات میانه پاییز به ۴۶ میلیون و ۷۰۰ هزار تومان برسد. این تورم قابل توجه در شرایطی رخ داده که در سه ماه پیش از آبان، تغییر قیمت ماهانه مسکن در حد ریزنوسان یک تا ۲ درصدی بوده است. همچنین در این ماه معاملات مسکن با رسیدن به ۸ هزار فقره رشد ۴۷/۸ درصدی نسبت به مهرماه را تجربه کرد که رخدادی قابل تامل بوده و تاثیر متغیر ارزی بر آن مشهود است. به عبارت دیگر حجم معاملات مسکن شهر تهران در آبان ماه نسبت به مهر تقریباً ۱/۵ برابر و به لحاظ تعداد به مرز خروج از رکود نزدیک شد. همه این تغییرات منعکس‌کننده این واقعیت است که در آبان امسال رفتار دو سمت بازار معاملات مسکن به شدت متاثر از التهاب بازار ارز بوده است؛ موضوعی که اثر آن در فاصله سال‌های ۹۷ تاکنون بارها در مقاطع مختلف ملموس شده و بررسی نمودار روند تغییرات قیمت ملک و نرخ رشد ارز در این فاصله زمانی به روشنی ارتباط متقابل این دو با یکدیگر

اما این تقاضا یک تفاوت مهم با نسل اول مستاجر اولی‌ها دارد و آن وجود سابقه مالکیت در نسل تازه مستاجران است. حجم معاملات خرید آپارتمان در ماه میانی پاییز به ۱/۵ برابر ماه ابتدایی رسید و همزمان، میانگین قیمت واحدهای فروش‌رفته نیز با رشد ماهانه نزدیک به ۷ درصد مواجه شد که به نوبه خود، افزایش چشمگیر به حساب می‌آید. بررسی‌ها درباره سطح جدید نبض معاملات ملک در تهران نشان می‌دهد، «انتظارات» در این بازار بار دیگر به شکل قابل توجهی تحت تاثیر نوسانات ارزی قرار گرفته و در شرایطی که «ناآرامی‌ها» تاحدودی بر تصمیم سرمایه‌گذاران اثر ایستایی گذاشته، اما قدرت بازی‌گردان ۴ ساله یعنی دلار، بر «احتیاط» فعالان ملکی مسلط است. دوپینگ معاملات خرید و صعود قیمت مسکن با محرک خارجی، نه تنها به سقوط بیشتر قدرت خرید تقاضای مصرفی منجر شده که یک آسیب دیگر نیز وارد کرده است. این شرایط، صدای آلام بیراهه سیاستی در گران‌ترین بازار مصرفی خانوارها را بیش از هر زمان دیگر، بلند کرده است تا بلکه فرمان تصمیمات اقتصادی در مسیر «مهار اساسی تورم» چرخش کند.

تورم مسکن در ماه میانی پاییز از سکوی دلار صعود کرد. رشد چشمگیر و توامان تورم و حجم معاملات ماهانه مسکن در آبان ماه نتیجه دوپینگ صورت گرفته در بازار نقل و انتقالات ملکی با جهش دلاری بود؛ موضوعی که طی چهار سال پرتلاطم بازار ارز (از سال ۹۷ تاکنون) در مقاطع مختلف رخ داده و در آبان ماه نیز رخدادی دور از انتظار نبود. بر اساس گزارش رسمی بانک مرکزی، قیمت هر مترمربع

آپارتمان نیز تبعات بعدی این جهش قیمت بوده است. همچنین در این بازار - ایران - طی سال‌های اخیر، «عمرینای آپارتمان‌های خریداری شده» افزایش محسوس پیدا کرده به دلیل آنکه، قیمت واحدهای سالخورده تا حدودی کمتر از واحدهای نوساز است.

در آذر ماه در ماه مورد گزارش، متوسط قیمت خرید و فروش یک متر مربع زیربنای واحد مسکونی معامله شده از طریق بنگاه‌های معاملات ملکی شهر تهران ۰۷/۴۸ میلیون تومان بود که حاکی از افزایش ۲،۹ درصدی نسبت به ماه قبل می‌باشد. همچنین این رقم نسبت به ماه مشابه سال قبل از آن معادل ۴۷،۵ درصد افزایش داشته است. بررسی توزیع تعداد واحدهای مسکونی معامله شده در شهر تهران به تفکیک عمر بنا در آبان ماه سال ۱۴۰۱ حاکی از آن است که از مجموع ۱۰۱۸۴ واحد مسکونی معامله شده، واحدهای تا ۵ سال ساخت با سهم ۲۹ درصدی بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند.

با این وجود سهم مذکور در مقایسه با شهریور سال قبل از آن حدود ۴،۲ واحد درصد کاهش یافته و در مقابل به سهم واحدهای با قدمت بالا در گروه‌های «۱۱ تا ۱۵» و «بیش از ۲۰» سال ساخت افزوده شده است. توزیع فراوانی تعداد واحدهای مسکونی معامله شده برحسب قیمت یک متر مربع نشان می‌دهد که ۵۷،۵٪ از واحدهای مسکونی با قیمتی کمتر از متوسط قیمت هر متر مربع (۰۷/۴۸ میلیون تومان) معامله شده‌اند.

هم‌چنین واحدهای مسکونی با سطح زیربنای کمتر از ۸۰ متر مربع، سهمی معادل ۵۶،۶ درصد از معاملات انجام شده را به خود اختصاص دادند.

را نشان می‌دهد و این موضوع را تایید می‌کند که چشم‌اغلب سرمایه‌گذاران ملکی همواره به نرخ دلار بوده است؛ کمالینکه نه فقط در زمان جهش ارزی، بلکه در شرایط ثبات بازار ارز نیز دنباله‌روی مسکن از دلار پیش‌تر اثبات شده است. در سال ۱۴۰۰ که ثبات نسبی بر بازار ارز حاکم بود، سرعت رشد قیمت مسکن نیز بسیار کند و به‌طور متوسط، ماهانه یک درصد بود.

جهش‌های مکرر قیمت مسکن علاوه بر اینکه کیفیت خرید را به شکل «افزایش سهم خانه‌های سالخورده در معاملات ملک» تنزل می‌دهد، باعث تقویت یک گروه از خریداران در صحنه و خروج گروه دیگر می‌شود. شواهد این ورود و خروج تقاضا حین رشد شدید قیمت را می‌توان در بازار مسکن آمریکا طی سال جاری میلادی، مشاهده کرد. یک گراف از «میانگین سنی خریداران مسکن» در بازار املاک آمریکا، اخراجی‌های عصر جهش قیمت و در عین حال، گروه سنی مقاوم در برابر تورم ملکی را به تصویر کشیده است. پیرترین خریداران مسکن ظاهر شده‌اند.

جهش قیمت مسکن، دسته‌ای از فعالان بازار ملک را به صورت سریالی از حوزه فعالیت به بیرون پرتاب می‌کند به غیر از یک گروه مشخص که امواج این تورم ملکی حتی در زمانی که حد آن از یک سطح فراتر می‌رود هم بر آن، کارگر نیست. در بازار مسکن کشورمان، طی چهار سال گذشته که جهش‌های مکرر قیمت آپارتمان رخ داد، در ابتدا، «خانه‌اولی»‌ها از صحنه معاملات خارج شدند و پس از آن، سرمایه‌گذاران ساختمانی به دلیل رکود فروش، امکان فعالیت مولد را از دست دادند. سختی اجاره

بازار ارز

نرخ سود بانکی در پایان تابستان

براساس اعلام بانک مرکزی یا نهاد سیاستگذاری پولی در تاریخ ۳۰ شهریور، این نرخ با افزایش ۰/۱ واحد درصدی نسبت به نرخ قبلی به عدد ۲۰/۹۴ رسید. نرخ بهره در بازار بین‌بانکی دوباره در حال نزدیک شدن به کانال ۲۱ درصد است که نشان‌دهنده افزایش تقاضای بانک‌ها برای منابع مالی است. همچنین با توجه به اینکه نرخ ریپو حدود ۴ هفته در کانال ۲۱ درصدی در حال نوسان بوده و به سقف کریدور نرخ بهره نزدیک می‌شود، می‌توان انتظار داشت که نرخ سود در بازار بین‌بانکی روند افزایشی خود را ادامه دهد. مجموع این عوامل و رفتارهای اخیر سیاستگذار پولی حاکی از آن است که بانک مرکزی تمایل دارد تا اضافه‌برداشت و قدرت خلق پولی را که از این طریق به بانک‌ها می‌رسد، کنترل کند؛ اما به نظر می‌رسد به دلیل عطش اقتصاد به سرمایه در گردش و ناترازی شبکه بانکی و همچنین رشد هزینه‌های دولت، رشد نقدینگی از طریق اضافه‌برداشت بانک‌ها ادامه یابد. در اکثر کشورهای بانک مرکزی مسوول سیاستگذاری پولی است، تعیین و تنظیم نرخ بهره، مهم‌ترین ابزار سیاستگذاری پولی به‌شمار می‌رود. دلیل اهمیت این متغیر، تاثیری است که بر سایر بازارهای مالی و شاخص‌های اقتصادی می‌گذارد؛ چراکه بانک مرکزی می‌تواند با تغییر در نرخ بهره، روی تورم و رشد اقتصادی تاثیرگذار باشد. بانک مرکزی در صورت اتخاذ سیاست افزایش نرخ بهره در حقیقت تقاضا در اقتصاد را به دوره‌های بعدی منتقل می‌کند؛ چراکه به دلیل جذاب‌تر شدن سودی که به پس‌اندازها داده می‌شود، تمایل افراد به خرج کردن پول در زمان حال به آینده موکول می‌شود و افراد ترجیح می‌دهند دارایی خود را در عوض هزینه‌کردن، پس‌انداز کنند. با اعمال این سیاست، تقاضا در اقتصاد کاهش پیدا می‌کند و تورم نیز کنترل می‌شود.

رونمایی از اوراق ارزی توسط بانک مرکزی

بانک مرکزی در اقدامی از اوراق ارزی رونمایی کرد، پس از انتشار اوراق سکه، اوراق ارزی به‌عنوان ابزار جدید به بازار آمد و از روز شنبه ۲۸ آبان‌ماه در بانک ملی عرضه شد. بانک مرکزی اعلام کرد افراد بالای ۱۸ سال می‌توانند برای خرید اوراق ارزی به شعب ارزی بانک ملی مراجعه کنند. در اطلاعیه آمده است که این اوراق بانام و معاف از مالیات است. همچنین مبنای محاسبه برای تعیین مبلغ ریالی در زمان انتشار، بازخرید و سررسید اوراق، نرخ پایانی روز قبل نماد دلار توافقی اسکناس بازار متشکل معاملات ارزی خواهد بود. همچنین امکان تحویل دلار در زمان سررسید با این اوراق وجود دارد. به گفته کارشناسان، انتشار این اوراق که اولین‌بار در خرداد خبر آن به گوش رسید، در صورت استقبال، می‌تواند تقاضای سرمایه‌ای و سفته‌بازی را پاسخ دهد. اما نکته قابل توجه این است که این اوراق سه‌ماهه است و از بازار ثانویه برخوردار نیست که نرخ بازدهی در آن تعیین شود. بنابراین می‌توان گفت که پاشنه‌آشیل این اوراق نبود معاملات ثانویه و ایجاد نرخ بازار است. در نتیجه این اوراق تابعی از نرخ بازار متشکل ارزی خواهد بود. اوراق ارزی را می‌توان در سه مدل منتشر کرد. مدل اول، گردآوری منابع صرفاً ارزی، پرداخت سودهای دوره‌ای ارزی و تسویه ارزی؛ مدل دوم، انتشار ارزی اوراق و گردآوری منابع به‌صورت ریالی، محاسبه ارزی سود اوراق و پرداخت آن به ریال، محاسبه سود و زیان نهایی اوراق به صورت ارزی اما با تسویه ریالی و مدل سوم، اختیار بر پرداخت و تسویه ریالی یا ارزی است. مدل اوراقی که قرار است در هفته آینده منتشر شود، از نوع دوم است که به نظر می‌رسد مزایا و معایبی دارد. کارشناسان معتقدند استفاده از ابزارهای مالی در بازار ارز گام خوب و رو به جلو است و سیاستگذار ارزی می‌تواند با استفاده از این ابزار تقاضای سرمایه‌ای و سفته‌بازی را جذب کند. در نتیجه فشار از روی اسکناس برداشته و تعادل در بازار ارز ایجاد شود. در نتیجه اگر از این ابزار استقبال شود، بانک مرکزی می‌تواند ریال را از بازار جمع کند و نوسانات بازار ارز را کاهش دهد. در صورتی که جذابیت این اوراق بالا باشد، می‌تواند سبب تشکیل یک بازار موازی با بازار اسکناس شود. در دنیا نیز بازار مشتقه ارزی وجود دارد که بخشی از دارایی مردم در آنجا سرمایه‌گذاری می‌شود.

کنترل انتظارات تورمی از طریق سیاست پولی

نهاد را به سوی افزایش دوباره نرخ بهره هدایت کند که رصد وضعیت اقتصادهای این منطقه بر احتمال این اقدام می‌افزاید. وی افزود افزایش نرخ بهره توسط بانک مرکزی اروپا «هنوز به اتمام نرسیده» و «تورم همچنان به افزایش خود ادامه خواهد داد». لاگارد در واکنش به تقویت نرخ دلار به یورو در ماه‌های اخیر، اعلام کرد عقل متعارف به شما می‌گوید دستیابی به هیچ نرخ ارز خاصی را هدف سیاستگذاری خود قرار ندهیم. بدیهی است که ما تغییرات نرخ ارز را رصد می‌کنیم و بسیار حواسمان به آن است و به ویژه آنچه افزایش قیمت دلار بوده است به دقت رصد می‌کنیم.

این سخنان لاگارد پس از آن انجام شد که کاهش شدید قیمت‌های انرژی در بخش عمده‌فروشی در اروپا به دنبال کاهش تنگناهای زنجیره تامین، کاهش یافت و امیدها به کاهش تورم منطقه یورو را تقویت کرد.

کریستین لاگارد، رئیس بانک مرکزی اروپا، در سخنانی اعلام کرد این نهاد به کنترل انتظارات تورمی از طریق سیاست پولی نیاز دارد و مردم باید اطمینان یابند سرعت رشد قیمت‌ها به سطح تورم هدف باز می‌گردد. از سوی دیگر این مقام سیاستگذار به کاهش ارزش یورو در مقابل دلار در ماه‌های اخیر اشاره کرد و گفت: «عقل به شما می‌گوید نرخ ارز را برای مهار تورم هدف‌گذاری نکنیم.» پیش از این بانک مرکزی اروپا در واکنش به تورم ایجادشده در منطقه یورو، در دو مرحله نرخ بهره سیاستی را افزایش داده است. ناظران به جلسات ۱۴ و ۱۵ دسامبر این نهاد چشم دوخته‌اند تا بفهمند آیا سومین مرحله افزایش نرخ بهره نیز انجام می‌شود یا خیر. تورم این منطقه برای اولین بار در ۱۸ ماه گذشته کاهش را تجربه کرد. او در بخش دیگری از سخنانش بر این نکته تاکید کرد که عدم کنترل افزایش سطح قیمت‌ها می‌تواند این

یورو در مقابل دلار عرض اندام کرد؟!

هر یورو در نیمه آبان ماه با رشد ۲/۴ درصدی، بالاترین سطح معامله در برابر دلار را ثبت کرده است. با پیشی گرفتن یورو از دلار در پی سقوط ۲/۵ درصدی شاخص ارز آمریکایی در روزهای اخیر سبب شد این ارز با نرخ ۱/۰۵ واحد در برابر دلار معامله شود. در این میان تحلیل‌گران بازارهای اروپایی با تقویت یورو، سیگنال‌های مثبتی در جهت بهبود شرایط تورم در قاره سبز و همچنین تقویت بیش از پیش یورو در ماه‌های آتی دریافت کردند که رئیس بانک مرکزی اروپا در سخنرانی خود دست ردی به ادعای آنها زد. بر این اساس، این مقام پولی در سخنرانی خود در روزهای اخیر اعلام کرد: سیاست‌های انقباضی و افزایش نرخ بهره زمانی در مسیر صعودی قرار خواهد گرفت که مقامات پولی از افزایش تورم به بالاترین حد خود مطمئن شده باشند، او همچنین در پاسخ به سیاست‌گذارانی که کاهش هزینه گاز را نشانه‌ای از کاهش تورم در ماه‌های آتی تلقی کردند، گفت: کاهش هزینه گاز به معنای کاهش تورم نخواهد بود و نمی‌توان این موضوع را دلیل قطعی برای کاهش تورم دانست و در رابطه با افزایش نرخ ارز نیز افزود که عقل متعارف می‌گوید ما هیچ سیاستی برای هدف‌گذاری نرخ ارز نخواهیم داشت، اگرچه نوسانات ارزی باید رصد شود. پس از بررسی اثرات تقویت ارز اروپا باید به عوامل رشد آن نیز توجه کرد. با وجود آنکه سقوط شاخص دلار به کانال ۱۰۴ واحدی در روزهای اخیر مهم‌ترین عامل تقویت یورو بوده است، نخستین نشانه رکود در بازارهای آمریکا نیز به شمار می‌رود.

اما سوال این است که آیا با توجه به اتفاقات اخیر در بازارهای آمریکا از جمله افت شاخص دلار به دنبال سیاست‌های فدرال رزرو و واکنش به گزارش مشاغل کار، آمریکا وارد رکود شده است؟ گروهی از تحلیل‌گران معتقدند که کاهش رشد اشتغال، کاهش نرخ شاخص مدیران خرید، سقوط دلار جهانی و افت بازدهی خزانه‌داری آمریکا زنگ خطری برای فدرال رزرو در کاهش نرخ بهره خواهد بود. در مقابل تحلیل‌گرانی با تاکید بر انعطاف‌پذیری بازارها در برابر افزایش نرخ بهره و تداوم سیاست‌های انقباضی در ماه‌های آتی ایستاده‌اند.

پاییزافزایشی دلار

خرید ارز کنند که این امر خود باعث افزایش نسبی نرخ ارز شد. در پایان هفته چهارم از مهر ماه نرخ شاخص ارزی در معاملات دچار افت دما شد. پس از اجرای سیاست‌های تسهیل‌گرانه بانک مرکزی در راستای خرید ارز رسمی و از سوی دیگر افزایش سطوح بازدارندگی نسبت به اخلاص‌گران ارزی، قیمت ارز دچار نوسانات کاهشی شد. گزارش‌های به عمل آمده از هسته مرکزی بازار ارز تهران نیز حاکی از آن است که تب و تاب و هیجانات موجود در بازار فروکش کرده و با توجه به نوبت دهی اینترنتی در زمینه خرید ارز از صفوف متقاضیان در مقابل صرافی‌ها کاسته شده است. در اولین روز از آبان ماه و با بررسی‌های به عمل آمده از روند نرخ شاخص ارزی در مهرماه می‌توان عنوان کرد که قیمت دلار در معاملات غیررسمی بازار ارز تهران در حال رنج‌سازی در سطوح قیمتی کانال ۳۵ هزار تومانی بود. اما این در حالی است که به عقیده کارشناسان و با توجه به روند بازار در هفته‌های گذشته، در صورت ایجاد شوک جدید تقاضا به معاملات ارزی قیمت دلار تمایل زیادی به خروج از کانال ۳۵ هزار تومانی و سنگرگیری در کانال بالاتر دارد.

در اولین هفته از مهرماه نرخ شاخص ارزی رنج نوسان جدید خود را بازیافت. پس از آغاز نوسانات افزایشی جدید در نرخ ارز از روزهای میانی شهریور ماه، قیمت شاخص ارزی با برخورد به سقف قیمت ۳۱ هزار و ۶۹۰ تومانی در روز ۲۷ شهریور ماه در میانه کانال ۳۱ هزار تومانی رنج شد. به عقیده بسیاری از تحلیلگران بازار ارز تهران عواملی چون نشست مجمع عمومی سازمان ملل و کاهش توان سیگنال‌های منفی مذاکراتی را می‌توان دست‌اندازهای جدید تداوم روند افزایشی قیمت دلار دانست. در این میان با نزدیکی به تعطیلات ماه صفر نیز از حجم معاملات بازار ارز کاسته شده و نرخ‌های مشخصی در بازار وجود ندارد. با این حال در پایان معاملات نقدی دلار در این بازه قیمت هر برگ از این اسکناس آمریکایی با حدود ۵۰ تومان کاهش به رقم ۳۱ هزار و ۵۲۰ تومان رسید. در ادامه در پایان هفته سوم از مهرماه نرخ شاخص ارزی در معاملات این روز افزایشی بود. پس از تلاش‌های قابل توجه نهاد بازارساز در راستای کاهش نوسانات ارزی در این هفته قیمت دلار کاهشی هزار و ۵۰۰ تومانی را تجربه کرد، اما پس از آن مجدداً در مسیر افزایشی قرار گرفت. به عقیده بسیاری از کارشناسان بازار تهران حجم قابل توجه انتظارات تورمی با افزایش سطح تقاضا برای خرید ارز مسبب کاهش دلار به کانال‌های بالاتر شده است. از سوی دیگر مطرح شدن برخی شایعات مبنی بر کاهش فعالیت بازیگران آزاد بازار در روزی‌های آینده سبب شد متقاضیان پیش از موعد اقدام به

روز افزایشی بود. پس از تلاش‌های قابل توجه نهاد بازارساز در راستای کاهش نوسانات ارزی در این هفته قیمت دلار کاهشی هزار و ۵۰۰ تومانی را تجربه کرد، اما پس از آن مجدداً در مسیر افزایشی قرار گرفت. به عقیده بسیاری از کارشناسان بازار تهران حجم قابل توجه انتظارات تورمی با افزایش سطح تقاضا برای خرید ارز مسبب کشش دلار به کانال‌های بالاتر شده است. از سوی دیگر مطرح شدن برخی شایعات مبنی بر کاهش فعالیت بازیگران آزاد بازار در روزی‌های آینده سبب شد متقاضیان پیش از موعد اقدام به خرید ارز کنند که این امر خود باعث افزایش نسبی نرخ ارز شد. در پایان هفته چهارم از مهر ماه نرخ شاخص ارزی در معاملات دچار افت دما شد. پس از اجرای سیاست‌های تسهیل‌گرانه بانک مرکزی در راستای خرید ارز رسمی و از سوی دیگر افزایش سطوح بازدارندگی نسبت به اخلاف گران ارزی، قیمت ارز دچار نوسانات کاهشی شد.

گزارش‌های به عمل آمده از هسته مرکزی بازار ارز تهران نیز حاکی از آن است که تب و تاب و هیجانات موجود در بازار فروکش کرده و با توجه به نوبت دهی اینترنتی در زمینه خرید ارز از صفوف متقاضیان در مقابل صرافی‌ها کاسته شده است. در اولین روز از آبان ماه و با بررسی‌های به‌عمل آمده از روند نرخ شاخص ارزی در مهرماه می‌توان عنوان کرد که قیمت دلار در معاملات غیررسمی بازار ارز تهران در حال رنج‌سازی در سطوح قیمتی کانال ۳۵ هزار تومانی بود.

اما این در حالی است که به عقیده کارشناسان و با توجه به روند بازار در هفته‌های گذشته، در صورت ایجاد شوک جدید تقاضا به معاملات ارزی قیمت دلار تمایل زیادی به خروج از کانال ۳۵ هزار تومانی و سنگرگیری در کانال بالاتر دارد. از این رو در پایان هفته اول شاخص‌های قیمتی در بازارهای دارایی شکل جدیدی به خود گرفت.

قیمت سکه طلا با ثبت رقم ۱۷ میلیون و ۵۰ هزار تومان سطح جدید قیمتی را ثبت کرد. در بازار ارزی نیز نرخ دلار متشکل و آزاد پیشروی داشت. همچنین نرخ گواهی سکه برای اولین بار در تاریخ به کانال قیمتی ۱۷۰ هزار تومانی رشد کرد.

از این رو در پایان هفته اول شاخص‌های قیمتی در بازارهای دارایی شکل جدیدی به خود گرفت. قیمت سکه طلا با ثبت رقم ۱۷ میلیون و ۵۰ هزار تومان سطح جدید قیمتی را ثبت کرد.

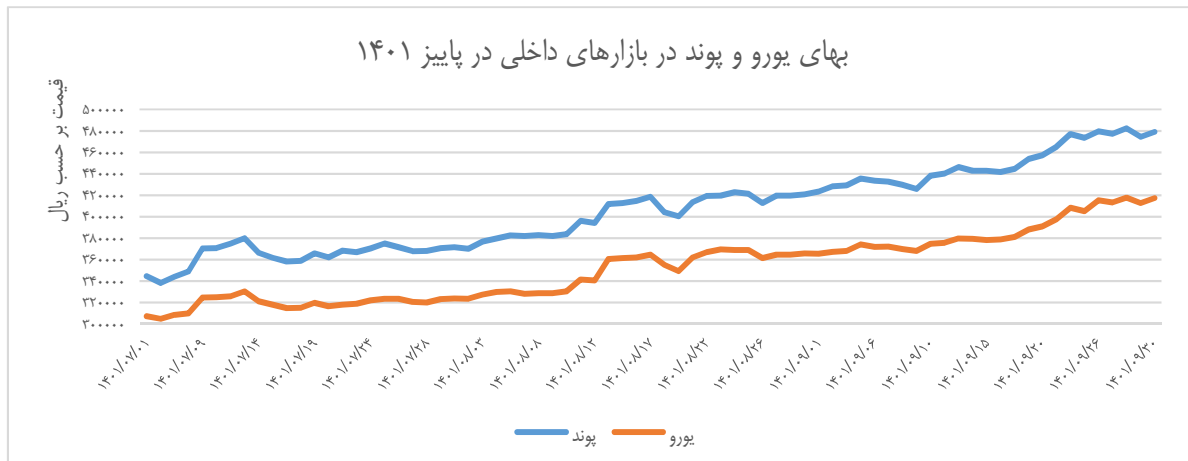
در بازار ارزی نیز نرخ دلار متشکل و آزاد پیشروی داشت. همچنین نرخ گواهی سکه برای اولین بار در تاریخ به کانال قیمتی ۱۷۰ هزار تومانی رشد کرد. در هفته‌های اخیر، خروج نقدینگی از صندوق‌های درآمد ثابت، افزایش درصد سود اوراق بدهی همچنین جرقه‌های رشد نرخ در بازار غیررسمی ارز و رکوردشکنی بهای گواهی سکه رخدادهای دومینواری بوده که تاکنون در بازارها خودنمایی کرده است. در این شرایط بازگشت به وضعیت منطقی‌تر بازارها به سیاستگذاری فعال‌تری نیاز دارد. بهره‌گیری سریع از سیاست‌های پولی مانند تغییر نگرش در سود سیاستی اگرچه می‌تواند اولین گام در مسیر مدیریت بازار باشد که به کاهش تقاضای پول منجر خواهد شد؛ ولی در کنار آن تلاش برای انجمادزدایی از اوراق دولتی، محدود ساختن رشد پایه پولی و کنترل ریسک‌های غیراقتصادی بخش دیگری از پازل سیاستگذاری خواهد بود.

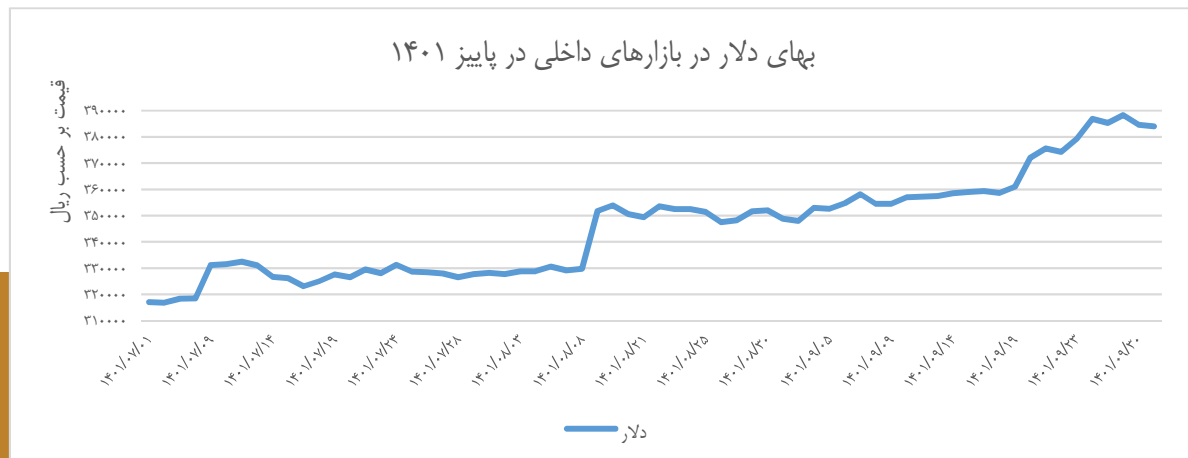
اگرچه می‌تواند اولین گام در مسیر مدیریت بازار باشد که به کاهش تقاضای پول منجر خواهد شد؛ ولی در کنار آن تلاش برای انجمادزدایی از اوراق دولتی، محدود ساختن رشد پایه پولی و کنترل ریسک‌های غیراقتصادی بخش دیگری از پازل سیاستگذاری خواهد بود. اما در آخرین روز آبان ماه بهای دلار در معاملات بازار متشکل ارزی کشور دچار نوسانات کاهشی چشمگیری شد و به سطوح قیمتی کانال ۳۴ هزار تومانی بازگشت.

در هفته‌های اخیر، خروج نقدینگی از صندوق‌های درآمد ثابت، افزایش درصد سود اوراق بدهی همچنین جرقه‌های رشد نرخ در بازار غیررسمی ارز و رکوردشکنی بهای گواهی سکه خدادهای دومینواری بوده که تاکنون در بازارها خودنمایی کرده است. در این شرایط بازگشت به وضعیت منطقی‌تر بازارها به سیاستگذاری فعال‌تری نیاز دارد. بهره‌گیری سریع از سیاست‌های پولی مانند تغییر نگرش در سود سیاستی

پس از دیدار حسین امیرعبداللہیان، وزیر امور خارجه کشور و جوزپ بورل، مسوول سیاست خارجه اتحادیه اروپا، در حاشیه نشست بغداد-۲ در امان پایتخت اردن و صحبت این دو مقام مسوول در زمینه از سرگیری مذاکرات برجام، نرخ ارز در معاملات رسمی و غیررسمی بازار تهران دچار نوسانات کاهشی شد. در همین راستا نرخ هر برگ دلار بازار متشکل در ساعات پایانی بازار در این بازه با حدود هزار و ۲۸۵ تومان کاهش نسبت به نرخ روز قبل از آن به رقم ۳۴ هزار و ۹۵۴ تومان رسید. اما بر اساس بررسی‌های به عمل آمده از روند نرخ سکه در معاملات بازار، افزایش قیمت جهانی اونس طلا مانع از کاهش نرخ سکه شده و قیمت این کالای سرمایه‌ای در نیمه دوم کانال ۱۸ میلیون تومانی به نوسان پرداخت. در هفته اول آذر ماه دلار در کانال ۳۵ هزار تومان نوسان داشت ولی روند همواره افزایشی بود ولی در ابتدای هفته سوم رشد چشمگیری را در بازار شاهد بودیم، در هفدهمین روز از آذر هر دلار آمریکایی به قیمت ۳۵ هزار ۸۶۲ تومان معامله شد ولی در فاصله ۳ روز توانست خود را در دو کانال بالاتر یعنی ۳۷ هزار تومان ببیند، دلار در بیست و یکمین روز از آذر به قیمت ۳۷ هزار رو پانصد و شصت هزار تومان معامله شد و این آخر کار نبود و در بالاترین سطح در این ماه و پاییز هر دلار به قیمت ۳۸ هزار رو ۸۳۲ تومان معامله گردید، و این جریان به گفته کارشناسان نوید قله نوردی جدید در کانال ۴۰ هزار تومانی را به همراه داشت.

بازار سرمایه اوراق دولتی؛ تردید و ابهام

بررسی بازار اوراق دولتی در معاملات ثانویه نشان می‌دهد که نااطمینانی و تردید در معاملات افزایش یافته است. از سوی دیگر، در معاملات حراج اوراق نیز سیاستگذار علاقه‌ای به تامین مالی ندارد و استقبال از خرید اوراق دولتی به‌ویژه از طرف بانک‌ها کاهش یافته است. مطابق بررسی‌های آماری، قیمت انواع اوراق دولتی در هفته‌های اخیر روند نزولی را طی کرده است حاکی از آن است که بازدهی در معاملات بازار ثانویه حتی به ۳۱/۸۶ درصد نیز رسیده است. این موضوع نشان می‌دهد برخی دارندگان اوراق دولتی، به فکر نقد کردن دارایی خود در زمان حال هستند و ترجیح می‌دهند با قیمت پایین دارایی خود را در بازار فرابورس عرضه کنند. از سوی دیگر، در هفته‌های اخیر معاملات اوراق دولتی در بازار حراج کمرونق است و تامین مالی غیرتورمی به یک‌هزار میلیارد تومان نیز نمی‌رسد. این در حالی است که عرضه اوراق از طریق مکانیزم حراج در بازار اولیه می‌تواند به تعمیق بازار ثانویه نیز کمک کند و روند نرخ بازدهی را تحت تاثیر قرار دهد.

معافیت مالیاتی فروشندگان سهام

بازار سهام شاهد اعلام یک تصمیم عجیب بود. این تصمیم اعطای امتیازی ۸۰ درصدی در قالب کاهش مالیات فروش سهام با نرخ مذکور به فروشندگان بود. این مساله از آن جهت حائز اهمیت است که مالیات همواره به‌عنوان یک ابزار مهم اقتصادی، برای شکل‌دادن به رفتار فعالان بازارها مورد استفاده قرار می‌گیرد. مدافعان این تصمیم می‌گویند که این اقدام می‌تواند گامی مهم در جهت حمایت از رونق بورس باشد. این در حالی است که رونق بازار با افزایش تقاضا و حمایت از خریداران قابل تحقق خواهد بود نه اعطای امتیاز به فروشندگان. هم‌اکنون به نظر می‌رسد سیاستگذاران این حوزه مسیر حمایت را به عکس می‌پیمایند و به جای آنکه خرید سهام را به صرفه‌تر کنند، فروش آن را مقرون به صرفه کرده‌اند. مشخص نیست که چرا این حمایت معکوس آن هم در شرایطی که می‌شد به شکلی اصولی کارکرد فروش استقراری را به امکانات بازار سرمایه اضافه کرد، در دستور کار سیاستگذاران قرار گرفته است؛ اما برخی از فعالان با تجربه بازار نگران آن هستند که این تصمیم اثری منفی بر اذهان عمومی بگذارد.

آن محاسبه می‌شود. با این شیوه، آمار حاصل می‌شود که می‌تواند تغییرات واقعی نماگر بازار سرمایه را نشان دهد. بررسی‌ها نشان از آن دارد که شاخص کنونی بازار سرمایه با آخرین روزهای آذرماه سال ۹۸ یعنی زمانی که شاخص در محدوده ۳۵۴ هزار واحدی قرار داشت، برابری می‌کند. از سوی دیگر بازده واقعی بازار نه تنها در سال جاری منفی بوده، بلکه حتی به سبب روند صعودی تورم بازده سال ۱۴۰۰ نیز منفی بوده است. این در حالی است که بازده سال ۹۹ بدون تعدیل ۷۶/۷۷ درصد و با تعدیل تورم تنها ۱۸/۲۷ درصد بوده است. این سری زمانی مؤید آن است که حباب ایجاد شده در پایان سال ۹۸ و نیمه اول سال ۹۹، به‌طور کامل تخلیه شده است. به نظر می‌رسد عملکرد بازار سهام نه فقط در شرایط کنونی بلکه در سال‌های گذشته نیز تحت تاثیر سیاست‌گذاری‌های نابجا و دخالت‌های بی‌مورد در کنار بلاتکلیفی در حوزه سیاست خارجی آسیب دیده است.

بورس در استقبال پاییز

بازار سرمایه در شرایطی پاییز را آغاز کرد که هیچ کارشناسی تحلیل افزایشی از این بازار ارایه نداده بود. در این میان نیمه دوم سال جاری در حالی آغاز شده است که بخش مهمی از فعالان بازار سهام تحت تاثیر طولانی شدن مذاکرات برجامی و افزایش مداوم نرخ‌های بهره از سوی بانک‌های مرکزی اقتصادهای قدرتمند، نسبت به مسیر آتی این بازار بی‌اعتماد شده‌اند. بدبینی و تشدید آن با تداوم بلاتکلیفی‌های سیاسی و افزایش احتمال کاهش تقاضای کل در اقتصاد جهانی سبب شده است بازاری که نماگر اصلی آن در دو ماه ابتدایی سال ۱۷/۴ درصد بازدهی کسب کرده بود، حالا بازدهی منفی را به فصل برگریزان ببرد. از این رو کارشناسان بازار سهام نیز نظر چندان مثبتی نسبت به آینده ندارند. در اولین هفته از مهرماه بازار سهام روند نزولی را تکرار نمود. یکی از روش‌ها برای فهم دقیق از بازدهی بورس، تعدیل شاخص کل با شاخص قیمت مصرف‌کننده است که تورم به‌وسیله

آبان سرد بورس میراث دار مهر

در ابتدای آبان ماه نیز شاخص کل بورس به زیر سطح ۱/۳ میلیون واحدی رفت. در این روز افت ۰/۹۳ درصدی نماگر اصلی بازار سهام سبب شد تا بار دیگر اذهان عمومی در خصوص وضعیت رکودی بازار سهام و دلایل افت این ریزش حساس شوند. این طور که به نظر می‌رسد بازار یادشده در حال حاضر اگرچه تحت تاثیر عواملی نظیر رکود جهانی بازارهای کالایی، افزایش ریسک‌های سیستماتیک و ابهام در برجام رنج می‌برد، با این حال آنچه توانسته راه را برای افت پی‌درپی قیمت‌ها هموار کند، فقدان بازارگردانی کارآمد در این بازار است.

در این هفته و در جریان معاملات نماگر اصلی بازار با کاهش ۱/۴۷ درصدی معادل ۱۹ هزار و ۶۴ واحد کاهش داشت و در سطح یک میلیون و ۲۷۷ هزار واحد قرار گرفت. نماگر هم‌وزن بازار نیز همگام با شاخص کل با افت ۱/۱۸ درصدی در سطح ۳۷۷ هزار واحد قرار گرفت. نبود جریان نقدینگی کافی در بازار سهام در کنار خروج ادامه‌دار سرمایه از بازار، بورس تهران را در مسیر بی‌تفاوتی قرار داده که نسبت به هیچ خبر و گزارشی که به بازار مخابره می‌شود، واکنشی نشان نمی‌دهد. در چنین شرایطی که فضای معاملاتی بازار سهام به‌طور کلی مناسب نیست، ناشران نیز به انتشار اطلاعات به‌موقع به سهامداران پایبند نیستند و این موضوع باعث شده تا علاوه بر افزایش ریسک معاملات در بازار یادشده، فعالان بازار سرمایه نیز نسبت به گزارش‌ها و اخباری که بازار را تحت تاثیر قرار می‌دهند، بی‌تفاوت باشند، به‌طوری که در معاملات نیز مجموع ارزش معاملات خرد سهام در سطحی پایین‌تر از دوهزار میلیارد تومان باقی‌ماند و با افزایش ۱/۶ درصدی، رقم هزار و ۵۵۸ میلیارد تومان را به‌ثبت رساند.

حقیقی در میان صنایع را به نام خود به ثبت رساند و پس از آن صنعت «فلزات اساسی» با خروج پول حدود ۳۵/۱۷ میلیارد تومانی در دومین مرتبه از بیشترین خروج نقدینگی در میان صنایع موجود در بازار سهام قرار گرفت. در عین حال گروه «خودرو و ساخت قطعات» با جذب نقدینگی بیش از ۸۵۰ میلیون تومانی در صدر جدول ورود نقدینگی صنایع قرار گرفت و پس از آن گروه «انبوه‌سازی» بیشترین ورود پول حقیقی را به ثبت رساندند. به تفکیک نمادهای معاملاتی نیز طی دادوستدهای بازار سرمایه «شپنا» با خروج بیش از ۱۵/۷ میلیارد تومان در صدر خروج نقدینگی بورس قرار گرفت، پس از آن، «فولاد» با خروج بیش از ۱۴/۳ میلیارد تومانی در رده دوم خروج پول حقیقی از نمادهای معامله شده بورس تهران قرار گرفت و در مرتبه بعدی جدول نیز «شتران» با خروج حدود ۱۳ میلیارد تومانی بیشترین خروج سرمایه را به نام خود به ثبت رساند؛ این در حالی است که نمادهای «شبندر» و «وآذر» به ترتیب با ورود پول حدود ۳۹/۸ میلیارد تومان و بیش از ۴/۲ میلیارد تومان همراه شدند. اما آیا رکود بازار سهام تمام خواهد شد؟ این سوالی است که بسیاری از سرمایه‌گذاران حرفه‌ای یا مردم عادی که همچنان در بورس سرمایه‌ای دارند، از خود می‌پرسند. البته بررسی‌ها نشان می‌دهد با توجه به عدم اطمینان بالا در بازار سهام این روزها نمی‌توان جوابی دقیق برای این سوال یافت. این نااطمینانی زمانی بیشتر می‌شود که دریا بیم بسته حمایتی اخیر برای بورس که ابلاغ شد، خود نیز افق روشنی را پیش روی فعالان بازار سهام قرار نمی‌دهد؛ چراکه با بسیاری از موارد تکراری است یا اینکه در برخی از موارد نظیر کمتر کردن نیم‌ساعته زمان معاملات در فرابورس اثر ملموسی بر تغییر رویکرد بورسی‌ها نخواهد داشت؛ بنا بر بررسی‌های انجام شده در بازار سهام طی سال‌های گذشته ریشه تمام مشکلات کنونی بازار مذکور در مشکلات ساختاری و کلان حکمرانی اقتصادی کشور نهفته؛ ریشه‌ای که در سال‌های اخیر ابتدا حباب قیمت‌ها و پس از آن رکود عمیق بورس را پیش روی مردم قرار داده است. از سوی دیگر، شاخص کل نیز روی خوشی به بسته نشان نداد و ۳۲۲۰ واحد افت کرد. شاخص کل بورس در طول هفته دوم آبان رشد ۳/۴۲ درصدی را به ثبت رساند و به محدوده یک میلیون و ۲۸۳ هزار واحدی رسید. در طول این هفته اگرچه حمایت حقوقی‌ها مانع از ریزش بیشتر نماگرهای بورسی شد با این حال خروج پول حقیقی به مبلغ ۱۴۸۴ میلیارد تومان از این بازار تداوم داشت. اینطور که به نظر می‌رسد در شرایط تداوم افزایش نرخ‌های بهره در اقتصادهای مطرح جهان و آینده تار کامودیتی‌ها در بازارهای بین‌المللی تنها شانس بورس برای تداوم صعود همین حمایت‌ها است که فعلاً از سوی حقیقی‌ها با ورود پول حمایت نمی‌شود. اما در چهاردهمین روز از آبان شگفتی پاییزی بازار سهام ارزیابی رقم خورد. در این روز شاخص کل بورس میزبان رشدی بود که در طول ۲۰ ماه گذشته بی‌سابقه بوده است.

بر این اساس افزایش ۳/۴۹ درصدی نماگر اصلی بازار سهام در حالی رقم خورده که از ۲۵ بهمن ماه سال ۹۹ ثبت چنین جهش روزانه در داماسنج اصلی بازار سهام بی سابقه بوده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که تغییرات یادشده در شرایطی به ثبت رسیده که کل صعود شاخص کل در هفته قبل از آن تنها ۳/۴۲ درصد بود. با این حال این تنها تغییر مهم رخ داده نبوده است. اندکی دقت بیشتر در آمار موجود حکایت از آن دارد که پس از ۲۴ روز متوالی جریان خروج پول حقیقی در بورس تهران معکوس شده است. در این روز به میزان ۲۸۸ میلیارد تومان به‌طور خالص پول راهی بورس تهران شده که نسبت به میانگین خروج پول حقیقی‌ها طی یک هفته قبل از آن به میزان ۲۹۷ میلیارد تومان در روز، تغییری قابل توجه است. بررسی‌های حکایت از این واقعیت دارد که با تغییر نحوه حمایت از بورس طی یک هفته اخیر آنچه توانسته اثری مضاعف بر بازار مذکور بگذارد، شتاب گرفتن روند صعودی نرخ ارز است که به یکباره حجم بالایی از تقاضای حقیقی را روانه بازار سهام کرده است. این‌طور که به نظر می‌رسد سرمایه‌گذاران خرد در روزهای گذشته تجربیات مشابه خود در روزهای ابتدایی سال ۹۹ را در ذهن مدل‌سازی می‌کنند و در شرایطی که رشد قیمت‌ها در بازارهای دارایی احتمال صعود تورمی بورس را هم افزایش داده، بدون در نظر گرفتن ناملازمات موجود و تجربیات تلخ قبلی، سرمایه‌های خود را به سمت بازار مذکور گسیل کرده‌اند؛ گسلی که در صورت ثبات وضع موجود می‌تواند به صعود بیشتر نمادهای شاخص‌ساز و در نتیجه شاخص کل بورس منتهی شود. در پایان آبان ماه بازار سهام روزهای پرنوسانی را پشت‌سر گذاشت. همان‌طور که اکثر کارشناسان نیز پیش‌بینی می‌کردند شاخص کل بورس بعد از تجربه یک رشد سریع که در نتیجه ریزش شدید بازار و متعاقباً ارزندگی بیش از حد قیمت‌ها، رشد قیمت‌های جهانی، رشد قیمت دلار و انتشار بسته حمایتی سازمان بورس بود وارد یک هفته مهم با لزوم حفظ روند موجود شد؛ بازار سهام برای حفظ روند هفته گذشته یا دست‌کم اصلاح در سطوح مورد پیش‌بینی با توجه به ازبین‌رفتن مولفه‌های رشدی که در هفته اخیر شاهد آن بودیم، نیازمند حمایت حقوق‌ها و بازارگردانان است.

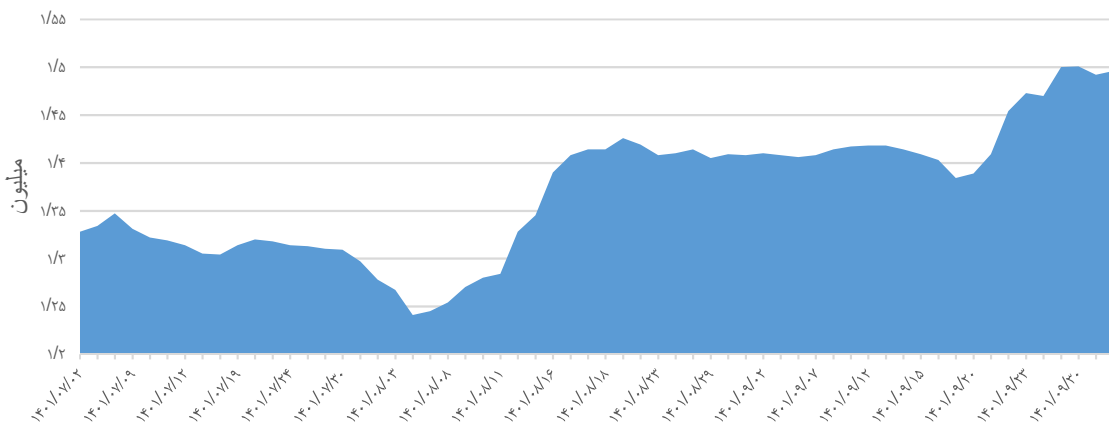
اوراق گام دستخوش تحولات دستوری

اوراق گام یکی از ابزارهای تامین مالی زنجیره تولید است که با وجود حجم ناچیز در حمایت از تولید اثرگذار است. حال بررسی‌ها حاکی از ترسیم سازوکار و روندی از سمت سازمان بورس برای این اوراق است که قاعدتاً بر نوسان نرخ بهره و تنزیل آن موثر خواهد بود. گرچه اعمال محدودیت بر نوسان قیمت‌ها با تعاریف سنتی از قیمت‌گذاری دستوری متفاوت است، اما در واقع مدیریت نرخ سود این اوراق روی دیگر سکه سیاست قیمت‌گذاری دستوری است. در شرایطی که نرخ تورم بسیار بالا بوده و نرخ بهره حقیقی در بازارهای پول و سرمایه نیز منفی است، طبیعتاً سرکوب نرخ تنزیل اوراق گام نه تنها کمکی به وضع موجود نکرده، بلکه عواقب زیادی در بر دارد. از کمترین مشکلات آن می‌توان به چالش شرکت‌ها برای تامین سرمایه در گردش یا تامین مالی در بلندمدت اشاره کرد که فشار مضاعفی بر نرخ سایر اوراق بدهی و ارکان مختلف انتشار آن وارد کرده و ریسک جدیدی برای شرکت‌های تامین سرمایه و رکن متعهد و بازارگردان خواهد بود. نوسان آزادانه نرخ دقیقاً نقطه مقابل قیمت‌گذاری دستوری است و اگر برای هر بازاری با محدودیت نوسان یا سخت‌گیری بر نوسان آزادانه نرخ مواجه باشیم، باید آزر هشدار قیمت‌گذاری دستوری را به صدا درآورد. این بار شاهد اظهارنظرهایی مبنی بر تدوین مقرراتی برای نوسان نرخ اوراق گام به‌عنوان جدیدترین اوراق بدهی در بازار سرمایه هستیم که ناخودآگاه هشدار قیمت‌گذاری دستوری را به ذهن متبادر می‌سازد. نکته مهم این است که بستر اصلی انتشار اوراق گام، صنایع هستند و نرخ سود آن در معامله واقعی بین خریدار و فروشنده تعیین و در بازار سرمایه تنها تنزیل خواهد شد. از همه مهم‌تر اینکه سهم اوراق گام تاکنون در حد چند هزارم درصد کل اوراق بهادار است و سخت‌گیری بر این اوراق به معنی عقیم‌شدن آن یا انتقال دادوستد آن از بازار سرمایه به بازار پول و تنزیل در سیستم بانکی است.

اوراق بدهی بدون کارایی لازم

تجربیات چند سال اخیر نشان می‌دهد که ابزار اوراق بدهی برای سیاستگذار، کارایی مورد نظر را نداشته است. پژوهشکده پولی و بانکی در گزارشی عوامل عدم توفیق اوراق بدهی را به تصویر کشیده است. بر این اساس، یکی از مهم‌ترین عوامل ناکارایی بازار بدهی، مشکل نقدشوندگی این ابزار بوده است. از نگاه پژوهشگران، «ریسک نقدشوندگی اوراق»، «نبود سازوکار قابل اطمینان برای تسویه حساب»، «عدم شفافیت و بی‌اطلاعی از میزان ریسک»، «نا اطمینانی حاصل از نوسانات نرخ ارز»، «نبود سازوکار قوی و قدرتمند تعیین نرخ بهره» و «نبود قانون دائمی در ارتباط با انتشار اوراق بدهی دولتی» نقدشوندگی اوراق را با انجماد روبه‌رو کرده است. این پژوهش، راهکارهای انجمادزایی از این ابزار سیاستی را ارائه کرده است و تاکید می‌کند نقدشوندگی بالای اوراق موجب می‌شود که بانک مرکزی به نرخ سود سیاستی خود نزدیک شود و با استفاده از این ابزار به تنظیم نرخ بهره و مهار تورم پردازد. علاوه بر این، نقدشوندگی بالای اوراق موجب عمیق‌تر شدن بازارهای مالی در کشور می‌شود.

شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران در پاییز ۱۴۰۱

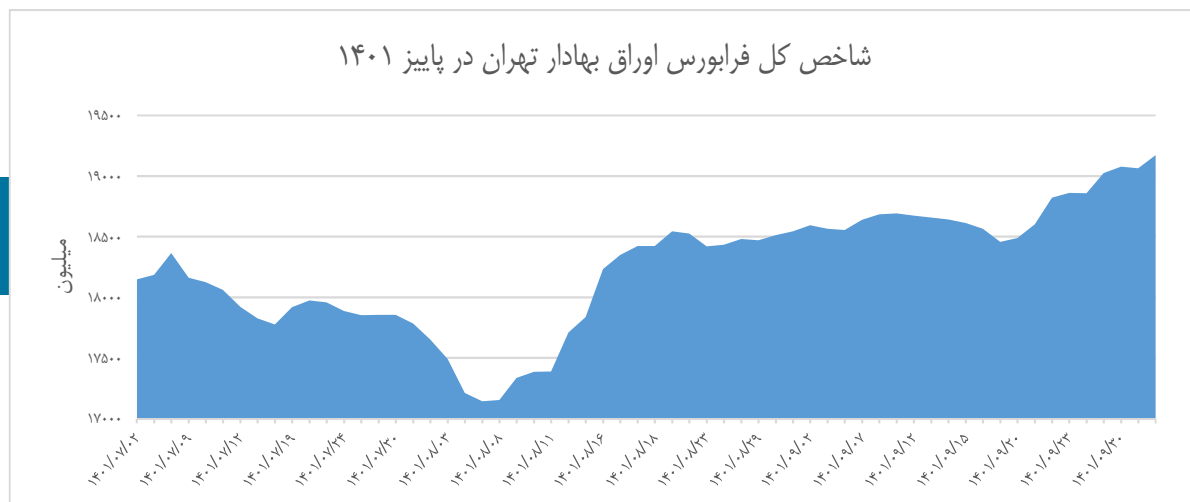
رشد محدود شاخص در آذرماه

از رونق را به نمایش نمی‌گذارد. با این حال بررسی‌های «دنیای اقتصاد» حکایت از این واقعیت دارد که در صورت افزایش ارزش معاملات خرد و جلب نظر سرمایه‌گذاران، بورس می‌تواند با استفاده از دو بال قیمت‌های جهانی و تداوم افزایش نرخ دلار نیمایی وارد مرحله دوم صعود خود شود. بررسی‌ها حکایت از این واقعیت دارد که بورس در شرایط کنونی با توجه به آسان‌تر شدن سیاست‌های پولی در کشورهایی نظیر آمریکا که موجی از خوش‌بینی به افزایش قیمت کامودیتی را برانگیخته است، می‌تواند در میان مدت شاهد افزایش قیمت‌ها باشد؛ مضاف بر اینکه فاصله ۲۴/۶ درصدی نرخ دلار نیمایی با بازار آزاد به خوش‌بینی‌ها در خصوص افزایش نرخ نیمایی و بسته شدن شکاف عمیق موجود میان قیمت رانتی و نرخ بازاری می‌افزاید. این روند بازار سهام در بیستمین روز از آذر نیز سمت و سویی مبهم داشت.

در این بازه افزایش قیمت‌ها آن هم پس از ریزش قابل توجه شاخص حکایت از بهبود جو روانی حاکم بر بورس تهران داشت، با این حال صعود قیمت در برخی از نمادهای بورسی آن هم بدون وجود خبری خاص، تلاش ریسک‌پذیرانه سرمایه‌گذاران برای گذر از سکون کنونی معاملات در بازار مذکور را نشان می‌دهد؛ تلاشی که در روزهای اخیر به واسطه صعود بازارهای موازی حتی در شرایط پرابهام فعلی بورس تهران قابل درک است.

معاملات نخستین روز از آذرماه سال جاری با رشد محدود شاخص کل بورس و ورود اندک پول حقیقی به میزان ۱۶ میلیارد تومان به پایان رسید. بررسی ناگر اصلی بازار حکایت از این واقعیت دارد که بورسی‌ها در صورت افزایش تقاضا در روزهای پیش رو ممکن است شاهد رشد شاخص به محدوده یک‌میلیون و ۴۲۷ هزار واحد باشند که هم مقاومتی دینامیک و هم استاتیک است. بررسی‌ها نشان می‌دهد در صورت گذر از این سطح، محدوده یک‌میلیون و ۴۷۰ هزار واحد احتمالاً قدم بعدی شاخص کل بورس خواهد بود. اگرچه احتمال نزول در این ناگر همچنان منتفی نیست. با وجود کاهش سرعت رشد قیمت‌سهام در هفته‌های پایانی آبان ماه و به‌کار بستن برخی تدابیر حمایتی از سوی سیاستگذار به‌نظر می‌رسد، نوسان‌های بازار سهام ادامه یابد. با قرار گرفتن ناگر اصلی بورس در ابرکانال ۱/۴ میلیون واحد بسیاری از کارشناسان اقتصادی پیش‌بینی می‌کردند خیز جدید افزایش قیمت‌ها تداوم یابد اما بررسی معاملات این بازار نشان می‌دهد از هفته سوم آبان ماه تغییراتی در میزان سرعت روند مثبت دادوستدهای بورسی ایجاد شده است.

در میانه هفته دوم از آذرماه شاخص کل بورس در یک وضعیت خنثی به سر می‌برد. این ناگر که در آبان ماه توانست صعودی قابل توجه را به ثبت برساند، در روزهای گذشته به سبب تردید سرمایه‌گذاران در بازار نشانه چندان

شاید تا قبل از سال ۱۳۹۹ که برای حضور مردم در بورس دعوت عمومی نشده بود و آن زمان که هنوز خبری از سهام عدالت نبود، بورس حیاط خلوتی برای فعالیت عده‌ای خاص در کنار حقوقی‌ها و بازارگردانان بود. البته که کل عمق آشنایی همان عده خاص هم نهایتاً به دو دهه قبل برمی‌گردد اما بورس مرداد سه سال گذشته فرازی به بلندی شاخص ۲/۱ میلیون واحدی و حضور حداکثری حقیقی‌ها را تجربه کرده بود.

فرازی که اگر مردم، مسوولان سازمان بورس، مدیران اقتصادی و فعالان بازار تجربه بیشتری در خصوص آن داشتند این روزها داستان بازار سرمایه را به داستان جذاب‌تری بدل می‌کرد، اما با این همه بورس بعد از تحمل یک ریزش اساسی نه‌تنها عمده سهامداران حقیقی جدیدالورود خود را از دست داد که حالا با اعتماد خدشه‌داری مواجه است که به این‌سادگی‌ها قابل‌ترمیم نیست.

البته که دولت نیز در این مدت با سیاست‌های مبهم و دستکاری در بازار سهام نشان داده تلاشی برای بازگرداندن این اعتماد ندارد. دست آخر در پایان آذر ماه مقایسه بازار سهام با دیگر بازارهای دارایی نشان می‌دهد که این بازار در مواقع پرش‌های ارزی بسیار دیرتر مسیر صعودی خود را آغاز می‌کند. این مساله را می‌توان هم در سال‌های ۹۱ و ۹۲ دید و هم سال ۹۷ که صعود این بازار با تاخیری چند ماهه از افزایش قیمت دلار در سال ۹۶ به وقوع پیوست. بررسی‌ها نشان می‌دهد مهم‌ترین عوامل وقوع تکراری این تاخیر که در سال جاری نیز به چشم می‌خورد، وجود تعداد زیادی از ریسک‌های سیاسی و قانونی است که در کنار پیچیدگی خود بازار مذکور منجر به تعویق یادشده می‌شود.

بازار سرمایه ایران به دلایل متعددی به نوسانات نرخ ارز وابسته است. ارزش جایگزینی شرکت‌ها و همچنین درآمد و در نتیجه سود بسیاری از شرکت‌های صادرات‌محور با تغییرات نرخ ارز تغییر می‌کند و بخش بزرگی از بازار سرمایه ایران متعلق به صنایعی است که از قیمت کالاهای اساسی (Commodities) متأثر می‌شوند. از این‌رو هر تغییری در ارزش پول ملی، متغیرهای اسمی موثر بر بازار سرمایه را تغییر می‌دهد. طی سال‌های گذشته هم افزایش نرخ ارز همواره یکی از مهم‌ترین محرک‌های جهش صعودی بازار بوده است. حتی بسیاری از کارشناسان معتقدند که محرک اصلی آغاز صعود بزرگ بازار سرمایه در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ نرخ تورم و جهش قیمت ارز (کاهش ارزش پول ملی) بوده است. کارشناسان همچنین سقوط تاریخی بازار را هم به این موضوع منوط می‌کنند که با شکست دونالد ترامپ، پیش‌بینی‌های افزایش نرخ ارز که در صورت پیروزی او به وقوع می‌پیوست، اشتباه از آب درآمد و یکی از متغیرهای سقوط بازار است. با این توضیحات روشن است که ذهن سرمایه‌گذاران بازار سرمایه، وزن بسیار زیادی به نوسانات نرخ ارز می‌دهد. از طرفی هم بسیاری از بازیگران بازار سرمایه می‌دانند که قیمت سهام در این بازار می‌تواند ضربه‌گیر آسیب‌های ناشی از افزایش نرخ ارز باشد.

اقتصاد خردکلان از دریچه ایران تورم در مقیاس جهانی

و ساختار حاکمیت شرکتی در بانک‌های مرکزی را عنوان نمود. در مدل اول فرضی، رئیس کل بانک مرکزی حاکم بلامنازع در داخل بانک است. همه انتصاب‌ها توسط وی صورت می‌گیرد. رعایت نظام شایستگی صرفاً به صلاحدید وی است. هیچ رکن و واحد داخلی در بانک مرکزی برای حسابرسی و حساب‌کشی از وی وجود ندارد. رکن بالادستی رئیس کل (هیات‌مدیره یا هیات عالی یا هیات نظارتی یا هر عنوان دیگری) نیز از ابزار و ساختار لازم برای حساب‌کشی و نظارت بر رئیس کل و هیات عامل وی برخوردار نیست. رکن بالادستی رئیس کل از تخصص و تجربه لازم برای هدایت و نظارت در امور بانکداری مرکزی بی‌بهره است؛ ضمن اینکه به‌دلیل تعارض منافع، امکان انجام صحیح این وظایف را نیز ندارد. واحدهای «حسابرسی داخلی»، «مدیریت ریسک»، «مدیریت تطبیق» و کمیته‌های تخصصی آن به‌علاوه «کمیته انتصابات و جبران خدمات» که باید ابزار هیات‌مدیره بانک مرکزی برای نظارت بر

افزایش نرخ بهره در بسیاری از اقتصادهای بزرگ جهان موجب شده شاهد اعلام جنگی تمام‌عیار از سوی سیاستگذاران پولی به تورم باشیم. بر این اساس درحالی‌که بانک مرکزی انگلستان نرخ بهره را برای دومین بار در مدت اخیر نیم واحد درصد افزایش داد، جرمی پاول، رئیس فدرال رزرو، در سخنانی به‌صراحت گفت کمربندهایتان را سفت ببندید، چرا که رکود و بیکاری در راه است. بر این اساس نرخ بهره در آمریکا به ۳/۲۵ درصد رسید. از سوی دیگر در مقیاسی وسیع تر ۹۰ بانک مرکزی در سال ۲۰۲۲ نرخ بهره سیاستی را بالا بردند. و رئیس کل فدرال رزرو خطاب به فعالان اقتصادی خاطرنشان کرد که کمربندهای خود را ببندید چون رکود عمیق و بیکاری بیشتری در راه است. حال این پرسش مطرح می‌شود که بانک‌های مرکزی چگونه اداره می‌شوند و ساختار حاکمیت شرکتی (Corporate Governance) آنها به چه ترتیبی طراحی شده است؟ می‌توان به اختصار، رئوس دو مدل حکمرانی

مطابق بررسی یک پژوهش در نشریه روند بانک مرکزی، کشورهایی که قواعد مالی و چارچوب هدف‌گذاری تورمی را همزمان اتخاذ کرده‌اند، در مقایسه با کشورهایی که این قواعد را به تنهایی به‌کار گرفته‌اند، از یکسو ثبات قیمتی بیشتری داشته و از سوی دیگر، نسبت پایین بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی را داشته‌اند. این پژوهش نشان می‌دهد دولت و بانک مرکزی در راستای خروج از رکود اقتصادی و کاهش نرخ تورم، پیاده‌سازی قواعد مالی و هدف‌گذاری تورمی را باید به‌طور همزمان و هماهنگ با یکدیگر در برنامه‌های عملیاتی سیاست‌گذاری مالی و پولی اجرا کنند. براساس این پژوهش، سیاستگذار پولی می‌تواند در یک برنامه پنج‌ساله هدف‌گذاری منعطف تورم را در سه مرحله «هدف‌گذاری منعطف تورم»، «هدف‌گذاری دوگانه» و «هدف‌گذاری تورم سبک» عملیاتی کند. پیاده‌سازی همزمان قواعد مالی و هدف‌گذاری تورمی به سیاستگذار پولی این امکان را می‌دهد که با کاهش درجه سلطه مالی دولت یا حتی از بین بردن آن، بتواند اقدامات لازم را برای عملیاتی کردن چارچوب هدف‌گذاری تورمی انجام دهد.

بانک مرکزی و عملکرد رئیس کل و هیات عامل آن باشند یا وجود ندارند یا اگر هستند، صرفاً از باب ظاهرآرایی کردن (Window Dressing) است و فاقد کارکرد واقعی هستند. در مدل دوم رئیس کل عضوی از هیات‌مدیره متخصص و مستقلی است که همه اعضای آن را اقتصاددانانی برجسته یا بانکداران مرکزی حرفه‌ای تشکیل داده‌اند. همه اعضای هیات‌مدیره بانک مرکزی به‌صورت تمام وقت در بانک مرکزی مشغول به‌کار هستند و اکثریت این اعضای هیات‌مدیره فاقد سمت اجرایی در بانک مرکزی هستند. اعضای غیر اجرایی از طریق کمیته سیاست پولی یا کمیته حسابرسی، هم قدرت اصلی در سیاست‌گذاری پولی را بر عهده دارند و هم از طریق کمیته حسابرسی، کمیته انتصابات و سایر کمیته‌های حاکمیت شرکتی (ریسک و تطبیق) بر انجام وظایف رئیس کل و اعضای اجرایی هیات‌مدیره (و هیات عامل) نظارت می‌کنند. اگر در مدل اول حکمرانی، رئیس کل می‌توانست هر شخصی را به‌عنوان معاون بانک مرکزی منصوب کند، در این مدل، رئیس کل برای انتخاب و تغییر مدیران ارشد بانک مرکزی باید مسیر سراسر پاسخگویی به هیات‌مدیره را طی کند.

نوبل امسال به یک اقتصاد دان رسید

نوبل اقتصاد امسال به تلاش‌های علمی در زمینه بحران‌های مالی و بانکی اهدا شد. بن برنانکی، داگلاس دایموند و فیلیپ دیبویگ استادان بی‌بدیل روایتگر بحران‌های مالی هستند که جهان یکی از مهم‌ترین آنها را در دهه اول هزاره سوم از سر گذراند. بن برنانکی، تاریخدان بحران‌های اقتصادی است و از تقدیر جهانیان، او در هنگامه بحران مالی ۲۰۰۸، سکاندار فدرال رزرو بود. علت اعطای نوبل به این اقتصاددانان پژوهش‌های این افراد روی بانک‌ها و بحران‌های مالی بوده است. بر این اساس آکادمی سلطنتی علوم اعلام کرده است نتایج تحقیقات این افراد نحوه برخورد جامعه با بحران‌های مالی را بهبود بخشیده است و نشان می‌دهد چرا در زمان بحران جلوگیری از ورشکستگی بانک‌ها امری ضروری به شمار می‌رود. در حالی که برنانکی به خاطر مطالعات درخشانش درباره رکود مالی سال ۱۹۳۰ و نشان دادن اهمیت کلیدی عملکرد نظام بانکی در تعمیق و طولانی شدن رکود به دریافت این جایزه نایل آمده است، دایموند و دیبویگ با ارائه نظریه‌ای درباره حل بهینه تضاد میان سپرده‌گذاران و دریافت‌کنندگان از سوی بانک‌ها توانسته‌اند نوبل اقتصاد امسال را از آن خود کنند. در واقع بر اساس مدل این دو اقتصاددان، سپرده‌گذاران در یک بازی قرار دارند که وقتی فرض کنند دیگران تنها بنا به نیازشان، از سپرده خود برداشت می‌کنند، مشکلی وجود ندارد؛ اما اگر بخش قابل توجهی از آنان انتظار داشته باشند دیگران سریعاً حساب‌های خود را خواهند بست، هجوم بانکی رخ می‌دهد. به زبان علمی، دو تعادل نش برای این بازی وجود دارد که اولی بهینه است. راه‌حل اما چیست که تعادل دوم رخ ندهد؟ بیمه سپرده‌ها و البته اعتبار بانک مرکزی که نشان دهد در زمان مقتضی، نقش آخرین سرپناه را برای سیستم بانکی ایفا خواهد کرد. این موارد باعث خواهد شد تا سپرده‌گذاران از گزینه هجوم دست بردارند. برنانکی در مقاله‌ای که در سال ۱۹۸۳ منتشر کرد، نظریه غیرپولی‌اش در مورد علل تعمیق بحران را چنین توضیح داد: اختلال ایجاد شده در سال‌های ۱۹۳۰ تا ۱۹۳۳ سبب کاهش کارآمدی تخصیص اعتبار شد و هزینه اعتبار گرفتن را افزایش داد. در این فرآیند بسیاری از بانک‌ها دچار ورشکستگی شدند. در نتیجه اعتبارات در دسترس تولیدکنندگان کاهش یافت و باعث کاهش تقاضای کل شد. او نشان داد که عمق بحران و درازی طول بحران را می‌توان با این نظریه توضیح داد. او این نظر را نه به عنوان رقیب و جانشین نظریه پولی فریدمن، بلکه مکمل آن خواند. در همان سال، داگلاس دایموند و دوست دوران تحصیلات او فیلیپ دیب-ویگ که از دوران دانشجویی به دنبال مطالعه بحران‌های اقتصادی بودند، مقاله‌ای منتشر کردند که در آن از دید نظری به علل ورشکستگی بانک‌ها می‌پرداخت. این دو نشان دادند

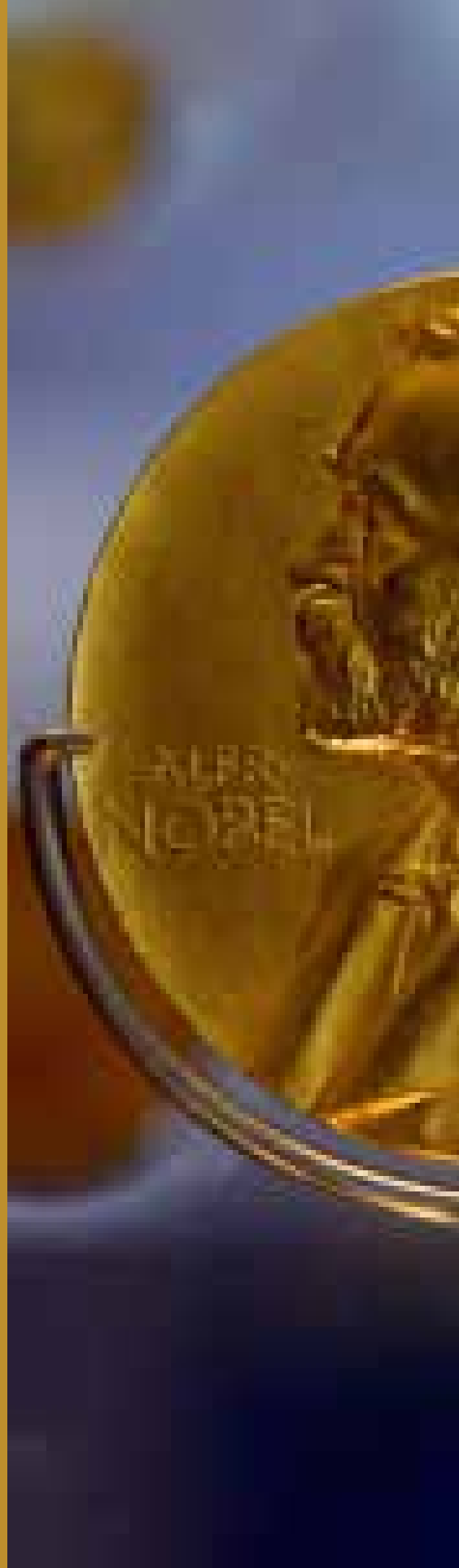

که به دلیل اطلاعات نامتقارن، مردم همچنان با بانک‌هایی که ممکن است در آینده دچار ورشکستگی شوند کار می‌کنند و اثبات کردند که ورشکستگی بانک‌ها یکی از چندین تعادل ممکن برای سیستم بانکی است. آنها همچنین نشان دادند که بیمه سپرده‌ها در ابعاد بسیار بزرگ می‌تواند منجر به رفتاری شود که در آن احتمال ورشکستگی بانک‌ها کم است.

دانش ایجاد شده توسط این سه نفر و افرادی که کارهای آنها را دنبال کردند، سبب تعمیق آگاهی اقتصاددانان از ریشه‌های بحران شد. به گفته داگلاس دایموند، اقتصاد آمریکا این شانس بزرگ را داشت که در آستانه رکود سال ۲۰۰۸ بن برنانکی در راس سیاستگذاری پولی آمریکا قرار داشت. برنانکی که قبلاً در یک سخنرانی از فریدمن به دلیل آگاهی دادن در مورد نقش پول در پیشگیری از بحران از او تشکر کرده بود و قول داده بود که اشتباه دوره بحران در عرصه پولی دوباره تکرار نخواهد شد، به محض ظهور نشانه‌های بحران ۲۰۰۸ به سرعت نرخ بهره را کاهش داد و در کمتر از یک سال آن را از بالای ۵ درصد به صفر رساند. وقتی که حس کرد هنوز مقدار پول در بازار برای اعتباردهی به اندازه کافی نیست، دست به چاپ پول زد و با آن، اوراق بانک‌ها و اوراق دولتی را خریداری کرد. با این کار او عملاً نشان داد که نقش پول در مقابله با بحران را کاملاً قبول دارد و علاوه بر آن اثبات کرد که قدرت اعتباردهی بانک‌ها و موسسات خلق اعتبار مانند حجم پول در مقابله با بحران نقش اساسی بازی می‌کند.

رشد اقتصادی در ایران از رویا تا واقعیت

نرخ رشد اقتصادی با نرخ سال قبل سنجیده می‌شود، و قابل اتکا برای تحلی و ارزیابی نیست. از این رو نرخ رشد بالا مطلوبیتی ندارد و اگر پایین باشد، الزاماً خبر بدی به حساب نمی‌آید. بر این اساس برای فهم نرخ رشد باید یک بازه زمانی را در نظر بگیریم. بررسی‌ها نشان می‌دهد نرخ رشد اقتصادی سال ۱۴۰۰ به میزان بسیار زیادی متأثر از نرخ رشد پایین دو سال قبل از آن بوده است. وقتی به هر دلیلی نرخ رشد اقتصادی کشور برای چند سال منفی می‌شود، نرخ رشد مثبت پس از آن را باید تعدیل نرخ‌های رشد منفی تلقی کرد تا اینکه آن را ناشی از تقویت بنیان‌های تولید در نظر گرفت یا آن را به‌عنوان کارنامه مثبت اقتصادی قلمداد کرد. در سال‌های بعد از نرخ منفی رشد، ظرفیت‌های خالی به‌کار گرفته می‌شود و در نتیجه نرخ رشد خود به خود بالا می‌رود. واقعیت آن است که بنیان‌های اقتصادی در چند سال اخیر نه تنها در حال تقویت نبوده، بلکه به مرور زمان تضعیف هم شده است. بنابراین انتظار می‌رود که نرخ‌های رشد سال‌های آتی کم و کمتر شود. اما این بنیان‌ها را می‌توان در این عوامل خلاصه کرد: کیفیت حکمرانی، انباشت سرمایه اجتماعی، بهره‌وری و بهبود فضای کسب‌وکار کشور. این عوامل اگر رو به تخریب نباشند، می‌توانند سال بعد از دوره نرخ منفی، رشد را مثبت کنند. با این وجود اثری از تغییر محسوس مثبت در این عوامل نداریم. اما همه این عوامل در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ غایب بوده‌اند. بنابراین انتظار نرخ رشد اقتصادی کمتر، واقع‌بینانه است. گذشته از اینها سرمایه اجتماعی، فضای کسب‌وکار کشور و کیفیت حکمرانی هم در حال بهبود نبوده‌اند.

نسخه درمان اقتصاد ایران چیست؟

یکی از مباحث کلیدی که پس از وقوع بحران مالی سال ۲۰۰۸ مورد توجه قرار گرفت، چگونگی ترکیب دارایی‌ها در یک اقتصاد برای جلوگیری از بحران مالی است. نشریه روند بانک مرکزی در یک مطالعه پژوهشی ضمن بررسی این موضوع در ایران، نسخه درمان «اقتصاد ناامن» را معرفی کرده است. بر اساس یافته‌های این مطالعه، فقدان دارایی امن در اقتصاد می‌تواند به بی‌ثباتی نظام مالی منتهی شود.

این مطالعه تصریح می‌کند که دارایی امن، بهره‌گیری از اوراق دولتی از سوی سیاستگذار خواهد بود. بر این اساس درحالی‌که جایگزین شدن تسهیلات مسکن به جای این اوراق در ترازنامه بانک‌ها باعث شد تا بحران ۲۰۰۸ به وجود بیاید، نبود این دارایی در اقتصاد ایران متقاضیان را به سوی سپرده‌های بانکی سوق داده است. مطابق این پژوهش، شبکه بانکی درحالی‌که به مشتریان خود سود قطعی می‌پردازد، از داشتن دارایی امن با بازدهی قطعی محروم است. این مساله باعث می‌شود شبکه بانکی به دارایی‌های ریسکی و ناامن روی بیاورد و ثبات نظام مالی کشور به خطر بیفتد.

تعدیل تصویر تجارت در ۲۰۲۳ از نگاه سازمان تجارت جهانی

سازمان تجارت جهانی در تازه‌ترین گزارش منتشرشده تخمین زده است تجارت جهانی در نیمه دوم ۲۰۲۲ شتاب خود را از دست بدهد و رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۳ با کاهش مواجه شود. کاهش رشد اقتصادی را گزارش جدید آنگتاد بررسی کرده است که تایید وقوع کاهش رشد اقتصادی در مرز رکود جهانی است. طبق پیش‌بینی اقتصاددانان سازمان تجارت جهانی گفته می‌شود، حجم تجارت جهانی کالا در ۲۰۲۲ به میزان ۳/۵ درصد رشد خواهد داشت که اندکی بالاتر از پیش‌بینی ۳ درصدی در آوریل گذشته است. پیش‌بینی‌ها از ۲۰۲۳، حکایت از افزایش یک درصدی تجارت دارد که به شدت کمتر از برآورد ۳/۴ درصدی قبلی است. در اروپا، هزینه بالای انرژی ناشی از تنش میان روسیه و اوکراین، مصرف خانوار را کاهش داده و هزینه‌های تولید را افزایش خواهد داد و پیش‌بینی می‌شود سیاست‌های پولی انقباضی در آمریکا، بخش‌های متأثر از نرخ بهره مانند مسکن، خودرو و سرمایه‌گذاری را دچار مشکل کند. چین نیز همچنان درگیر شیوع کووید-۱۹ و اختلالات تولید همراه با تقاضای ضعیف خارجی خواهد ماند. افزایش هزینه واردات سوخت، غذا و کود نیز می‌تواند منجر به ناامنی غذایی و بحران بدهی در کشورهای در حال توسعه شود.

اقتصاد ایران یک اقتصاد بانک‌محور است و عمده تامین مالی‌های انجام‌شده در آن به نظام بانکی باز می‌گردد. از این رو عمده تصمیمات سرمایه‌گذاری و مصرفی خانوارها و بنگاه‌ها تحت تاثیر ثبات نظام بانکی صورت می‌گیرد. بررسی‌ها حاکی از آن است که نظام بانکی کشور شرایط شکننده‌ای دارد. در ایران نهادهای مالی با تنوع بخشیدن به سبد دارایی‌های خود، دارایی‌های پریسک، یعنی وام‌های اعطاشده را به دارایی‌های امن‌تر، یعنی سپرده برای بنگاه‌ها و خانوارها تبدیل می‌کنند. در یک شرایط نرمال، انتخاب سبد بهینه موجب می‌شود نهاد مالی بتواند بدون چالش خاصی به فعالیت خود ادامه دهد. اما در هر شرایطی بدهی نهادهای مالی امن به حساب نمی‌آید، چرا که ممکن است با هجوم صاحبان سپرده و در نبود دارایی امن در سمت راست ترازنامه بانک‌ها، نهادهای مالی با مشکل نقدینگی مواجه شوند.

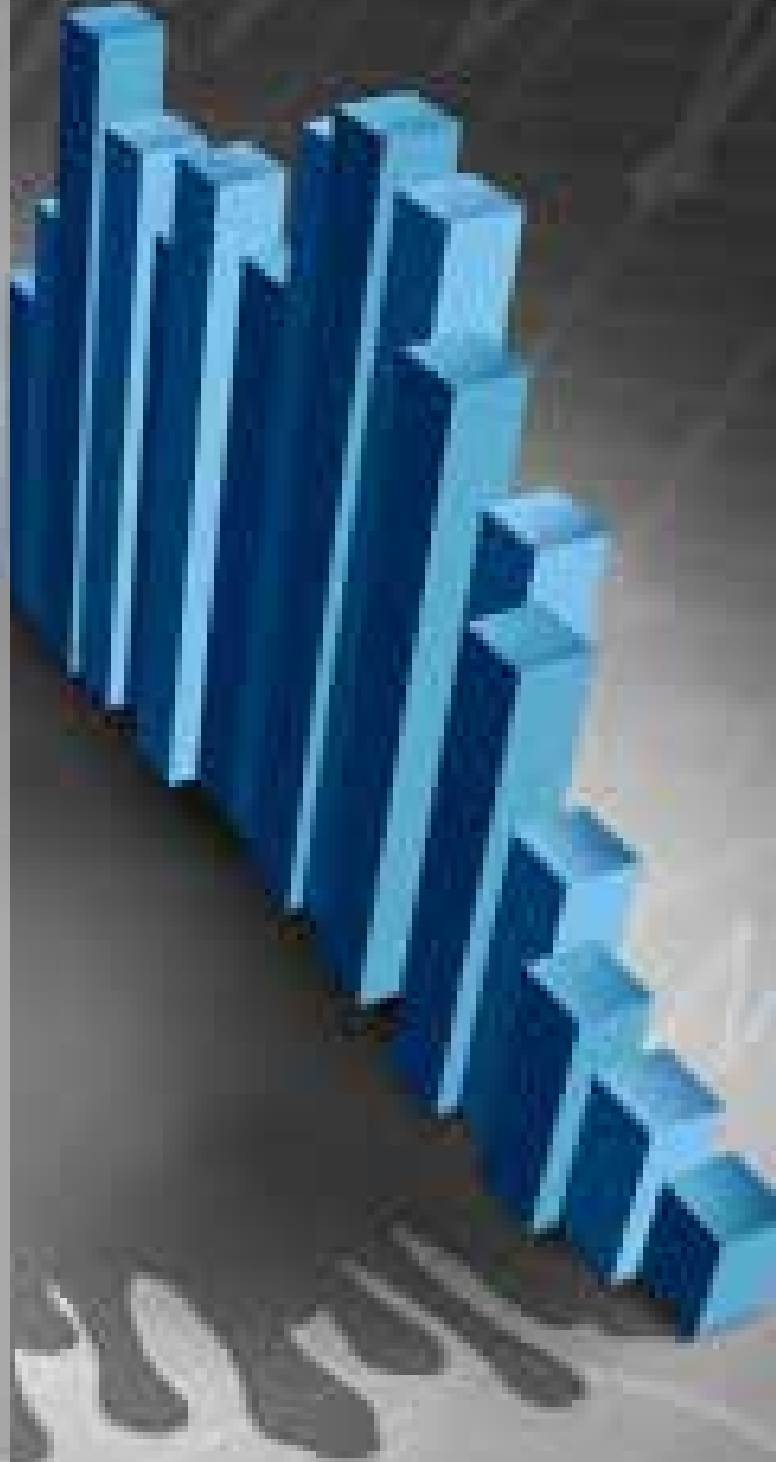
در سطح ۴۰ درصد پیش‌بینی کرده است. پیش‌بینی جدید سازمان تجارت جهانی برآورد می‌شود که تولید ناخالص داخلی جهان به میزان ۲/۸ درصد در ۲۰۲۲ و ۲/۳ درصد در ۲۰۲۳ رشد داشته باشد. براساس این پیش‌بینی میزان رشد موردانتظار ۲۰۲۳ طی بازنگری یک‌درصد کمتر از آنچه قبلاً پیش‌بینی شده بود، اعلام شده است. این موارد را گزارش آنکتاد تایید می‌کند و بر اساس همین عوامل به بررسی رشد اقتصادی کشورها می‌پردازد. در گزارش آنکتاد نیز عمده دلایل وقوع رکود و کاهش رشد اقتصادی سیاست‌های پولی و تورم در بخش انرژی و غذا تشخیص داده شده است. بر این اساس و پس از بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول نیز گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهانی خود را به‌روز کرد. این گزارش معتقد است که اقتصاد جهان با سه چالش جنگ روسیه و اوکراین، بحران افزایش قیمت‌های مصرف‌کننده و کاهش رشد اقتصادی چین روبه‌رو خواهد بود. در کنار این موضوع، صندوق بین‌المللی پول رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۲۲ را ۳ درصد تخمین زده است که این رقم در سال آینده به ۲ درصد کاهش خواهد یافت. از سوی دیگر، این گزارش تورم ایران در سال جاری و آینده میلادی را در سطح ۴۰ درصد پیش‌بینی کرده است.

طبقه پیش‌بینی جدید سازمان تجارت جهانی برآورد می‌شود که تولید ناخالص داخلی جهان به میزان ۲/۸ درصد در ۲۰۲۲ و ۲/۳ درصد در ۲۰۲۳ رشد داشته باشد. براساس این پیش‌بینی میزان رشد موردانتظار ۲۰۲۳ طی بازنگری یک‌درصد کمتر از آنچه قبلاً پیش‌بینی شده بود، اعلام شده است. این موارد را گزارش آنکتاد تایید می‌کند و بر اساس همین عوامل به بررسی رشد اقتصادی کشورها می‌پردازد. در گزارش آنکتاد نیز عمده دلایل وقوع رکود و کاهش رشد اقتصادی سیاست‌های پولی و تورم در بخش انرژی و غذا تشخیص داده شده است. بر این اساس و پس از بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول نیز گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهانی خود را به‌روز کرد. این گزارش معتقد است که اقتصاد جهان با سه چالش جنگ روسیه و اوکراین، بحران افزایش قیمت‌های مصرف‌کننده و کاهش رشد اقتصادی چین روبه‌رو خواهد بود. در کنار این موضوع، صندوق بین‌المللی پول رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۲۲ را ۳ درصد تخمین زده است که این رقم در سال آینده به ۲ درصد کاهش خواهد یافت. از سوی دیگر، این گزارش تورم ایران در سال جاری و آینده میلادی را

کرونا متهم اصلی تورم در جهان

به‌رغم تلاش‌های بانک‌های مرکزی اقتصادهای پیشرفته جهان، به نظر می‌رسد تورم اقتصادهای غربی قصد کاهش ندارد. بر این اساس به نظر می‌رسد تداوم تورم اخیر کشورهای غربی سه عامل کلیدی دارد. شوک‌های اقتصادی و غیر اقتصادی، رشد دستمزدها و رشد انتظارات تورمی اصلی‌ترین عوامل باقی ماندن تورم است. سیاست‌های انبساطی به دنبال رکود ناشی از پاندمی کرونا، تنگنای زنجیره‌های تامین و جنگ اوکراین از جمله شوک‌های کلیدی به اقتصاد جهان است. تحلیل دیگری، از اختلال در مهار تورم حکایت دارد. در حالی که بیش از یک سال از بازگشت تورم‌های بالا به اقتصادهای غربی می‌گذرد، شواهد حاکی از این است که تب تورمی چندان تمایلی به فروکش کردن ندارد. برخی این مساله را به رفتار غیرتهاجمی بانک‌های مرکزی نسبت می‌دهند؛ اما با توجه به رفتارهای تهاجمی اخیر در سطح جهان این اشاره نمی‌تواند پاسخ قانع‌کننده‌ای به ثبات سرعت رشد شاخص قیمت‌ها بدهد. این تقلای ادامه‌دار تورم را می‌توان شگفت‌انگیزتر از بازگشت تورم به اقتصادهای پیشرفته جهان دانست. اکونومیست در گزارشی این موضوع را مورد موشکافی قرار داده است. این نشریه معتبر اقتصادی در گزارش خود به گزارش جدید صندوق بین‌المللی پول مراجعه کرده است و بر اساس آن سه عامل مهم تداوم تورم در غرب را معرفی می‌کند و مورد بررسی قرار می‌دهد. بر این اساس، شوک‌های اقتصادی و غیراقتصادی، رشد دستمزدها و در نهایت رشد انتظارات تورمی سه عامل اصلی پایدار شدن تورم در ماه‌های اخیر به شمار می‌روند.

بحران کرونا را می‌توان یکی از تاثیرگذارترین وقایع دوران معاصر دانست که اثرات بلندمدت آن روندهای جهانی را دستخوش تحولات عمیقی کرد. سیاست‌های بی‌سابقه اقتصادی و اجتماعی موجب شد پدیده‌های تازه‌ای در سرتاسر جهان رخ دهد و مسائل جدیدی به وجود بیاید. اقتصاد از این موضوع مصون نماند. قرنطینه گسترده، رکود عمیق، بیکاری سرسام‌آور و دخالت بی‌سابقه بانک‌های مرکزی در ارائه کمک‌های مالی از جمله اتفاقات بدیعی بودند که وحشت ناشی از شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد جهان تحمیل کرد. با این حال و با گذشت نزدیک به دو سال از آغاز واکسیناسیون عمومی در برابر کرونا و بازگشایی اقتصاد جهان، همچنان اثرات این اتفاق دست از سر مردم جهان برنمی‌دارد. یکی از مهم‌ترین آثار مخرب به‌جامانده از سیاست‌های کرونایی دولت‌های جهان تورم است.

درس‌هایی از برنامه ششم برای برنامه هفتم

در آستانه تدوین جزئیات و اجرای برنامه پنج‌ساله هفتم قرار داریم که سیاست‌های کلی آن چندی قبل از سوی مقام معظم رهبری به سران قوا ابلاغ شد. نگاهی به دستاوردهای برنامه ششم توسعه در حوزه اقتصاد نشان می‌دهد که متأسفانه در عمل، این برنامه توفیق چندانی نداشته، از همین رو ضروری است که از اشتباهات گذشته برای رسیدن به موفقیت در برنامه آینده درس گرفت. بهتر است برای رسیدن به تصویری جامع از برنامه ششم توسعه و مقایسه دستاوردها با هدف‌گذاری‌ها در ابتدا عملکرد برنامه در چند شاخص مهم اقتصادی مورد بررسی قرار گیرد:

۱. تولید ناخالص داخلی: پیش‌بینی برنامه پنج‌ساله ششم توسعه سالانه رشد متوسط ۸ درصدی بود یعنی در مجموع باید معادل ۴۶/۹ درصد رشد حاصل می‌شد؛ اما رشدی معادل ۳/۴۴ درصد رقم خورد.
 ۲. میانگین رشد سالانه تورم: بر اساس آمار قیمت‌ها در طول پنج‌سال اجرای برنامه معادل ۴/۷۶ برابر شده است؛ به عبارت هر سال قیمت‌ها ۱۰۰ درصد افزایش یافته که بیانگر وضعیت ناهنجار عدم ثبات اقتصادی در کشور است.
 ۳. وضعیت تشکیل سرمایه ثابت ناخالص: در برنامه ششم، موجودی سرمایه باید سالانه ۲۱/۴ درصد رشد پیدا می‌کرد؛ اما در عمل در طول برنامه ششم ۲۸/۸ درصد یعنی سالانه ۵/۷۶ درصد کاهش یافته است.
 ۴. رشد بهره‌وری: مقرر بود رشد سالانه بهره‌وری معادل ۲/۸ درصد باشد؛ اما متأسفانه رشد این بخش برابر صفر بوده که نشان می‌دهد در اقتصاد ایران بسیاری از ساختارها و سیاست‌های موجود، مشوق بهره‌وری نبوده یا حداقل سازگار با بهره‌وری نیستند.
- سیاست‌های کلی برنامه هفتم شامل هدف‌های کلی و اولویت‌های اصلی ابلاغ شده است. این هدف‌ها و سیاست‌ها همانند هدف‌ها و سیاست‌هایی که در سال‌های گذشته برای چشم‌انداز ۲۰ ساله در سال ۱۴۰۴ و برنامه‌های توسعه قبلی ابلاغ شده بود تصویر مشعشعی از آینده را ترسیم و طلب می‌کند. هدف‌های بلند و جهش‌گونه نسبت به گذشته نظیر رشد اقتصادی متوسط ۸ درصد در سال، ایجاد ثبات در سطح قیمت‌ها و نرخ ارز، تکریمی کردن تورم طی پنج سال، اجتناب از کسری بودجه، تعیین تکلیف طرح‌های عمرانی نیمه‌تمام با واگذاری آنها، افزایش ضریب بازیافت در میادین (نفتی) مستقل، تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز، اجرای چند طرح عظیم اقتصادی ملی پیشران زیرساختی، ارتقای نظام سلامت و روزآمدسازی نظام آموزشی و پژوهشی کشور، از جمله هدف‌های بلند در ابلاغیه مذکور است.
- در برنامه‌های دوم، سوم، چهارم، پنجم، و ششم نیز همواره رشد اقتصادی ۸ درصد در سال و کاهش تورم از جمله هدف‌هایی بود که نه تنها تحقق نیافت، بلکه وضع معیشت عامه مردم بدتر، فقر و بیکاری و فاصله طبقاتی بیشتر، فساد و اعتیاد و مهاجرت نخبگان روزافزون‌تر، و امید به آینده به‌ویژه در بین جوانان کمتر شد. عدم تحقق هدف‌های گذشته عمدتاً به علت بی‌توجهی به الزامات تحقق آنها بود. در صورت ادامه این بی‌توجهی، صرف ابلاغ هدف‌های بلندپروازانه و دستور به تحقق آن هدف‌ها، آرزوی تحقق هدف‌ها برآورده نخواهد شد. با عدم تحقق هدف‌ها کارآمدی نظام بیش از پیش زیر سوال خواهد رفت و با عدم پیشرفت کشور، احتمالاً زمینه ایجاد ناآرامی‌ها فراهم خواهد شد. بنابراین لازم است همراه ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه هفتم، الزامات تحقق آنها نیز بیان و اجرا شود. در ادامه برخی از الزامات مهم برای تحقق هدف‌های برنامه از نظر این نگارنده به عنوان یک کارشناس علاقه‌مند به پیشرفت کشور ارائه می‌شود. امید است افراد متخصص و نخبه در اصلاح و تکمیل این الزامات اقدام کنند و دستگاه حکمرانی کشور نیز در ایجاد و تامین الزامات ضروری تحقق سیاست‌های کلی برنامه هفتم گام بردارند.

وضعیت پایه پولی و تورم در ایران

اما در ایران و بر اساس آمارها در پایان شهریورماه سال جاری، پایه پولی ۳۳ درصد رشد داشته است که حدود ۷/۵ واحد درصد از این رشد متعلق به بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی بوده است. پایه پولی سه جزء اصلی دارد و سهم بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی ۷/۵ واحد درصد از ۳۳ درصد بوده است و بنابر این دو عامل دیگر سهم پررنگ‌تری در رشد پایه پولی داشته‌اند. سرعت رشد سایر اجزای پایه پولی بیشتر از سهم بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی افزایش داشته و در نتیجه مجموعاً وضعیت بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی بدتر نشده است. هرچند که در حال حاضر وضعیت این جزء پایه پولی قابل دفاع نیست ولی بخشی از این افزایش بدهی به جهت این است که نیاز به نقدینگی و به عبارت دیگر نقدینگی خواهی فعالان اقتصادی از شبکه بانکی در شرایط تورمی کشور و همچنین در شرایطی که سیاست‌هایی مانند ارز ترجیحی اعمال شده، بالاست. در این شرایط

افراد برای فعالیت‌های اقتصادی خود نیازمند نقدینگی بالاتری هستند و بنابراین بانک‌ها هم به‌ناچار برای کمک نقدینگی بیشتری را در اختیار قرار می‌دهند. شاید به نوعی بتوان گفت استمرار سیاست‌های روزمره و اشتباه و اصرار بر آن، اقتصاد ایران را انعطاف‌ناپذیر و سخت کرده است. اقتصاد ایران نرم نیست، سیال نیست، همانند سنگ سخت شده است. به همین دلیل است که سیاست‌های اقتصادی، حتی اگر صحیح هم باشند، کم‌اثر هستند. مهم‌ترین اثر «سخت شدن» اقتصاد ایران، کوچک شدن آن است؛ چون اقتصاد برای رشد و بزرگ شدن نیاز دارد که سرمایه‌گذاری کند، نیروی انسانی جذب کند، شیوه‌های جدید تکنولوژی را بیازماید و به‌کار بگیرد. اینها در شرایطی که اقتصاد ایران سخت شده است، امکان ندارد. به همین دلیل است که رشد پایین در اقتصاد ایران بدیهی و قابل پیش‌بینی شده است. در واقع شاهد نوعی ایستایی در اقتصاد ایران هستیم. همزمان تورم به همین دلایل گفته‌شده رو به افزایش است. سال‌های طولانی است که تورم بالا در اقتصاد ایران جا خوش کرده است. ایستایی اقتصادی توأم با تورم بالا، بیماری مزمن اقتصاد ایران شده است. این بیماری اولین اثری که بر جای می‌گذارد فقر است. کاهش تولید و نداشتن رشد مستمر و در نتیجه کاهش حجم اشتغال یا افزایش محدود آن و همزمان افزایش تورم، آن هم نه برای بازه‌ای کوتاه‌مدت بلکه برای سال‌های متوالی، همانند خوره‌ای به جان سفره مردم افتاده است. افزایش سطح فقر نسبی و فقر مطلق نشان‌دهنده از نفس افتادن رشد اقتصادی و تحلیل رفتن سرمایه از یکسو و پایدار شدن تورم از سوی دیگر است. تا این شکاف درست نشود، اقتصاد ایران به جای اینکه کالا تولید کند، فقر تولید می‌کند. آمار و تخمین‌ها نشان می‌دهد سطح فقر نسبی به حدود ۱۸ میلیون تومان برای یک خانوار معمولی و سطح فقر مطلق به ۱۲ میلیون تومان در سال ۱۴۰۱ افزایش یافته که نشانگر این واقعیت تلخ است که هر روز عده‌ای زیر خط فقر نسبی و عده‌ای زیر خط فقر مطلق پرتاب می‌شوند. وقتی اقتصاد سخت و انعطاف‌ناپذیر می‌شود فقر در آن لانه می‌کند.

فقر با خودش فرهنگ فقر می‌آورد، با خودش سطح تحصیلات و آگاهی محدود و بسته‌ای می‌آورد، با خود آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی زیادی می‌آورد. فقر وقتی ساختار پیدا می‌کند، شروع به تخریب بنیان‌های توسعه‌ای جامعه می‌کند که شاید اقتصاد برای خلق آنها دهه‌ها هزینه کرده باشد.

فقر در روند حرکت جامعه اختلال ایجاد می‌کند. فقر خودش را بزرگ می‌کند. فقر، فقر می‌آفریند.

اگر این روند ادامه یابد، سرمایه اجتماعی تهدید می‌شود. در این شرایط سطح سرمایه اجتماعی لازم برای رشد اقتصادی فراهم نمی‌شود. پایین بودن سطح سرمایه‌گذاری در بیشتر کشورهای کمتر توسعه‌یافته مهم‌ترین دلیل اقتصادی پایین بودن رشد اقتصادی به حساب می‌آید. در یک دهه اخیر وضعیت نامناسب انباشت سرمایه کشور پتانسیل رشد اقتصادی را تحت تاثیر قرار داده است. به‌گونه‌ای که بیش از ۹۳ درصد سرمایه‌گذاری انجام‌شده از سال ۹۵ تا ۱۴۰۰ تنها به پوشش استهلاک موجودی سرمایه کشور اختصاص پیدا کرده و به تشکیل سرمایه جدید منتج نشده است.

با توجه به وضعیت سرمایه‌گذاری محقق‌شده در سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ (که در خوش‌بینانه‌ترین حالت استهلاک سرمایه را پوشش داده است) می‌توان گفت که موجودی سرمایه کشور در حوزه ماشین‌آلات و تجهیزات در یک دهه گذشته به‌طور قابل ملاحظه‌ای کاهش پیدا کرده است و به‌طور تقریبی موجودی ماشین‌آلات و تجهیزات که در خدمت بخش‌های تولیدی هستند، در سال ۱۴۰۱ حدود ۱۹ درصد کمتر از سال ۱۳۹۰ است. این کاهش قابل توجه سرمایه و ابزار بخش تولیدی به راحتی جبران نمی‌شود. اگر رشد سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات و تجهیزات برای دو سال به‌طور متوسط ۶۰ درصد یا برای سه سال به‌طور متوسط ۴۰ درصد باشد، تازه می‌توان به موجودی سرمایه ماشین‌آلات و تجهیزات سال ۱۳۹۰ رسید.

این کاهش سرمایه در بخش‌های تولیدی خط روند بلندمدت رشد اقتصادی ایران را به سطوح پایین منتقل کرده و توانایی بالقوه اقتصاد ایران را برای دستیابی به رشد بالا به شدت تحت تاثیر قرار داده است. در متون اقتصادی به چنین شرایطی تله فقر گفته می‌شود.

تفکیک سرمایه به دو نوع ساختمان و ماشین‌آلات و تجهیزات وضعیت نامناسب روند انباشت سرمایه را بهتر نمایان می‌کند. بر اساس آمار روند کاهش سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات و تجهیزات بسیار شدیدتر از سرمایه‌گذاری در ساختمان است. در حالی که انباشت سرمایه جدید در بخش ساختمان رشد مثبت نزدیک به صفر داشته، سرمایه در بخش ماشین‌آلات و تجهیزات نه تنها افزایش نداشته، بلکه به شدت کاهش داشته است. بر اساس آخرین آمار رسمی از تفکیک بخشی انباشت سرمایه، کل موجودی سرمایه در بخش مستغلات در سال ۹۸ حدود ۱۳ درصد بیشتر از سال ۹۰ است که رشد متوسط سالانه حدود ۱/۵ درصدی سرمایه در این بخش را نشان می‌دهد.

اما تغییرات سرمایه در بخش‌هایی که سهم ماشین‌آلات و تجهیزات در آنها غالب است، امیدوارکننده نبوده است. به‌گونه‌ای که کل موجودی سرمایه بخش‌های صنعت و معدن و نفت و گاز در سال ۱۳۹۸ حدود ۱۹ درصد کمتر از سال ۱۳۹۰ بوده است.

بر این اساس دلیل پایین بودن رشد اقتصادی، پایین بودن سرمایه‌گذاری ذکر می‌شود و اصلی‌ترین دلیل سرمایه‌گذاری پایین، کمبود پس‌انداز عنوان می‌شود که خود ریشه در پایین بودن رشد اقتصادی دارد. در ادبیات توسعه اقتصادی سرمایه‌گذاری خارجی را منجی کشورها از این تله فقر معرفی می‌کنند. تجربه کشورهای متعدد نیز نشان داده است که ورود سرمایه‌گذاری خارجی اصلی‌ترین راه دستیابی به رشد اقتصادی بالا و انتقال روند بلندمدت رشد اقتصادی به سمت بالا بوده است. در کشور ما نیز جذب سرمایه خارجی در حوزه نفت و گاز و همچنین صنعت و معدن یکی از الزامات برون‌رفت از تله رشد اقتصادی پایین است و عدم توجه به آن در برنامه توسعه، اهداف اقتصادی مطرح‌شده را به رویاپردازی تبدیل می‌کند. در این راستا توجه به الزامات اصلی جذب سرمایه خارجی یعنی کاهش نااطمینانی سیاسی و اقتصادی، پذیرش قواعدی مانند FATF و کاهش تحریم‌ها نقش اصلی دستیابی به اهداف اقتصادی است.

یکی از مهم‌ترین بازتوزیع درآمدها و ثروت که شعار عدالت دولت‌ها را هم زیر سوال می‌برد در زمان ظهور و بروز تورم پیش‌بینی نشده که در جامعه رخ می‌دهد، مربوط به اثر توزیعی آن نوع تورم بر توزیع درآمد و بین بدهکاران و بستانکاران جامعه است. بدهکاران از تورم نفع می‌برند؛ زیرا در زمان بازپرداخت بدهی خود به طلبکاران پولی را به آنها می‌پردازند که از نظر پولیت یعنی «قدرت خرید» ارزش کمتری پیدا کرده است. وقتی تورم پیش‌بینی نشدنی است افراد چه مصرف‌کننده، چه تولیدکننده و چه دولت رفتار مالی خود را بر پایه محافظت از تورم تنظیم می‌کنند و به اقداماتی مبدل می‌شود که «امنیت اقتصادی» آنها را در مقابل شری به‌نام تورم حفظ کند. برای مثال وام‌دهندگان نرخ بهره بیشتری می‌طلبند و سرمایه‌گذاران در پی دارایی‌هایی هستند که سپر پوشش ریسک کارآتری برای آنها در این کارزار فراهم می‌آورد.

تورم پیش‌بینی نشده (unanticipated) یا غیرانتظاری به وضعی گفته می‌شود که تورم محقق شده بالاتر از سطح تورم انتظاری که معمولاً برابر با تورم هدف بانک مرکزی است، رخ دهد. تورم پیش‌بینی نشده بر توزیع مجدد درآمدها و ثروت جامعه اثرگذاری معناداری دارد؛ چراکه برخی گروه‌ها درآمدهایشان وابسته به تورم انتظاری است و گروه‌هایی دیگر درآمدهایشان وابسته به تورم محقق شده است. ضمن آنکه توزیع مجدد ثروت وقتی رخ می‌دهد که قیمت برخی دارایی‌ها (مسکن، زمین، طلا و...) افزایشی سریع‌تر از سطح عمومی قیمت‌ها داشته باشد؛ درحالی‌که سایر دارایی‌ها افزایشی به مراتب کندتر از نرخ افزایش سطح عمومی قیمت‌های جامعه دارند.

لزوم بازنگری در نرخ‌های سود بانکی

متأسفانه در سال‌های گذشته از ابزار نرخ سود جهت اجرای موثر سیاست پولی استفاده لازم به عمل نیامده است. برای مثال، آخرین تصمیم در زمینه نرخ سود تسهیلات و سپرده‌ها در تیرماه ۱۳۹۵ توسط شورای پول و اعتبار اتخاذ شد که بر مبنای آن نرخ سود تسهیلات ۱۸ درصد و نرخ سود سپرده‌های مدت‌دار یک‌ساله ۱۵ درصد تعیین شد که با توجه به نرخ تورم سال ۱۳۹۵ (۹ درصد) نرخ سود واقعی تسهیلات و سپرده‌های یک‌ساله به ترتیب مثبت ۹ و ۶ درصد بود.

نرخ سود یکی از مهم‌ترین ابزارهای سیاست‌گذاری پولی در کشورهای مختلف از جمله ایران است و سیاست‌گذار پولی از طریق تعدیل نرخ سود بر رفتار مصرف‌کنندگان و سرمایه‌گذاران تاثیر گذاشته و منجر به تغییر در متغیرهای اقتصاد کلان از قبیل رشد اقتصادی و تورم می‌شود. مطابق ماده ۱۴ قانون پولی و بانکی کشور و ماده ۲۰ قانون عملیات بانکی بدون ربا، تعیین نرخ‌های سود ذیل وظایف و اختیارات بانک مرکزی تعریف شده که باید به تصویب شورای پول و اعتبار به عنوان رکن سیاست‌گذاری پولی این بانک برسد.

سیاستگذار در شرایط کنونی نرخ سود را در سطحی بالاتر از تورم جاری تعدیل کند؛ بلکه در گام نخست لازم است نرخ‌های سود در حدودی مانند ۴ الی ۵ واحد درصد بالاتر از ارقام فعلی تعدیل شود تا از شدت سرکوب مالی در اقتصاد کاسته شود و در مقابل، به جذابیت پول ملی افزوده شود. البته، در این مسیر لازم است به موازات تعدیل نرخ‌های سود، محصولات سپرده‌ای بانکها نیز مورد بازآرایی قرار گرفته؛ به‌صورتی که سپرده‌های ماندگار و بلندمدت در نظام پولی کشور تقویت شده و از سیالیت نقدینگی کاسته شود. در این زمینه با در نظر گرفتن افزایش در نرخ‌های سود تسهیلات، بردار نرخ‌های سود سپرده‌ها به نحوی تنظیم می‌شود که حاشیه سود منطقی برای نظام بانکی در قالب تفاوت نرخ‌های سود سپرده و تسهیلات در نظر گرفته شود. یکی از موارد مهمی که در این زمینه مدنظر قرار خواهد گرفت، اصلاح نرخ جریمه برداشت سپرده قبل از سررسید خواهد بود که این امر نیز به افزایش ماندگاری سپرده‌ها کمک شایانی خواهد کرد.

در خصوص لزوم و اهمیت اصلاح بردار نرخ‌های سود در شرایط کنونی باید توجه داشت کنترل التهابات بازارهای مالی و دارایی در شرایط حاضر که عمدتاً ناشی از عوامل انتظاری هستند، نیازمند مجموعه‌ای از اقدامات سازگار و هماهنگ در ابعاد مختلف بوده که اصلاح بردار نرخ‌های سود نیز یکی از آنها به شمار می‌آید.

جاری بیش از ۹۰ درصد از درآمد مالیاتی پیش‌بینی شده محقق خواهد شد. سازمان امور مالیاتی آمار درآمدهای مالیاتی ۸ ماهه سال ۱۴۰۱ را منتشر کرد. با توجه به داده‌های سازمان امور مالیاتی طی ۸ ماهه سال ۱۴۰۱، در مجموع ۳۱۰ هزار و ۹۶۹ میلیارد تومان درآمد مالیاتی بوده که وصول شده است.

از این رقم سهم مالیات‌های مستقیم ۱۹۴ هزار میلیارد تومان و سهم مالیات بر کالاها و خدمات ۱۱۷ هزار میلیارد تومان بوده است. این در حالی است که در بودجه، حدود ۵۳۲ هزار میلیارد تومان درآمد مالیاتی برای سال ۱۴۰۱ پیش‌بینی شده بود که اگر میانگین ۱۲ ماهه را در نظر بگیریم، ۳۵۴ هزار میلیارد تومان آن به ۸ ماه نخست سال تعلق دارد. با توجه به حدود ۳۱۱ هزار میلیارد تومان وصول درآمد مالیاتی، می‌توان گفت ۸۸ درصد از پیش‌بینی درآمدهای مالیاتی محقق شده است.

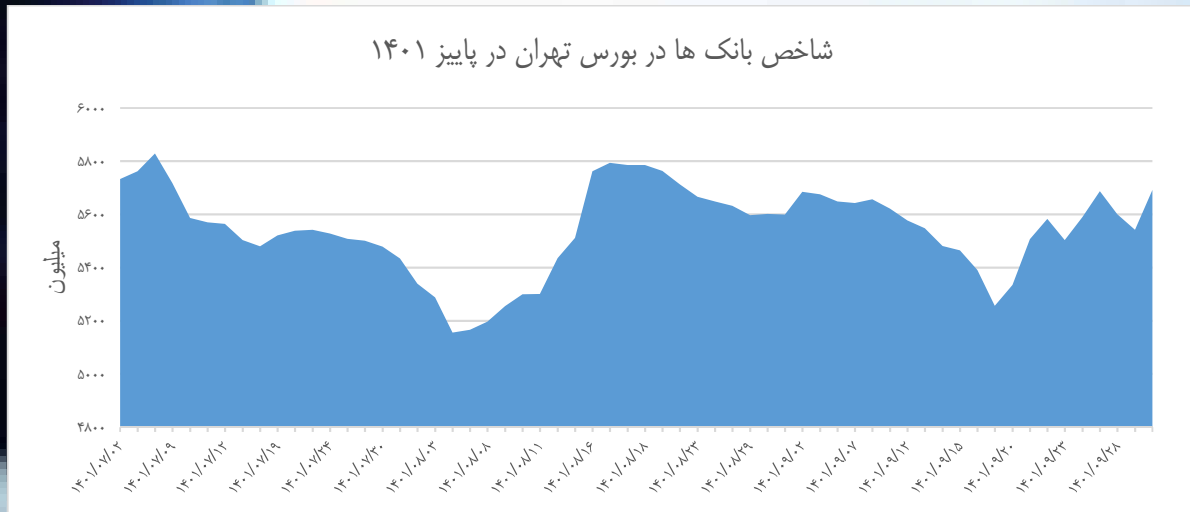
به‌رغم اینکه از سال ۱۳۹۵ تا کنون اقتصاد کشور با تحولات چشمگیری روبه‌رو بوده و حتی رکورد تورم هفت دهه اخیر در این دوره (معادل ۵۹/۳ درصد در شهریور ۱۴۰۰) ثبت شده است، عملاً تغییر خاصی در بردار نرخ‌های سود ایجاد نشده و تنها تغییرات به‌عمل‌آمده، تغییرات اندک نرخ‌های سود سپرده در تیرماه ۱۳۹۹ بوده است. مجموع این تحولات شرایطی را به وجود آورده که نرخ واقعی سود تسهیلات در حال حاضر (پایان آبان ۱۴۰۱) حدود منفی ۲۲ درصد و نرخ سود واقعی سپرده‌ها نیز به مراتب منفی‌تر است. به‌طور طبیعی در زمینه مهار تورم و مبارزه با تالطمات اقتصادی باید از مجموعه‌ای از سیاست‌های اقتصادی بهره گرفت که سیاست پولی یکی از مهم‌ترین آنهاست. در مجموعه سیاست‌های پولی نیز باید از ابزارهای متنوعی استفاده کرد.

در همین راستا، استفاده از کنترل رشد پایه پولی و نقدینگی و کنترل رشد ترازنامه بانکها بدون بهره‌گیری از ابزار نرخ‌های سود از کارآیی مناسب برخوردار نخواهد بود. لذا لازم است در شرایط کنونی سیاستگذار پولی نسبت به تعدیل این نرخ‌ها اقدام لازم را انجام دهد. البته، با توجه به شوک‌های عرضه متنوعی که در سال جاری به اقتصاد کشور وارد شده است، سیاستگذار پولی در طراحی بردار نرخ‌های سود باید به ماهیت تورم توجه کند و به همین دلیل، تعدیل نرخ‌های سود بدان معنی نیست که

بنا بر گزارش‌های بدست آمده در ۸ ماه نخست سال جاری حدود ۸۸ درصد از درآمدهای مالیاتی پیش‌بینی شده در بودجه ۱۴۰۱ تحقق یافته است و احتمال افزایش این رقم در ماه‌های پایانی سال وجود دارد. میزان حصول درآمدهای مالیاتی در این مدت، ۳۱۱ هزار میلیارد تومان بوده که از این رقم بیش از ۱۹۴ هزار میلیارد تومان سهم مالیات‌های مستقیم و ۱۱۷ هزار میلیارد تومان سهم مالیات بر کالا و خدمات است. در آبان ماه سهم وصول درآمدهای مالیاتی ۴۰ هزار میلیارد تومان گزارش شده است.

بررسی میزان درآمد مالیاتی در ۸ ماه نخست سال جاری نشان می‌دهد، بر اساس محاسبات ۳۱۱ هزار میلیارد تومان درآمد مالیاتی وصول شده که ۸۸ درصد از درآمد مالیاتی پیش‌بینی شده را شامل می‌شود. به این ترتیب می‌توان پیش‌بینی کرد تا پایان سال

وصول ۸۸ درصد از مالیات پیش‌بینی شده

سیاست قیمت‌گذاری یا قیمت‌سیاست‌گذاری

که تولیدکنندگان مذکور از دولت یارانه تولید دریافت کرده بودند و دولت نیز به همین دلیل معتقد است که قیمت کالاها باید با احتساب یارانه دریافتی و با نرخ قبل از تاریخ تعیین‌شده محاسبه و روی کالا درج شود. هیات عمومی دیوان عدالت اداری نیز به این شکایت رسیدگی و رای به ابطال مقرر شده صادر کرد.

در رای هیات عمومی دیوان عدالت اداری آمده است: بر مبنای بند یک اطلاعیه شماره ۲ ستاد تنظیم بازار درباره مردمی‌سازی و توزیع عادلانه یارانه‌ها در تاریخ ۲۱ اردیبهشت ۱۴۰۱، اعلام شده است: «بر اساس پیشنهاد سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و تصویب ستاد تنظیم بازار، سقف قیمت کالاهای یادشده تعیین و مقرر شد از طریق اتحادیه‌ها و تشکل‌های مربوط به واحدهای صنفی ابلاغ و از روز پنج‌شنبه ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۱ به تدریج مجاز به اعمال قیمت‌های جدید باشند.» اما این آشفتگی و بی‌نظمی از کجا در نظام اقتصادی کشور رسوخ کرده است؟

بهای قیمت‌گذاری در سالهای اخیر یا دومینوی خطای سیاستگذار در سرکوب قیمت موجب شده که زیان ثانویه سرکوب قیمت در اقتصاد کشور، خود را بیش از پیش نشان دهد. تولیدکنندگانی که یارانه تولید از دولت دریافت کرده بودند، قیمت تمام‌شده محصول خود را بدون احتساب یارانه دریافتی تعیین کرده‌اند. حالا هیات عمومی دیوان عدالت اداری مقرر کرده است که قیمت‌گذاری کالاهای اساسی بر اساس یارانه دریافتی زمان تولید تعیین شود. این تصمیم، به دنبال شکایت از وزارت صنعت، معدن و تجارت و درخواست ابطال نامه شماره ۵۳۳۰۵/۶۰ تاریخ ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۱ معاون تجارت و خدمات وزارت صنعت، معدن و تجارت اخذ شده است. طبق آن مقرر شده است که بر اساس تصمیم ستاد تنظیم بازار نرخ جدید کالاهای اساسی (روغن نباتی، گوشت، مرغ، لبنیات و تخم‌مرغ) را به کالاهایی که در زمان قبل از صدور اطلاعیه ستاد تنظیم بازار تولید شده‌اند، تسری دهد. این در حالی است

وزارت‌خانه زیر نظر وی در حال تهیه ماده واحده‌ای برای تصحیح سازوکار قیمت‌گذاری دستوری است. بدون تردید مداخلات بی حساب و کتاب دولت در اقتصاد و قیمت‌گذاری دستوری یکی از بلایای مبتلابه اقتصاد ماست. ایران از نادر کشورهای است در جهان که قائل به مداخله به شکل قیمت‌گذاری دستوری در این بازار است. بدون تردید مهم‌ترین بازار در هر اقتصاد بازار اعتبار خصوصاً بازار اعتبار کوتاه‌مدت یا بازار پول است. نرخ سود (یا بهره) در این بازار دماسنج مهم کل اقتصاد است و بر همه بازارهای دیگر نیز تاثیرگذار است. اما این بازار خود شامل بازار خرده‌فروشی (بین مشتریان و بانک‌ها) و بازار عمده‌فروشی (یا همان بازار بین بانکی) است. برای نرخ‌گذاری در بازار خرده‌فروشی اعتبار هیچ‌گونه، تاکید می‌کنم هیچ‌گونه توجیه اقتصادی وجود ندارد. به همین دلیل کمتر کشوری را جهان می‌بینید که به مداخله و قیمت‌گذاری دستوری در این بازار (مانند کشور ما) مبادرت ورزد.

در واقع، سرکوب قیمت‌ها توسط دولت، این نابسامانی اقتصادی را در کشور به‌وجود آورده است. در وهله اول، زبان اولیه قیمت‌گذاری تکلیفی، تحمیل خسارت و ضرر به تولیدکننده است. تولیدکننده هم که شرایط تولید را جذاب نمی‌داند، لاجرم چرخ تولید را متوقف می‌کند. در وهله دوم نیز سرکوب قیمت، دولت را مجبور به مداخله بیشتر در نظام اقتصادی می‌کند. تجربه سرکوب قیمت، چندی پیش و در همین دولت سیزدهم نیز موجب شده بود که سیاستگذار دست به جاگذاری قیمت تولیدکننده به جای قیمت مصرف‌کننده در بسته‌بندی کالاها بزند. رضا فاطمی‌امین، وزیر صنعت، معدن و تجارت، پیش از این درباره درج قیمت تولیدکننده به جای مصرف‌کننده روی کالاها اظهار کرده بود که در نظام توزیع ناهماهنگی و هزینه‌های زیادی بر مصرف‌کننده تحمیل می‌شود و کالاها با بیش از قیمتی که بر اساس ضوابط تعیین می‌شود به دست مصرف‌کننده می‌رسد. وزیر امور اقتصادی و دارایی اخیراً با اشاره به خسارات و زیان‌هایی که قیمت‌گذاری دستوری متوجه تولیدکنندگان و صادرکنندگان نموده، اعلام کرده که

بازار انرژی در پاییز اولین سال قرن پتروشیمی

رقابت صنایع پتروشیمی گازی در بازارهای داخلی و جهانی اثرگذار شود. در حالی این احتمال در ادبیات تصمیم‌سازان این حوزه مطرح شده است که باید شرایط و تبعات آن بر درآمدزایی دولت مدنظر قرار گیرد. افزایش قیمت‌های جهانی نفت خام و سایر حامل‌های انرژی، احتمال افزایش درآمدهای دولتی را مطرح کرده که امکان بازبینی فرمول قیمت خوراک گازی برای سال آینده را افزایش می‌دهد. تبصره ۱۴ منابع لایحه بودجه که در کمیسیون اقتصادی مجلس نیز مورد بررسی قرار گرفته به نحوی است که در صورت تغییر فرمول نرخ‌گذاری خوراک گازی صنایع پتروشیمی، عملاً منابع بودجه تحت‌تاثیر قرار می‌گیرد. با این حال به گفته سرپرست مدیریت هماهنگی امور گازرسانی شرکت ملی گاز، در سال آینده این فرمول بازتعریف خواهد شد تا علاوه بر بودجه، منافع بخش خصوصی هم در نظر گرفته شود. قیمت خوراک مایع و گازی صنایع پتروشیمی از جمله ویژگی‌های بسیار مهمی است که درآمدزایی دولت را تحت‌الشعاع قرار داده ولی از آن مهم‌تر سیگنال برجسته‌ای برای جذابیت سرمایه‌گذاری در صنایع پتروشیمی داخلی و سودآوری آن‌هاست که اغلب در بازار سرمایه حضور داشته و بخش خصوصی سهامداران واقعی آن هستند.

با وجود اینکه بازارهای جهانی با کاهش تولید و افت نرخ متاثر از کمبود تقاضای موثر مواجه‌اند، رینگ داخلی محصولات پتروشیمی در بورس کالا با تاثیرپذیری از سیگنال‌های افزایشی بهای ارز همچنان متعادل است. بر این اساس، عرضه محصولات پتروشیمی با استقبال خوب خریداران مواجه شد. اما بازار جهانی، به‌خصوص بازار اروپا، روندی معکوس را در پیش گرفته است. افزایش بهای گاز در اروپا به افزایش هزینه تولید محصولات پتروشیمی منجر شده و تقاضا برای این گروه کالایی نیز به دلیل واهمه از رکود بسیار کاهش یافته است. به عبارت دیگر می‌توان اینگونه گفت که بازگشت مجدد کرونا به چین، زمینه تضعیف بازار محصولات پتروشیمی در بازارهای جهانی با محوریت بازارهای آسیایی را فراهم کرده است. بهای نفت، محصولی که از آن به‌عنوان شاخص قیمت طیف گسترده‌ای از محصولات پتروشیمی یاد می‌شود، ظرف ۶ ماه اخیر در بازارهای آسیایی کاهش نرخ ۵۰ درصدی و ظرف یک‌هفته اخیر افت ۴/۵ درصدی داشته است. احتمال بروز رکود اقتصادی در دنیا، به‌خصوص چین و عقب‌گرد بهای نفت خام، عوامل اصلی کاهش ۵۰ درصدی بهای نفتا هستند؛ هرچند تاثیر کاهش تقاضا به مراتب بیشتر از نوسان نرخ نفت است. در این شرایط افزایش نرخ ارز نیمایی در بازار داخل مانع از آن شده است تا کل کاهش قیمت جهانی در قیمت‌های پایه داخلی منعکس شود و در عین حال روند رو به رشد نرخ ارز در بازار داخل با جهش تقاضا و ایجاد رقابت میان متقاضیان، زمینه صعود قیمت فروش این محصولات در بازار داخل را فراهم کرده است. از سوی دیگر امکان بازتعریف فرمول قیمت خوراک گازی صنایع پتروشیمی در سال ۱۴۰۲ وجود دارد که می‌تواند بر جذابیت سرمایه‌گذاری همچنین قدرت

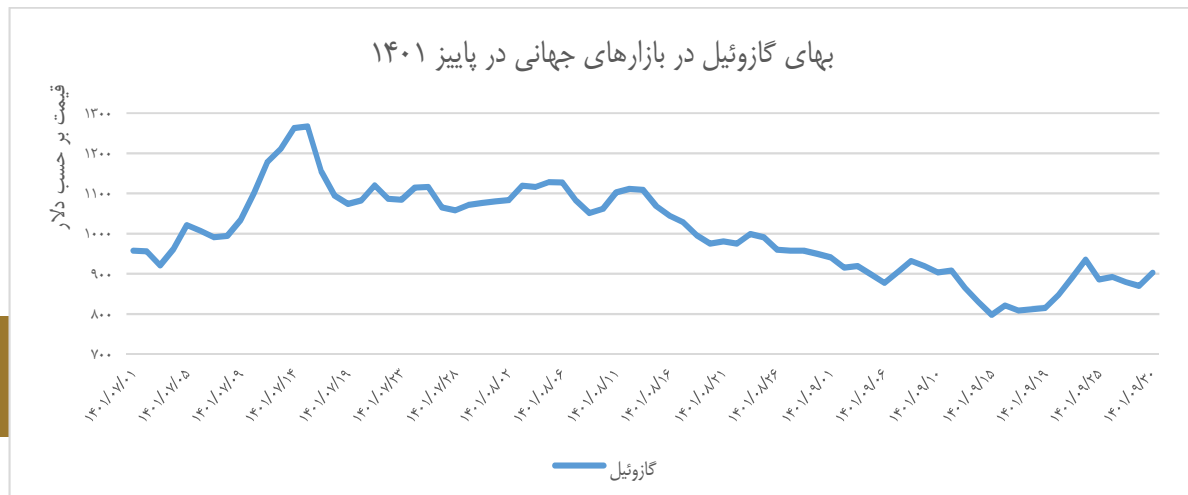
بازی نفت ایران و تحریم

دولت بایدن در هفته اول مهرماه تحریم‌های جدیدی را در حوزه نفت ایران اعمال کرد. وزارت خزانه‌داری اعلام کرد که این تحریم‌ها علیه شرکت‌هایی در چین و امارات وضع شده است. به ادعای آمریکا این شرکت‌ها در صادرات نفت ایران ایفای نقش کرده‌اند. همین خبر باعث شد که برخی تحلیلگران اعمال این تحریم‌ها را به مثابه عبور بایدن از برج‌ام تعلق‌ی کنند. اما قرائن زیادی وجود دارد که نشان می‌دهد هدف آمریکا از اعمال این تحریم‌ها تحت فشار قرار دادن تهران برای پذیرش پیش‌نویس مذاکرات مرداد بدون اصلاحات مدنظر ایران است. رسانه محافظه‌کار و مخالف برج‌ام امریکن‌فری‌بیکن در گزارشی مدعی شد که مقامات و دیپلمات‌های آمریکایی در یک جلسه محرمانه به کنگره اعلام کرده‌اند مذاکرات هسته‌ای با ایران به «بن‌بست» رسیده است. این رسانه آمریکایی نوشته که مقامات دولتی در جلسه دو هفته پیش با اعضای کنگره این موضوع را اعلام کرده‌اند.

از سوی دیگر وزارت خزانه‌داری آمریکا روز پنج‌شنبه (۷ مهر ۱۴۰۱) از اعمال تحریم علیه شرکت‌های واقع در چین و امارات خبر داد که متهم به دست داشتن در صادرات نفت ایران هستند. با توجه به همزمانی انتشار این دو خبر برخی این سناریو را مطرح می‌کنند که واشنگتن به نوعی با این اقدامات «پایان غیررسمی برج‌ام» را اعلام کرده است. چرا که این برای نخستین بار است که در دولت جو بایدن بخش نفتی ایران یا شرکت‌هایی که در دور زدن فروش نفت ایران نقش داشتند، تحریم شوند. اما سناریوی دومی نیز مطرح است مبنی بر اینکه آمریکا با این اقدامات

می‌خواهد به ایران فشار بی‌آورد تا هرچه سریع‌تر پای میز مذاکره حاضر شده و به برج‌ام بازگردد. همچنان‌که پیش‌تر نیز واشنگتن از این اهرم تحریمی برای تحت فشار قرار دادن ایران استفاده کرده بود. اما از سوی دیگر تصمیم اوپک‌پلاس برای کاهش ۲ میلیون بشکه‌ای صادرات نفت، بایدن و مشاورانش را به شدت خشمگین کرده است؛ آن‌چنان‌که رئیس‌جمهور آمریکا همپای دموکرات‌های ارشد کنگره خواستار بازبینی در روابط با ریاض شده است. اما دلیل این طلاق عاطفی تنها به کلیت روابط این دو بازیگر بازمی‌گردد و به نظر می‌رسد تاثیرگذاری بر سیاست داخلی آمریکا در آستانه انتخابات میان‌دوره‌ای نیز مدنظر بوده است.

با افزایش قیمت بنزین و فتح کرسی‌های کنگره توسط جمهوری‌خواهان احتمالاً مشکلات فزاینده‌ای پیش روی احیای برج‌ام قرار می‌گیرد. این تصمیم روسی عربستانی کام آمریکای بایدن را تلخ کرده و مجدداً از بازبینی روابط استراتژیک ایالات متحده و پادشاهی سعودی خبر داده است. کاهش تولید نفت اوپک پلاس می‌تواند در روزهای مانده به برگزاری انتخابات هشتم نوامبر (۱۷ آبان) در آمریکا به افزایش بیشتر قیمت بنزین منجر شده و تمام تلاش‌های ماه‌های اخیر دموکرات‌ها برای پایین آوردن قیمت این حامل انرژی را نقش بر آب کند. در این چارچوب بایدن اعلام کرده مایل به همکاری با کنگره بر سر آینده روابط با عربستان سعودی است و در گام اول اعلام کرده نشست کارگروه آمریکا-شورای همکاری خلیج فارس درباره ایران لغو شده است.

تکاپوی اروپا در فصل سرد

قاره سبز در تکاپو برای یافتن منابع و مسیرهای جدید در راستای تامین گاز مورد نیاز شهروندان و صنایع خود است. تنش‌های دیپلماتیک در سطح بین‌الملل در کنار شرایط بغرنج نبرد روسیه با اوکراین، به‌علاوه بحران‌های داخلی، گذار بدون دردسر دولتمردان اروپایی از گردنه سرد سال را با چالش‌های فراوانی روبه‌رو کرده است. بر همگان روشن است که مسیر پرفرازونشیب برقراری امنیت انرژی برای اروپا از روسیه می‌گذرد. در ژانویه سال‌های ۲۰۰۶ و ۲۰۰۹، اختلاف نظر روسیه و اوکراین در مورد قیمت گاز، موجب توقف جریان گاز روسیه به قاره سبز از مسیر اوکراین شد. این اقدام روسیه، خسارات اقتصادی

قابل توجهی برای اروپا در پی داشت، به‌ویژه در کشورهای جنوب شرقی اروپا که برای تولید برق و تامین گرمای منازل

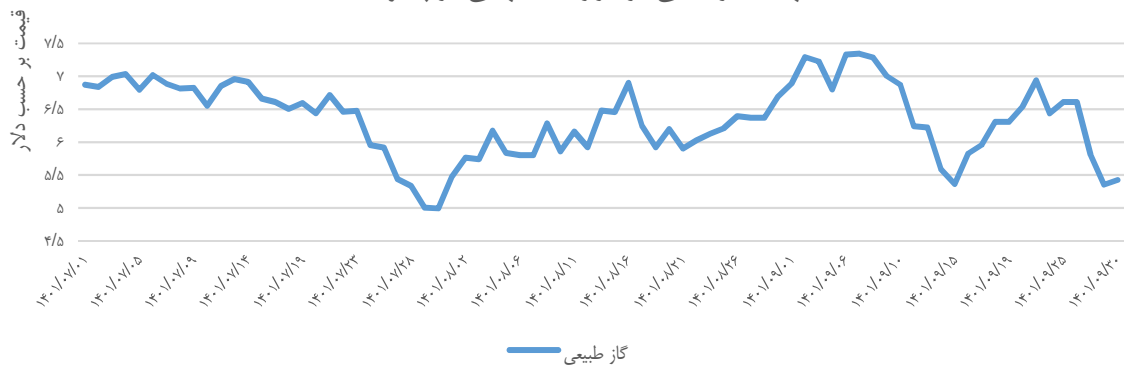
مسکونی شهروندان خود، به‌شدت به گاز روسیه وابسته بودند. اروپا با تدوین استراتژی امنیت انرژی و با محوریت کاهش وابستگی به واردات گاز روسیه، به بحران گازی واکنش نشان داد. اتخاذ این استراتژی به چند دلیل ضروری به نظر می‌رسید. نخست آنکه حدود یک‌چهارم سهم سبد انرژی اروپا را گاز تشکیل می‌دهد؛ ضمن آنکه تقریباً معادل یک‌سوم حجم گاز این منطقه از روسیه وارد می‌شود و در مقایسه با نفت یا زغال سنگ، انتقال حجم زیادی از گاز به زیرساخت‌های گسترده‌تری در منطقه نیاز دارد. در اواسط بحران اوکراین، نگرانی‌ها درباره انگیزه‌های سیاسی روسیه برای قطع احتمالی صادرات گاز به سراسر اروپا، منجر به تاسیس «اتحادیه انرژی اروپا» شد. درحالی‌که اروپا راهبرد استراتژیک برقراری و تثبیت امنیت انرژی خود را توسعه می‌داد، روسیه نیز سیاست موردنظر خود را دنبال می‌کرد که

این مبالغ و اعتبارات را ندارد و می‌توان به گواهینامه‌های انرژی بورس کالا، به عنوان یک گزینه نگاه کرد. در حالی مدیران شرکت ملی گاز در اواخر تابستان از لزوم واردات گاز از شمال ایران خبر دادند که بیش از ۸۰ درصد از سید انرژی کشور در صنعت گاز تعریف شده است. بر اساس گزارش سال ۲۰۲۲ شرکت بی.پی، کشورهای روسیه، ایران، قطر، ترکمنستان و ایالات متحده آمریکا به ترتیب بزرگ‌ترین دارندگان ذخایر گاز طبیعی متعارف جهان هستند. بر اساس این گزارش، بزرگ‌ترین تولیدکنندگان گاز طبیعی جهان در سال ۲۰۲۱ به ترتیب ایالات متحده آمریکا، روسیه، ایران، چین و قطر بوده‌اند. لازم به ذکر است عمده گاز تولیدی ایالات متحده آمریکا از منابع نامتعارف (عمدتاً شیل گازها) است. روند تولید این کشورها در سال‌های گذشته نیز در شکل ۲ آورده شده است. از لحاظ مصرف، ایالات متحده، روسیه، چین، ایران و کانادا بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان گاز طبیعی جهان در سال ۲۰۲۱ بوده‌اند. در شکل ۳ سهم صادرات و سهم تجارت گاز پنج کشور بزرگ دارنده ذخایر گازی در سال ۲۰۲۱ مقایسه شده است. سهم صادرات گاز به معنی نسبت مجموع صادرات گاز طبیعی یک کشور به کل میزان صادرات گاز جهان و سهم تجارت گاز عبارت است از نسبت مجموع صادرات و واردات گاز طبیعی یک کشور به مجموع کل صادرات و واردات گاز طبیعی جهان. همان‌طور که در شکل ۳ مشخص است، ایران به‌رغم دارا بودن سهم ۱۷ درصدی از ذخایر گاز جهان و رتبه سوم در تولید گاز، سهم بسیار ناچیزی در صادرات و تجارت گاز طبیعی دارد. سهم صادرات گاز ایران در سال ۲۰۲۱ تقریباً ۴ درصد و سهم تجارت ۷ درصد بوده است. با بررسی بزرگ‌ترین صادرکنندگان گاز در جهان، رتبه نامناسب ایران در صادرات گاز جهان بیشتر نمایان می‌شود.

هدف اصلی آن حفظ جایگاه استراتژیک و سهم این کشور از بازار آتی گاز اروپا بود. برای تحقق این منظور، روسیه در درجه نخست سعی کرد صادرات گاز به اروپا از مسیر اوکراین را به طور کامل تا سال ۲۰۲۰ خاتمه دهد. اما در ایران نیز مشارکت مردم در مدیریت مصرف گاز در شرایطی که این صرفه‌جویی به درآمدزایی برای مصرف‌کننده منجر شود، ساده‌ترین راه برای عبور از ناترازی گازی است. به عبارت ساده‌تر اگر مصرف‌کننده کمتر از میزان مشخصی گاز مصرف کند، این حجم صرفه‌جویی‌شده در یک بازار مشخص عرضه می‌شود و خریدارانی همچون صنایع پتروشیمی یا فلزی امکان خرید آن را خواهند داشت. با این حال در تعرفه تازه‌ای که از سوی هیات دولت منتشر شده است، هنوز پرمصرف‌ترین‌ها یکی از بیشترین یارانه‌های انرژی را دریافت می‌کنند. تعرفه جدید مشترکان خانگی شرکت گاز در حالی ابلاغ شد که به گفته بعضی از کارشناسان، هدف بازتعریف تعرفه‌ها، که تشویق مصرف‌کنندگان به صرفه‌جویی و بهینه‌سازی الگوی مصرف گاز است، شاید محقق نشده باشد. کارشناسان با بررسی تعرفه تازه مدعی شدند کاهش یارانه گاز در دهک هفتم مصرف که پرمصرف‌ترین دهک است همچنان بالاست و شرایط صرفه‌جویی دهک‌های دیگر نامناسب است. این در حالی است که پیش از این خبرهایی مبنی بر خرید گاز صرفه‌جویی مشترکان خانگی از سوی دبیرکل انجمن کارفرمایی صنعت پتروشیمی و همچنین مدیر دیسپچینگ شرکت ملی گاز به گوش می‌رسید. با توجه به تعرفه‌گذاری‌ای که به تازگی از سوی دولت منتشر شده؛ بعید به نظر می‌رسد بتوان از میزان یارانه‌ای که کاسته شده مبلغ سرمایه‌گذاری برای صنعت گاز فراهم کرد. همچنین به گفته ناظران بازار، بدنه دولت توانایی مدیریت انتقال

بهای گاز طبیعی در بازارهای جهانی در پاییز ۱۴۰۱

نفت خام / طلای سیاه

تاثیری که سقف قیمتی نفت روسیه بر بازار گذاشت و نفت را در کانال ۷۰ دلار قرار داد، هم اوپک را به سمت کاهش تولید بیشتر متمایل ساخت اما در عوض چشم‌انداز همکاری‌های نفتی این کشور با چین بسیار روشن است. عربستان و روسیه به عنوان رهبران غیررسمی اوپک طرفدار حمایت از قیمت‌ها هستند اما عدم واکنش این کشورها بعد از اعمال سقف قیمتی کارشناسان را متعجب کرده است. تعجبی که با سفر رئیس‌جمهور چین به عربستان کمی رنگ باخت. ناظران معتقدند سکوت کنونی اوپک‌پلاس در سال آینده میلادی به سروصدایی پرنوسان در بازار نفت بدل خواهد شد.

اوپک مدعی است که همگام با برنامه‌های تغییرات اقلیمی در حال کاهش تولید کربن و بازتعریف تجهیزات خود است. هیثم‌الغیص دبیرکل اوپک در مراسمی که در مصر برگزار شد درباره واکنش اوپک به تغییرات اقلیمی گفت: «بحران چندوجهی انرژی که با آن درگیر هستیم ما را در موقعیتی قرار می‌دهد که یکی از انرژی‌ها را بر دیگری ترجیح

دهیم. راه‌حل و کلید این گره، سرمایه‌گذاری دوستانه و طولانی‌مدت برای

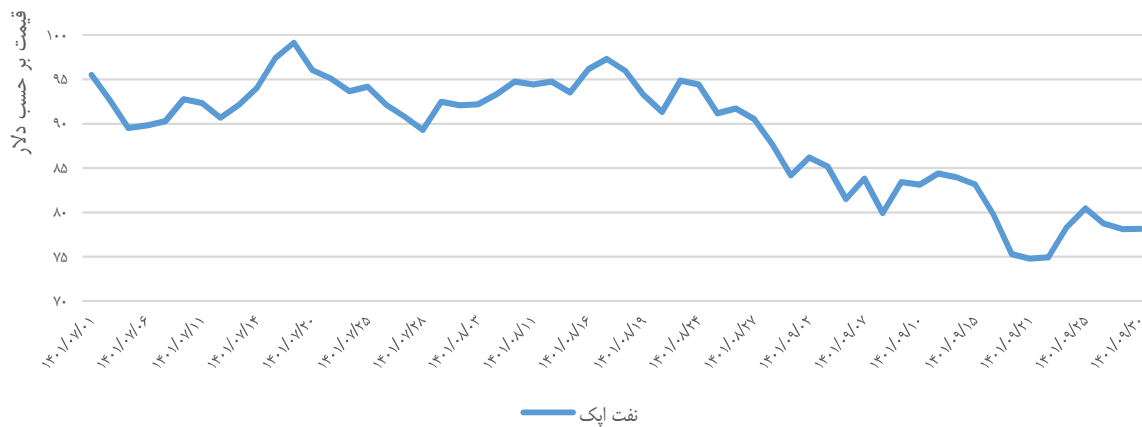
با افزایش نزدیک به ۴ درصدی روزانه، بهای هر بشکه نفت برنت تا ۱۰۰ دلار شدن تنها یک گام فاصله دارد. نزدیک‌تر شدن به زمان تحریم نفتی روسیه با اعمال سقف قیمتی، برخی خوش‌بینی‌ها به تعدیل سیاست‌های سختگیرانه کووید صفر در چین و برآورد موسسات بین‌المللی از نفت سه‌رقمی موجب شد تا در پایان هفته گذشته یک رشد نرخ کم‌سابقه روزانه در بازارهای جهانی خودنمایی کند. این شرایط موجب شد تا بهای بنزین و گاز طبیعی در بازارهای جهانی افزایش قدرتمندی را ثبت کند. در این بازه زمانی هر دو شاخص برنت و وست‌تگزاس وارد کانال ۹۰ دلار شدند. به گفته ناظران بازار، نشانه‌های مثبت از کاهش سختگیری‌های کرونایی چین مهم‌ترین علت افزایش قیمت نفت است، زیرا بازار آسیایی که نوسان چندانی نداشت هم این سیگنال را دریافت کرده و دچار نوسان شد. نزدیک به زمان شروع «اعمال سقف قیمتی بر نفت روسیه» هستیم و کشورهای G7 در پی اعمال این قانون بر بازار نفت هستند؛ البته بانک جهانی در گزارشی این طرح را ناکارآمد خواند، مخصوصاً وقتی هند و چین «همچنان مشتری نفت روسیه هستند».

اوپک که با پیوستن روسیه و چند کشور دیگر مدتی است به اوپک‌پلاس تبدیل شده عملاً منتظر برنامه‌های اقتصادی چین در سال آینده است. به گفته کارشناسان

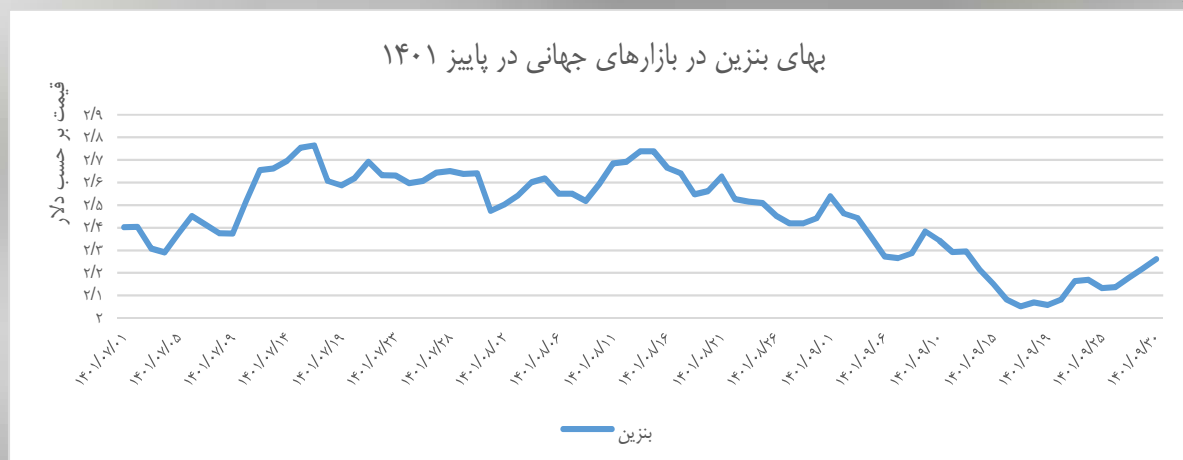
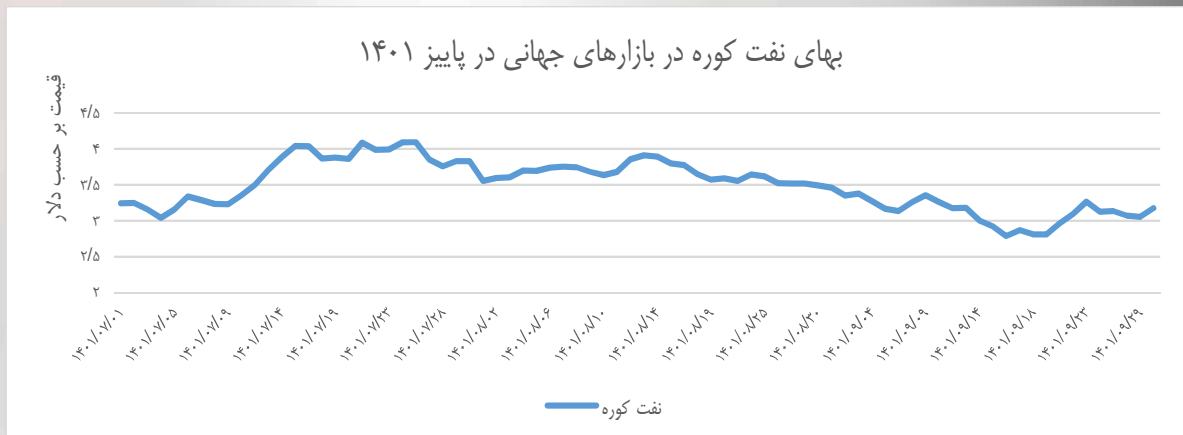
تغییرات اقلیمی است زیرا تولیدکننده و مصرف‌کننده از آن متأثر خواهند بود.» به گفته او تنها برای صنایع نفتی، چشم‌انداز سرمایه‌گذاری ۱۲ / ۱ تریلیون دلاری تا سال ۲۰۴۵ ترسیم شده است. صنعت نفت بخشی از راه‌حل است: «همین الان در کشورهای عضو اوپک راه‌حل‌های تکنولوژیک برای کاهش گازهای کربنی در دسترس است. تا سال ۲۰۴۵ صنعت نفت تنها ۲۹ درصد از سبد جهانی انرژی را تشکیل می‌دهد. تکیه کامل بر انرژی‌های تجدیدپذیر راه‌حل نیست و توان باید روی همه انرژی‌ها متمرکز شود. ما باید روی همه مردم، همه سوخت‌ها و همه تکنولوژی‌ها متمرکز بشویم. این امر برای تعریف راه‌حلی که کسی را پشت سر نگذارد، حیاتی است.»

بهای نفت اپک در بازارهای جهانی در پاییز ۱۴۰۱

بنزین

رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور اعلام کرد دولت در بودجه ۱۴۰۲ هیچ برنامه‌ای برای افزایش قیمت حامل‌های انرژی ندارد که مطابق این اظهارنظر، قیمت بنزین سال آینده نیز بدون تغییر خواهد بود. مسعود میرکاظمی گفت افزایش ۲۰۰ هزار میلیارد تومانی منابع هدفمندی یارانه‌ها با توجه به عدم افزایش قیمت حامل‌های انرژی در سال جاری و سال آینده، موهوم است و عدم تحقق اهداف را به دنبال خواهد داشت. همچنین نمایندگان مجلس تاکید کردند که پیش از ابلاغ لایحه بودجه، قانون برنامه هفتم توسعه تهیه و ابلاغ شود. رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور در حاشیه جلسه هیات دولت از آغاز فرآیند تدوین بودجه ۱۴۰۲ خبر داد و اعلام کرد پیش‌نویس آن هفته آینده برای بررسی و تصویب به دولت ارسال می‌شود. او در سخنان خود به این نکته اشاره کرد که طبق قانون، تا ۱۵ آبان‌ماه بودجه شرکت‌های دولتی به مجلس تحویل داده شده است. رئیس سازمان برنامه و بودجه درباره جزئیات بودجه سال آینده گفت هیچ افزایش قیمتی در حامل‌های انرژی در بودجه ۱۴۰۲ نخواهیم داشت. میرکاظمی در ادامه صحبت‌هایش با تکذیب خبر استعفایش ادامه داد و گفت درحالی‌که مقرر شده بود افزایش منابع هدفمندی یارانه‌ها صرف تولید و اشتغال شود، افزودن ۲۰۰ هزار میلیارد تومان به منابع هدفمندی یارانه‌ها با توجه به عدم افزایش قیمت حامل‌های انرژی در سال جاری و همچنین سال آینده، منابع موهوم است.

تنها راه نجات حرکت به سمت پتروپالایشی شدن است. سرنوشت پالایشگاه‌های جهان در آینده به پتروشیمی گره خواهد خورد. از این رو دستیابی به جایگاه اول منطقه به لحاظ ظرفیت پالایشی برای ایجاد بالاترین ارزش افزوده از منابع هیدروکربوری، تنوع‌بخشی به سبد محصولات، اصلاح برخی محصولات بر اساس استاندارد روز جهانی و تامین واحدهای پتروشیمی با هدف تکمیل زنجیره ارزش محصولات از جمله اهداف این سند هستند.

بنابراین نقش شرکت‌های دانش‌بنیان در تامین نیازهای صنایع پالایش کشور را از ۶ جهت برشمرد: «طراحی و ساخت تجهیزات استراتژیک صنعت پالایش نفت»، «تولید صنعتی کاتالیست‌های مصرفی در فرآیندهای پالایشی مانند ایزومریزاسیون»، «تولید مواد شیمیایی مهم و ضروری فرآیندهای پالایشی»، «اصلاح فرآیندهای ناسازگار با محیط زیست و تبدیل آنها به فرآیندهای پاک»، «استفاده از فناوری نانو» و «حرکت به سمت تولید و بومی‌سازی لیسانس و دانش فرآیندهای پالایشی».

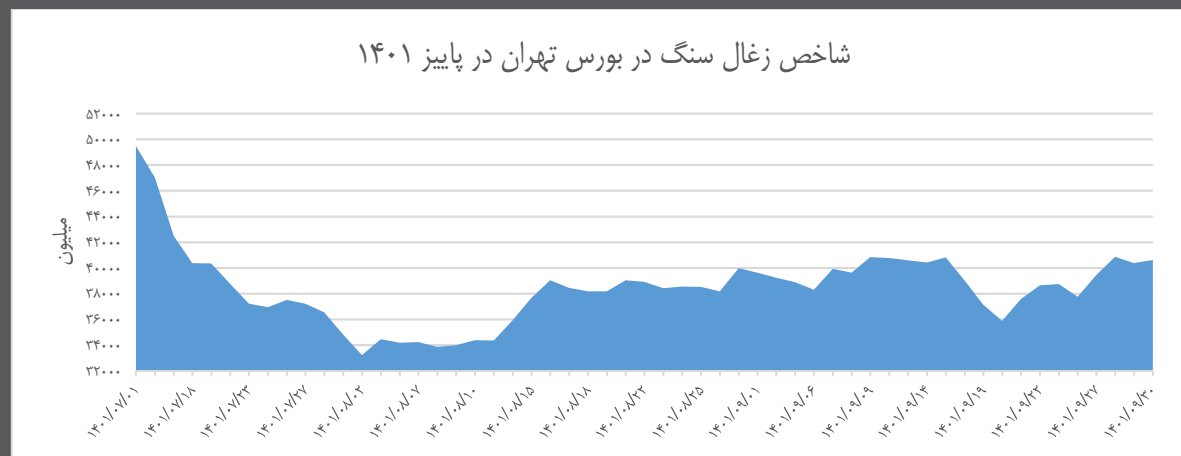
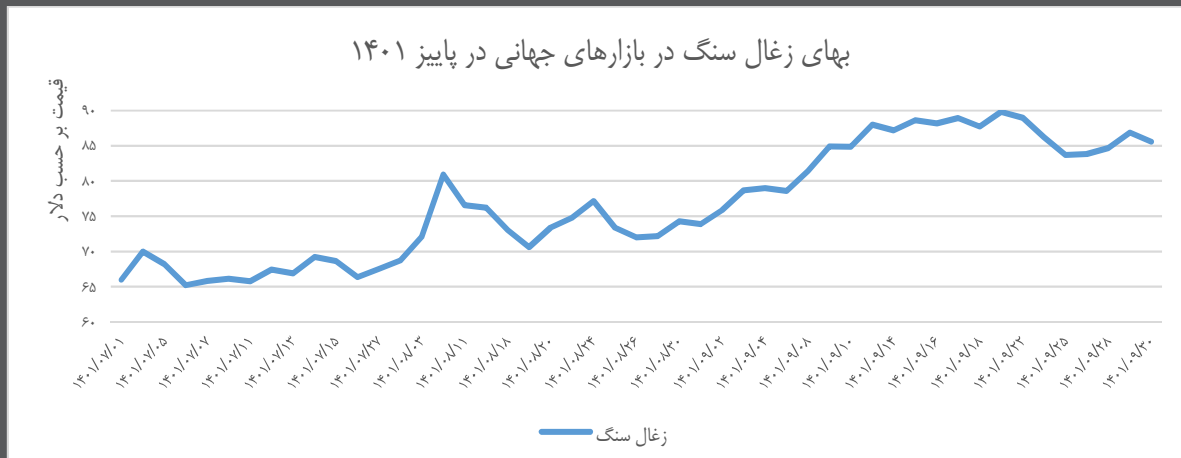
رئیس سازمان افزود این سازمان در حال تدوین لوایح برنامه هفتم نیز هست اما اولویت را به بودجه ۱۴۰۲ داده است. اظهارات میرکاظمی حاکی از آن است که تغییر قیمت بنزین تا پایان سال ۱۴۰۲ منتفی است. مدیرعامل شرکت پالایش نفت تهران در پنل شرکت‌های پالایشی، در حاشیه نمایشگاه مدیریت فناوری محصولات دانش‌بنیان در صنعت نفت با اشاره به مفهوم اقتصاد دانش‌بنیان گفت: اقتصاد دانش‌بنیان منجر به اقتصاد مقاومتی خواهد شد. وی با اشاره به عوامل موثر بر ضرورت آینده‌پژوهی در صنعت پالایش بیان کرد: الزامات زیست‌محیطی، تغییر در بازار محصولات، کاهش هزینه‌ها و حاشیه سود پالایشگاه برخی از عوامل موثر بر ضرورت آینده‌پژوهی در صنعت پالایش کشور است. حامد آرمان‌فر با اشاره به اینکه مصرف بنزین در کشور آینده پالایشگاه‌ها را تحت تاثیر قرار خواهد داد، ادامه داد: تا سال ۲۰۲۶ تولید خودروهای بنزینی در جهان کاهش خواهد یافت و این مهم زنگ خطر را برای پالایشگاه‌ها به صدا در خواهد آورد. وی تاکید کرد:

روزهای خوب زغال سنگ در سال ۲۰۲۲

در حالی سال ۲۰۲۲ رو به پایان است که بهای زغال سنگ پس از افت و خیزهای فراوان در سال جاری در کانال افزایشی قرار گرفته و به بالاترین سطح قیمتی خود در سه ماه پاییز رسید. از طرفی برآوردها حاکی از آن است که میزان مصرف زغال سنگ در سال میلادی جاری به بیشترین سطح خود رسیده است؛ چراکه اکثر کشورها به خصوص در منطقه اروپا مجبور به جایگزینی گاز با سایر حامل‌های انرژی از جمله زغال سنگ شده‌اند. از طرف دیگر، پیش‌بینی رشد قیمتی این سوخت در سال ۲۰۲۳ همبستگی زیادی با نتایج جنگ بین روسیه و اوکراین و توافق بین طرفین دارد. با وجود اهداف محیط‌زیست دوستانه در دنیا به خصوص کشورهای توسعه‌یافته برای کاهش مصرف زغال سنگ، بررسی آمار و ارقام حاکی از آن است که مصرف این سوخت کثیف به بیشترین سطح خود تا انتهای سال میلادی جاری خواهد رسید. چالش‌های ژئوپلیتیکی و خسارات اقتصادی همه‌گیری کووید-۱۹ موجب شد تا برخلاف برنامه‌ریزی‌ها مصرف زغال سنگ در سال ۲۰۲۳ نه تنها کمتر نشود، بلکه به میزان قابل توجهی افزایش یابد. پیش‌بینی می‌شود که مصرف این سوخت طی سال ۲۰۲۲ بیش از یک درصد افزایش پیدا کرده و برای اولین بار در تاریخ از مرز ۸ میلیارد تن عبور کند. به گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، احتمال اینکه مصرف تا سال ۲۰۲۵ نیز در این سطح بماند وجود دارد. درست است که اقتصادهای بزرگ دنیا در حال پسرفت هستند؛ اما تقاضا در بازارهای نوظهور آسیای مانند چین و هند مدام در حال افزایش است. وابستگی شدید اروپا به زغال سنگ در سال جاری نیز از عوامل افزایش

مصرف این کانی بوده است. کاهش صادرات گاز روسیه به این قاره موجب شد تا کشورهای اروپایی مجبور به استفاده از سایر حامل‌های انرژی همچون زغال سنگ برای جایگزین کردن با گاز شوند. براساس ارزیابی‌های آژانس آرگوس، بهای گاز طبیعی در منطقه آسیا بیش از ۱۲ درصد طی سال میلادی جاری افزایش داشته است. همچنین زغال سنگ حرارتی استرالیا به‌زای هر ۵۵۰۰ کیلوکالری در هر کیلوگرم نیز حدود ۵/۳۵ درصد افزایش قیمت داشته است. سوالی که پیش می‌آید این است که طی سال ۲۰۲۳ اثر جنگ روسیه و اوکراین با افزایش عرضه زغال سنگ و سایر حامل‌های انرژی کمرنگ‌تر خواهد شد یا اینکه این التهاب در این بازارها همچنان باقی خواهد ماند.

هند یکی از مصرف‌کنندگان بزرگ حامل‌های انرژی در دنیاست و تاثیر محسوسی بر رشد قیمتی این کامودیتی‌ها طی سال ۲۰۲۲ داشته است؛ چراکه با تقویت اقتصاد این کشور پس از کاهش همه‌گیری کرونا، تولید افزایش یافت و تقاضا برای انواع کالاها نیز شدت گرفت. با این حال، بررسی آمارها نشان می‌دهد که آهنگ رشد اقتصادی هند در حال کاهش است. در واقع تحلیلگران معتقدند، افزایش نرخ‌های بهره و کاهش حجم تجارت و رشد قیمتی انواع حامل‌های انرژی می‌تواند در سال آینده موجب کاهش مصرف انرژی در این کشور شود. در پی کمیابی انرژی طی سال میلادی جاری، محبوبیت زغال سنگ به‌عنوان سوختی جایگزین بسیار افزایش یافت؛ به طوری که افزایش قیمت بیش از ۱۰۰ درصدی را نیز تجربه کرد.

افزایش استقبال از زغال سنگ در سال جاری موجب شده است تا تولیدکنندگان این سوخت کثیف به دنبال توسعه صنعت خود باشند. توسعه صنعت نیز نیازمند تامین مالی است؛ اما بررسی‌ها نشان می‌دهد که بانک‌ها به‌سختی به این تولیدکنندگان وام می‌دهند؛ چراکه سهامداران بانک‌ها نمی‌خواهند در افکار عمومی حامی افزایش مصرف زغال سنگ و انتشار بیشتر آلاینده‌ها نامیده شوند. باوجود تمام فشارهای وارد شده به این شرکت‌ها آمارها نشان‌دهنده افزایش تولید زغال سنگ به‌خصوص در چین است.

برخی تحلیلگران انتظار داشتند با وجود آغاز زمستان و افزایش تنش‌ها بین اروپا و روسیه بهای این سوخت کثیف همچنان در حال رشد باشد. اما انتشار اخباری مبنی بر کافی بودن ذخایر سوخت اروپا برای سپری کردن زمستان و همچنین افزایش تولید زغال سنگ در چین مانع از رشد قیمتی این کانی سیاه شده است. البته قیمت‌ها همچنان نسبت به دوران قبل از جنگ روسیه و اوکراین بالا هستند و بحران انرژی به‌آسانی فروکش نخواهد کرد. مدیر آژانس بین‌المللی انرژی نیز در تازه‌ترین نشست خود اعلام کرد که ما همچنان در میانه یک بحران انرژی واقعی هستیم.

با وجود افزایش مصرف زغال‌سنگ در سال جاری، کشورها به دنبال کاهش مصرف زغال‌سنگ هستند. برآوردها نشان می‌دهد که گذار از زغال‌سنگ به عنوان سوخت صنایع نیازمند سرمایه‌گذاری بیش از ۳۰۰ میلیارد دلاری سالانه است. سال میلادی جاری بسته به اینکه افراد در چه بازاری فعالیت دارند می‌تواند بهترین یا بدترین سال در دهه اخیر باشد. بازار زغال‌سنگ جزو بازارهایی است که در سال ۲۰۲۲ روزهای روشنی را سپری می‌کند. زغال‌سنگ بین سوخت‌های فسیلی بیشترین میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای را دارد، به همین دلیل در سال‌های اخیر، اکثر کشورهای توسعه‌یافته برنامه‌ریزی برای حذف استفاده از این سوخت کثیف را در دستور کار خود قرار دادند؛ در نتیجه تقاضا برای زغال‌سنگ حرارتی روند کاهشی را در پیش گرفت. حال با رخداد بحران انرژی در دنیا، ورق برگشته است. در حالی که اروپایی‌ها در تلاش هستند تا گاز روسیه را با زغال‌سنگ جایگزین کنند، معدنچیان نیز سودهای کلان به دست می‌آورند. به‌طور معمول زمانی که ارزش کالایی بالا می‌رود، شرکت نیز کسب‌وکار خود را توسعه می‌دهد؛ اما این اتفاق تاکنون برای این سوخت کثیف رخ نداده است. به گزارش رویترز، در حالی که بسیاری از شرکت‌های معدنی درخواست وام برای توسعه بنگاه خود دارند، بانک‌ها از دادن وام به این واحدها امتناع می‌کنند. به گفته بسیاری از سرمایه‌گذاران و مدیران اجرایی، بانک‌ها به دلیل حمایت از سیاست‌های زیست‌محیطی به این شرکت‌ها وام نمی‌دهند.

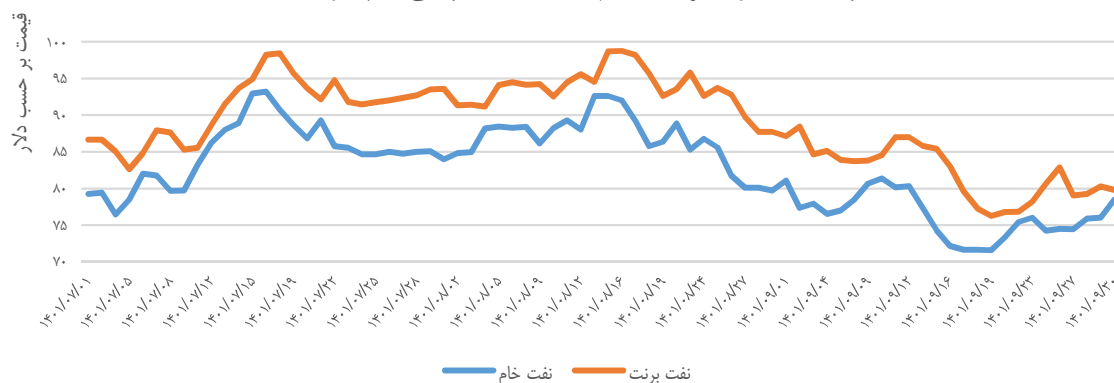
COAL IN 2022

بازار انرژی در سال پیش رو

۲۰۲۳ سال امیدوارکننده‌ای برای بازار انرژی در جهان است؛ اگرچه بسیاری از الگوهای سنتی در مسیر تغییر قرار دارد. جنگ اوکراین و اختلال در عرضه حامل‌های انرژی روسیه به بازارهای جهانی، میزان تقاضا همچنین توافق چین و عربستان، سیاست‌های پولی در غرب و محدودیت‌های مهار کرونا در چین در کنار عملکرد اوپک پلاس همگی از جمله مواردی است که آینده مناسبات اقتصادی در حوزه انرژی را در جهان ۲۰۲۳ تغییر خواهد داد؛ آن‌هم در شرایطی که جایگاه بسیاری از کشورها در این الگوی جدید تغییر کرده است. سازمان اطلاعات انرژی ایالات متحده با پیش‌بینی افزایش تقاضای نفت و گاز طبیعی مایع در سال آینده اعلام کرده «برداشت و تولید نفت آمریکا برای پاسخگویی به عرضه در سال آینده باید بیشتر شود». موسسه کپلر نیز اعلام کرده‌است تقاضای روزانه آمریکا در سال ۲۰۲۳ معادل ۵۱/۲۰ میلیون بشکه در روز خواهد بود.

با افزایش تقاضا و قیمت حامل‌های انرژی در اروپا عملاً آمریکا تبدیل به اولین صادرکننده گاز طبیعی مایع (LNG) در نیمه دوم سال ۲۰۲۲ شد که به معنای پشت‌سر گذاشتن قطر و استرالیا است. مت اسمیت یکی دیگر از تحلیلگران موسسه کپلر معتقد است «تقاضای گاز طبیعی مایع در سال ۲۰۲۳ صعود خواهد کرد؛ آن‌هم در حالی که اروپا همچنان مشغول پرکردن ذخایر برای زمستان امسال است». در عین حال سازمان اطلاعات انرژی ایالات متحده اعلام کرده صادرات فرآورده‌های نفتی به سبب کاهش تقاضا افت قابل توجهی داشته‌است. براساس این گزارش صادرات فرآورده‌های نفتی آمریکا تا پایان سپتامبر ۲۰۲۲ به‌طور متوسط ۱/۳ میلیون بشکه در روز بوده‌است که نسبت به صادرات ۲/۳ میلیون بشکه‌ای در مدت مشابه سال ۲۰۱۹ کاهش چشمگیری نشان می‌دهد. البته گازوئیل از این معادلات مستثنی است و آمارها از افزایش صادرات آن حکایت دارند. اطلاعات کپلر نشان می‌دهد صادرات ۱/۳ میلیون بشکه‌ای گازوئیل در روز رکورد تازه‌ای در آمارهای صادراتی این فرآورده نفتی دارد. تحریم‌های اروپایی بر نفت و گاز روسیه نیز باعث شده صادرات گازوئیل به قاره‌سبز در نیمه نخست ماه دسامبر ۵ برابر میانگین ماهانه صعود کند و به ۳۳۰ هزار بشکه در روز برسد

بهای نفت برنت و نفت خام در بازارهای جهانی در پاییز ۱۴۰۱

برج مسكونی الوند

RESIDENTIAL PROJECT ALVAND

www.toseabnieh.ir

مطابق مع المخطط الهيكلي للمدينة - شارع كوكا كولا، حي الميناء، الرياض - المملكة العربية السعودية

02147584 02144710887 24-23-02144755718

09133003623 09131911081 09125118190

برج مسكونى البرز

RESIDENTIAL PROJECT ALBORZ

Commencement of Construction
of Alborz residential project

مدير المشروع: المهندس محمد علي محمد علي
0214784 02144710097 24-33-02144755719
09121003623 | 09121011061 | 09123118190

سیدامغان

سیم و کابل دامغان

(پهتر)

تلفون: ۰۲۱۳۳۳۳۳۳۳۳۳۳
آدرس: تهران، خیابان ولیعصر، پلاک ۱۳۳۳۳۳۳۳۳۳۳۳

سیم	کابل	سخت	نرم	تلفون
۱	۱	۱	۱	۱
۱	۱	۱	۱	۱
۱	۱	۱	۱	۱
۱	۱	۱	۱	۱
۱	۱	۱	۱	۱

Email: msc044@yuboo.com
Site: www.cabledamghan.com

مؤسسة
من راسل

للصناعات التحويلية والتجارة

MENRASL

MANUFACTURING CORPORATION

General Catalogue 2019

www.menrasl.com

گروه صنعتی ایران توخید

تولید کننده پیچ و مهره فولادی به روش فورج سرد

ما از ابتدا تا پایان شمارا
نظر داریم من آید

- تهیه لیست های انحصاری پیچ و مهره
- مصرفی پروژه
- تولید، حمل و تحویل

- بازرسی دوره ای و آموزشی کارکنان
- فرایند نصب و ایجاد پستی جدید کپی در
- ایستگاه

- برگزاری دوره های آموزشی نحوه
- کنترل، تحویل گیری و نصب پیچ و
- مهره

T.C Bolt در ایران دیگر یک رویا نیست

T.C Bolt is not a Dream any more , in IRAN

IRAN TOHID CO.,

**Steel Structure
Bolt & nut Family**

ایران فلتر بر کسوز، ایران - تهران - پاسارگاد
طوار گلپور - مجتمع تجاری آر تک - طبقه ۲۲ از ۲۳
تلفن: ۰۲۱-۹۴۰۵۰۲۰۲ - ۰۲۱-۹۴۰۵۰۲۰۱

جهاد بتن

تولید کننده بتن آماده با رده مقاومتی C50

دفتر نمایندگی فروش: آیت الله کاشانی، روبروی مسجد نظامی
مجموعه تجاری و انباری آراکند، پلاک ۲، واحد ۲-۲

JAHAD BETON

Manufacturer of ready
mixed concrete up to
C50 strength class.

نوین افزار

طراح و مجری سیستم های
هوشمند پارکینگ و ساختمان

Wulian

FERMAX

Zennio

www.novin-afzar.ir

88283760

طراحی و اجرای سیستم های اتوماتیک پارکینگ برحسب مدل آکسون

www.novin-afzar.ir

NEGIN BORJ GHAEM

INDUSTRIAL GROUP

Unit 14, Floor 1, Darjoun Complex, Highway
South Bagher Highway, Tehran, Iran
Tel: +9821-77120004

www.neginborj.com

Design, Fabrication, Transportation and Installation of
Various Steel Structures For Buildings,
High-rise and Industrial Projects

طراحی، ساخت، حمل و نقل و نصب سازه های فولادی
مختلف برای ساختمان ها،
پروژه های بلندمرتبه و صنعتی

شرکت آسانسور و پله برقی بهمن

Elevator and escalator company

تهران، میدان گزاسپین، میدان خندان غربی، ساختمان شماره ۵

تهران، آمل، کهن، (۰۲۱)۳۳۹۰۳۰۳۰ تلفن، فکس: ۰۲۱۳۳۹۳۰۳۰

www.beflevator.com info@beflevator.com

FIRMLY
WALK INTO FUTURE ...

LEXON

LUXURY TOWER

INTERNAL FORTUNE

تهران، ساحل شرقی دریاچه بوتیک، پروژه لکسون

0214784 0214471097 24-23-02144755719

09121003625 | 09121011061 | 09125118190

KARANEH PARS

توسعه‌ابنیه

Toseh Abnieh Social and Economic Quarterly

فصلنامه اجتماعی اقتصادی - شماره ۲۷ | Social and Economic Quarterly | قیمت ۱۴۰۰۰۰۰ ریال | Price 1400000 Rials

فصلنامه اجتماعی اقتصادی توسعه‌ابنیه | پاییز ۱۴۰۱ | شماره ۲۷ | No 26 | Toseh Abnieh

Karane Pars

شرکت فنی مهندسی خدمات مشاوره‌ای گردشگری، ارائه دهنده طرح‌های توجیهی، ظرفیت‌سنجی، سودآوری ایده‌پردازی در حوزه صنعت گردشگری

Technical engineering company, tourism consulting services, provider of justification plans, profitability, Ideation in the field of tourism industry

